

MATEMATIKA

$$40 \begin{array}{l} \nearrow \\ 5 \times 8 \end{array} \begin{array}{l} \searrow \\ 10 \times 4 \end{array}$$

$$9 \begin{array}{l} \nearrow \\ 72 : 8 \end{array} \begin{array}{l} \searrow \\ 63 : 7 \end{array}$$

3



CH0000034834

22.1

K 17

H. KALBAYEVA, D. YAKUBJANOVA

MATEMATIKA

**Kar va zaif eshituvchi bolalar mакtablarining
3- sinfi uchun darslik**

*O'zbekiston Respublikasi
Xalq ta'limi vazirligi tasdiqlagan*



G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi
Toshkent — 2007

22.1
K18

Taqrizchilar: **M. Jumayev** — Nizomiy nomli TDPU dots. p.f.n
M. Hamidova — Nizomiy nomli TDPU dots. p.f.n.
M. Sarimsoqova — Toshkent sh. 101-maktab-internat o'qituvchisi

Kalbayeva H.

Matematika. Kar va zaif eshituvchi bolalar mакtablarining
3- sinfi uchun darslik. /Kalbayeva H., Yakubjanova D. Xalq ta'limi
vazirligi — T.: «G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi»,
2007 — 160 bet.

BBK 22.1ya7

1602010000-159
K M352(04)-2007 qat'iy buyurtma 2007

ISBN 978-9943-03-143-2

© G'afur G'ulom nomidagi
nashriyot-matbaa ijodiy uyi,
«Polipaper» qo'shma
korxonasi, 2007-y.

Birinchi qism



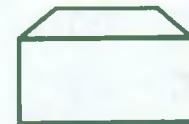
2- SINFDA O'TILGANLARNI TAKRORLASH VA UMUMLASHTIRISH

1. Bugun haftaning qaysi kuni?
Bugun nechanchi sana?
Hozir qaysi oy?

2.	$33 + 5$	$53 + 42$	$44 + 14$	$76 + 3$
	$28 + 2$	$30 + 15$	$65 + 15$	$43 + 30$
	$73 + 14$	$10 + 15$	$36 + 14$	$46 + 34$

3. Bog'bon 17 tup rayhon ko'chati, undan 8 tup ko'p qoqigul ko'chati o'tqazdi. Bog'bon necha tup qoqigul ko'chati o'tqazgan?

4. Har qaysi shaklda nechtadan uchburchak, to'rtburchak bor? Hamma shakllarda hammasi bo'lib nechta uchburchak, to'rtburchak bor?



5. Gulnora quyonlarga 12 ta sabzi, Komil esa 9 ta sabzi keltirdi. Bolalar quyonlarga hammasi bo'lib qancha sabzi keltirishgan?



6. Bolalar quyonlarga sabzi keltirishdi. Gulnora 18 ta sabzi, Komil esa undan 5 ta ko'p sabzi keltirdi. Komil nechta sabzi keltirgan?

7.	$33 + 6$	$(21 + 4) + 3$	$(53 + 2) + 2$
	$42 + 4$	$(22 + 2) + 3$	$(41 + 4) + 4$
	$51 + 7$	$(63 + 5) + 1$	$(35 + 1) + 3$
	$64 + 4$	$(54 + 3) + 2$	$(71 + 6) + 2$
	$51 + 7$	$(83 + 4) + 1$	$(33 + 1) + 1$

8. Qaysi son katta: 56 yoki 65? 33 yoki 43? 29 yoki 29?
?, >, < yoki = belgisini qo'ying:

9. Qaysi uy baland? O'ng tomondagi uymi yoki chap tomondagi uy?

Qaysi uy past? O'ng tomondagi uymi yoki chap tomondagi uy?

O'ng tomondagi
uy chap tomon-
dagi uydan
Chap tomondagi
uy o'ng tomonda-
gi uydan



10. Yulduzchalar o'rniliga ?, < yoki = belgisini qo'ying:

?, $49 * 50$ $9 \text{ o}'\text{nl. } 8 \text{ birl. } * 98$

?, $90 * 88$ $8 \text{ o}'\text{nl. } 4 \text{ birl. } * 61$

11. Ertalab 18 ta atirgul ochildi, kechqurun ular 2 taga ortdi.

Kechqurun nechta atirgul ochilgan?



12.	$36 + 5$	$(43 + 5) + 2$	$(46 + 2) + 4$
	$49 + 8$	$(35 + 3) + 1$	$(57 + 5) + 3$
	$33 + 9$	$(21 + 3) + 6$	$(12 + 4) + 8$
	$54 + 6$	$(52 + 4) + 3$	$(67 + 1) + 1$
	$72 + 3$	$(80 + 1) + 6$	$(54 + 1) + 2$

13. Qizil kesmaning uzunligini o'Ichang.
 Undan 3 sm qisqa ko'k kesma chizing.
 Ko'k kesmaning uzunligini o'Ichang.
 Qaysi kesma uzunroq?
 Qaysi kesma qisqaroq?



14. Hamma olmalar nechta?



15. Quyonlar nechta?



16. 15 ta nokni 5 ta likopchaga baravar bo'lib qo'yishdi.
 Har bir likopchaga nechtadan nok qo'yishgan?



17. Bolalar 15 tup terak, undan 3 tup ko'p tol ekishdi.
Bolalar hammasi bo'lib necha tup tol daraxti o'tqazishgan?
18. Yulduzchalar o'rniqa $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:

 $12 - (9 + 3) * 12$
 $11 - (2 + 3) * 11 - (4 + 5)$
 $11 - (6 + 25) * 12 - (6 + 4)$
19. Bog'bon 40 tup atirgul ko'chati, undan 7 tup kam nastaringul ko'chati o'tqazdi.
Bog'bon necha tup nastaringul ko'chati o'tqazgan?
20. $30 - ? = 18$ $40 - 17 = ?$
 $30 - ? = 17$ $40 - 10 = ?$
 $30 - ? = 16$ $40 - 13 = ?$
21. Soat, yilnomalar va tokchaning rasmini chizing.
Tokchadan soat balandroq, yilnomalar esa tokchadan pastroq bo'lsin.
22. Birinchi to'g'ri to'rtburchakning eni 2 sm: u ikkinchi to'g'ri to'rtburchakdan kichikroq.
To'g'ri to'rtburchaklardan qaysi biri katta, qaysi biri esa kichik?
23. $38 + 14 = 38 + (10 + 4) = (38 + 10) + 4 = 52$
 $19 + 12$ $28 + 15$
 $48 + 23$ $57 + 34$

24.

	9	8	7	6	5	4
12	3					

Hisoblang, javobni raqamli kartochkalar bilan ko'rsating.



25. Qaysi son katta: 42 yoki 38.

26. Qaysi sonlarning yig'indisi 15 ga, 16 ga teng?

$$15 \begin{cases} 9 + 6 \\ 8 + 7 \end{cases}$$

$$16 \begin{cases} 9 + 7 \\ 8 + 8 \end{cases}$$

Shunday vazifani 14, 17, 18 sonlari uchun ham bajaring.

$$28 + 15$$

27. $28 + 15 =$

$$= 28 + (10 + 5) =$$

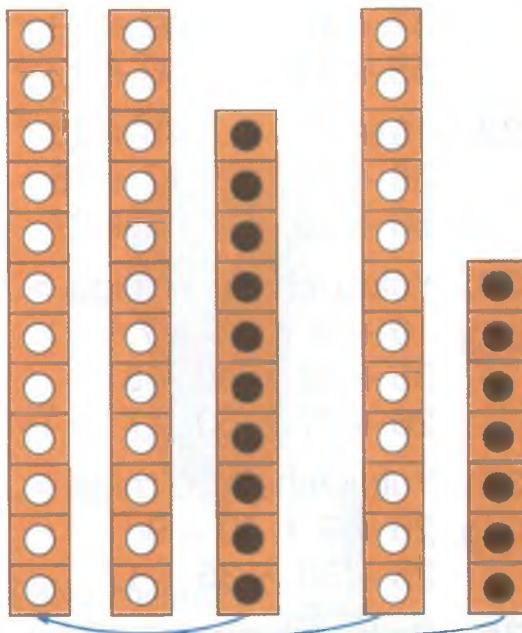
$$= (28 + 10) + 5 = 43$$

$$17 + 15$$

$$38 + 25$$

$$19 + 23$$

$$47 + 25$$



28. $34 + 19 = 34 + (10 + 9) = (34 + 10) + 9 =$

$$29 + 16 = 29 + (10 + ...) = (29 + 10) + ... =$$

$$37 + 26 = 37 + (... + ...) = (37 + ...) + ... =$$

$$54 + 17 = 54 + (... + ...) = (54 + ...) + ... =$$



- 29.** $56 + 19 = 56 + (10 + 9) = (56 + 10) + 9 =$
 $45 + 17 = 45 + (\dots + \dots) = (45 + \dots) + \dots =$
- 30.** $36 + 27$ $27 + 39$
 $48 + 24$ $45 + 28$
- 31.** $17 + 5$ $15 + 9$ $16 + 8$ $18 + 7$
 $17 + 15$ $15 + 19$ $16 + 18$ $18 + 17$
 $17 + 35$ $15 + 49$ $16 + 28$ $18 + 27$
- 32.** $27 + 15$ $37 + 37$ $58 + 15$ $67 + 13$
 $39 + 13$ $37 + 13$ $37 + 26$ $76 + 7$
 $47 + 16$ $49 + 33$ $39 + 15$ $26 + 37$
 $55 + 14$ $56 + 12$ $76 + 24$ $44 + 26$
- 33.** $16 + 7$ $48 + 36$ $45 + 36$ $18 + 13$
 $36 + 28$ $17 + 18$ $37 + 24$ $37 + 25$
 $56 + 39$ $35 + 27$ $23 + 19$ $42 + 29$
- 34.** Yulduzchalar o'rniga >, < yoki = belgisini qo'ying:
 $16 + 9 * 15 + 7$ $35 + 19 * 35 + 17$
 $35 + 13 * 40 + 8$ $46 + 25 * 46 + 12$
 $26 + 27 * 60 - 7$ $36 + 28 * 60 + 4$
- 35.** Yulduzchalar o'rniga >, < yoki = belgisini qo'ying:
 $26 + 9 * 40 - 9$ $70 - 7 * 37 + 14$
 $25 + 30 * 35 + 17$ $37 + 16 * 40 - 9$
- 36.** Bir bo'lak pishloq 17 kg, ikkinchi bo'lak pishloq 18 kg.
Ikkita bo'lak pishloq necha kilogramm?
- 37.** Yilnomaga qarang.
Yanvar oyida necha kun bor?
Yanvarda
Fevralda necha kun bor?



Fevralda

Martda necha kun bor?

Martda

Eslab qoling. Yanvarda ... kun, fevralda ... kun, martda ... kun.

38. Yulduzchalar o'rniga >, < yoki = belgisini qo'ying:

16 + 25 * 41	28 + 25 * 53	70 - 6 * 62
34 + 34 * 68	38 + 38 * 76	48 - 5 * 29
17 + 17 * 34	39 + 16 * 55	40 - 13 * 27

39. $25 + (7 + 5)$ $38 + (7 + 1)$

$19 + (9 + 3)$ $49 + (5 + 7)$

$39 + (6 + 7)$ $58 + (8 + 2)$

40. Bu soat.



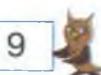
41. Bu soat ko'rsatkichlari (yoki millari).

Soatning katta ko'rsatkichini (milini) ko'rsating.

Bu

Soatning kichik ko'rsatkichini (milini) ko'rsating.

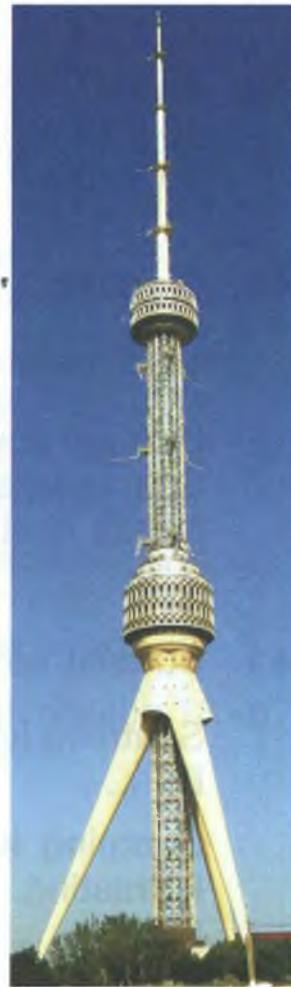
Bu



- 42.** Soat ko'rsatkichini (milini) ko'rsating.
Minut ko'rsatkichini (milini) ko'rsating.
Siferblatni ko'rsating.



- 43.** Sinfda soat bormi? Ko'rsating.
Seni soating bormi? (Ha. Yo'q.) Bu soat.
- 44.** Ayting, soatlar qaysi vaqt ni ko'rsatmoqda? Yozing. Soat so'zi sonlar bilan shunday yoziladi: 1 s, 2 s, 11 s, 12 s.



- 45.** Soatni oling. Ko'rsatkichlarni (mil-larni) shunday qo'ying: soat 1, soat 4, soat 10, soat 3.

46. $39 + 39$	$26 + 26$
$36 + 6$	$19 + 16$
$28 + 28$	$18 + 18$
$26 + 26$	$59 + 14$
$59 + 59$	$35 + 35$
$36 + 36$	$38 + 16$

- 47.** Rasmdagi teleminoraning bo'yini o'lchang. Rasmdagi minora uydan 7 sm balandroq. Nima balandroq: uymi yoki minorami? Nima past-roq: uymi yoki minorami?
Minora uydan



Uy minoradan

Uyning bo'yi necha sm? Minora va uyning rasmini chizing.

48. Agar soatning soat ko'rsatkichi (mili) bilan minut ko'rsatkichining (milining) o'rnlari almashtirilsa, u holda soat qaysi vaqtini ko'rsatadi?



YUZ ICHIDA AYIRISH

$$40 - 12$$

$$47 - 14$$

$$17 - 9$$

49. $40 - 12 = 40 - (10 + 2) = (40 - 10) - 2 = 28.$

Amallarni namunada ko'rsatilgandek bajaring (yoki misollar yechilishini ko'rsating va yozing):

$$40 - 16$$

$$60 - 16$$

$$50 - 24$$

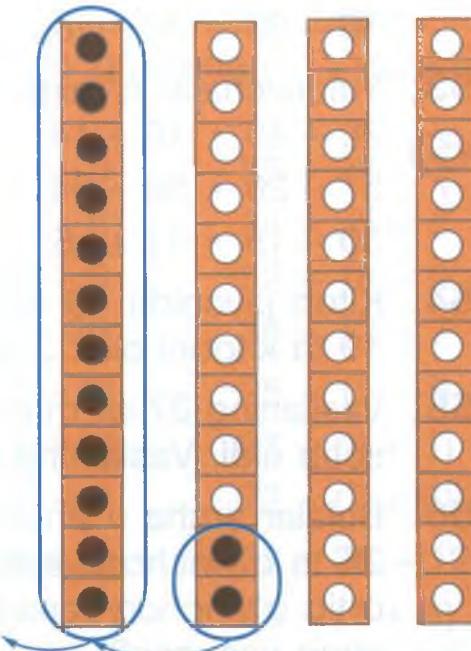
$$70 - 27$$

$$60 - 34$$

$$80 - 46$$

$$30 - 19$$

$$50 - 24$$



50. $58 - 15 = 58 - (10 + 5) = (58 - 10) - 5 = 43$

Amallarni namunada ko'rsatilgandek bajaring (yoki misollar yechilishini ko'rsating va yozing):

$47 - 12$

$59 - 32$

$48 - 15$

$67 - 43$

$76 - 33$

$87 - 56$

$34 - 23$

$87 - 15$

51. $18 - 14$

$30 - 26$

$28 - 12$

$36 - 13$

$48 - 16$

$29 - 13$

$50 - 26$

$57 - 35$

$43 - 22$

$80 - 43$

$54 - 32$

$60 - 48$

$77 - 34$

$39 - 23$

$70 - 37$

$94 - 73$

$60 - 45$

$36 - 11$

$48 - 33$

$56 - 22$

52. Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:



$70 - 34 * 15 + 26$

$46 - 13 * 57 - 22$

$76 - 33 * 50 - 8$

$26 + 31 * 66 - 16$

$28 + 14 * 49 - 5$

$58 - 34 * 30 - 5$

53. Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:



$70 - 40 * 16 + 14$

$57 - 26 * 58 - 34$

$30 - 15 * 11 + 6$

$27 + 15 * 60 - 18$

$19 + 26 * 59 - 14$

$88 - 28 * 13 + 47$

54. Kitob javonida 49 ta kitob bor edi. Akbar javondan 19 ta kitobni oldi. Javonda nechta kitob qoldi?

55. Vasilaning 37 so'm puli bor edi. U 23 so'mga qalam sotib oldi. Vasilaning qancha puli qoldi?

56. Bolalar archa o'yinchoqlari yasashdi. Birinchi guruh 36 ta o'yinchoq yasadi, ikkinchi guruh ulardan 6 ta ortiq o'yinchoq yasadi. Ikkinchi guruh nechta o'yinchoq yasagan?



- 57.** Bog'da 18 tup olma ko'chati, undan 11 tup ko'p nok ko'chati bor. Bog'da necha tup ko'chat bor?
- 58.** Mo'yqalam 25 so'm turadi, qalam esa undan 32 so'm qimmat. Qalam necha so'm turadi? Nima qimmat: mo'yqalammi yoki qalammi? Nima arzon: mo'yqalammi yoki qalammi?
- 59.**
- | | | | |
|---------|---------|---------|---------|
| 36 + 10 | 59 – 15 | 35 + 22 | 67 – 35 |
| 54 – 24 | 86 – 42 | 36 + 30 | 44 – 12 |
| 27 + 12 | 49 – 14 | 28 + 10 | 65 – 40 |
- 60.** Og'zaki tushuntirish bilan yeching:
- | | | | |
|--|---|--|---|
| 35 + 3 | 44 + 30 | 76 – 4 | 58 – 30 |
|  30 |  5 |  70 |  6 |
- 61.** Chizg'ichning va qalamning rasmini chizing: chizg'ich qalamdan uzunroq. Chizg'ich qalamdan... . Qalam chizg'ichdan
- 62.**
- | | | |
|--------------|-------------|-------------|
| 28 + 26 – 30 | 36 + 16 + 9 | 35 + 35 – 7 |
| 80 – 70 – 20 | 60 – 20 – 6 | 24 + 55 – 8 |
| 24 + 28 – 30 | 26 + 13 + 5 | 52 + 18 – 9 |
| 50 – 40 – 3 | 60 – 7 – 20 | 36 – 12 – 7 |
- 63.**
- | | | |
|--------------|--------------|--------------|
| 37 – (3 + 7) | 43 – (9 + 3) | 25 + 15 – 6 |
| 18 + 22 – 12 | 54 – (8 + 3) | 61 – (8 + 1) |
| 36 + 24 – 15 | 47 + 33 – 9 | 72 – (7 + 2) |
- 64.**
- | | | |
|--------------|--------------|--------------|
| 58 – (5 + 8) | 49 – (9 + 3) | 22 + 38 – 12 |
| 29 + 31 – 11 | 48 – (7 + 4) | 65 – (7 + 6) |
| 61 + 19 – 26 | 38 + 22 – 34 | 55 – (6 + 5) |



65. Har bir songa 17 ni qo'shish bilan hisoblang: 15, 29, 46, 58, 66.

66. Har bir songa 28 ni qo'shish bilan hisoblang: 18, 24, 32, 47, 13, 21.

67. Jadvaldan javobi 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 ga teng misollarni o'qing:

$$9 + 2 = 11$$

$$9 + 3 = 12$$

$$9 + 4 = 13$$

$$9 + 5 = 14$$

$$9 + 6 = 15$$

$$9 + 7 = 16$$

$$9 + 8 = 17$$

$$9 + 8 = 18$$

$$8 + 3 = 11$$

$$8 + 4 = 12$$

$$8 + 5 = 13$$

$$8 + 6 = 14$$

$$8 + 7 = 15$$

$$8 + 8 = 16$$

$$7 + 4 = 11$$

$$7 + 5 = 12$$

$$7 + 6 = 13$$

$$7 + 7 = 14$$

68. Noyabrda ... kun bor.

Dekabrda ... kun bor.

69. $15 - \square = 10$ $12 - \square = 10$ $17 - \square = 10$

$14 - \square = 10$ $16 - \square = 10$ $13 - \square = 10$

$18 - \square = 10$ $15 - \square = 10$ $19 - \square = 10$

70. 13, 14, 9, 14, 15.

1. Bu sonlarni bir xonali sonlar deyish mumkinmi?
Nima uchun?

2. Bu sonlarni ikki xonali sonlar deyish mumkinmi?
Nima uchun?

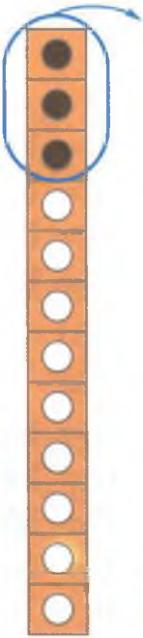
71. $17 - 7 - 2$ $16 - 6 - 1$ $14 - 4 - 6$

$11 - 1 - 1$ $11 - 1 - 6$ $19 - 9 - 2$

$19 - 9 - 2$ $15 - 5 - 4$ $18 - 8 - 1$



72. $12 - 5 = 12 - (2 + 3) = (12 - 2) - 3 = 7$



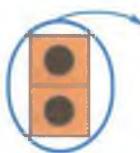
Amallarni namunada ko'rsatil-gandek bajaring (yoki misollar yechilishini ko'rsating va yozing):

$$13 - 4$$

$$14 - 6$$

$$15 - 3$$

$$18 - 5$$



73. $11 - 1 =$

$$11 - 2 = 11 - (1 + 1) = (11 - 1) - 1 = 9$$

$$11 - 3 = 11 - (1 + \dots) = (11 - 1) - \dots =$$

$$11 - 4 = 11 - (1 + \dots) = (11 - 1) - \dots =$$

$$11 - 5 = 11 - (\dots + \dots) = (11 - \dots) - \dots =$$

$$11 - 6 = 11 - (\dots + \dots) = (11 - \dots) - \dots =$$

74. $12 - 2$

$$12 - 3 = 12 - (2 + 1) = (12 - 2) - 1 =$$

$$12 - 4 = 12 - (2 + \dots) = (12 - 2) - \dots =$$

$$12 - 5 = 12 - (2 + \dots) = (12 - 2) - \dots =$$

$$12 - 6 = 12 - (\dots + \dots) = (12 - \dots) - \dots =$$

$$12 - 7 \quad 12 - 8 \quad 12 - 9 \quad 12 - 10 \quad 12 - 12$$



75. $12 - 4$ $16 - 9$ $11 - 5$ $12 - 8$
 $7 + 9$ $6 + 5$ $4 + 8$ $16 - 7$
 $11 - 6$ $8 + 4$ $9 + 7$ $5 + 6$

76. $13 - 3$
 $13 - 4 = 13 - (3 + 1) = (13 - 3) - 1 =$
 $13 - 5 = 13 - (3 + \dots) = (13 - 3) - \dots =$
 $13 - 6 = 13 - (\dots + \dots) = (13 - \dots) - \dots =$
 $13 - 7 = 13 - (\dots + \dots) = (13 - \dots) - \dots =$
 $13 - 8$ $13 - 9$ $13 - 10$ $13 - 13$

77. $14 - 4 =$
 $14 - 5 = 14 - (4 + 1) = (14 - 4) - 1 =$
 $14 - 6 = 14 - (4 + \dots) = (14 - \dots) - \dots =$
 $14 - 7 = 14 - (\dots + \dots) = (14 - \dots) - \dots =$
 $14 - 8 = 14 - (\dots + \dots) = (14 - \dots) - \dots =$
 $14 - 9$ $14 - 10$ $14 - 11$ $14 - 14$

78. $15 - 5 =$
 $15 - 6 = 15 - (5 + 1) = (15 - 5) - 1 =$
 $15 - 7 = 15 - (5 + \dots) = (15 - 5) - \dots =$
 $15 - 8 = 15 - (\dots + \dots) = (15 - \dots) - \dots =$
 $15 - 9$ $15 - 10$ $15 - 15$

79. $16 - 6 =$
 $16 - 7 = 16 - (6 + 1) = (16 - 6) - 1 =$
 $16 - 8 = 16 - (6 + \dots) = (16 - 6) - \dots =$
 $16 - 9 = 16 - (\dots + \dots) = (16 - \dots) - \dots =$
 $16 - 10$ $16 - 16$

80. $17 - 7 =$
 $17 - 8 = 17 - (7 + 1) = (17 - 7) - 1 =$
 $17 - 9 = 17 - (\dots + \dots) = (17 - \dots) - \dots =$
 $17 - 10$ $17 - 17$



81. $18 - 8 =$

$$18 - 9 = 18 - (8 + 1) = (18 - \dots) - \dots =$$

$$18 - 10 \quad 18 - 18$$

82. «+» va «-» belgilaridan mosini qo'ying!

$$25 \square 5 \square 4 = 26$$

$$44 \square 5 \square 40 = 9$$

$$25 \square 5 \square 4 = 16$$

$$56 \square 6 \square 13 = 75$$

83. Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:

?

$$7 + 5 * 20 - 5 \quad 17 - 5 * 30 - 18$$

$$9 + 6 * 7 + 8$$

$$13 - 4 * 27 - 15$$

84. Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:

?

$$13 - 5 * 22 - 11 \quad 18 - 6 * 18 - 8$$

$$17 - 6 * 19 - 8$$

$$12 - 6 * 14 - 5$$

$$14 - 7 * 18 - 9$$

$$15 - 6 * 17 - 8$$

85. $86 - 51 \quad 76 - 44 \quad 65 - 32 \quad 48 - 17$

$$61 - 16$$

$$60 - 18$$

$$59 - 37$$

$$28 - 13$$

$$90 - 38$$

$$80 - 24$$

$$40 - 36$$

$$90 - 58$$

86. $37 - 26 = 37 - (20 + 6) = (37 - 20) - 6 =$

$$64 - 32 = 64 - (30 + \dots) = (64 - 30) - \dots =$$

$$86 - 54 = 86 - (\dots + \dots) = (86 - \dots) - \dots =$$

$$67 - 33 = 67 - (\dots + \dots) = (67 - \dots) - \dots =$$

$$55 - 32 \quad 26 - 12 \quad 69 - 23$$

87. $67 + 29 \quad 47 - 35 \quad 7 + 9 - 12$

$$70 - 53$$

$$19 + 17$$

$$7 + 7 - 13$$

$$38 + 15$$

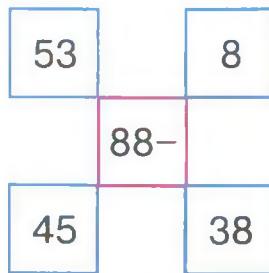
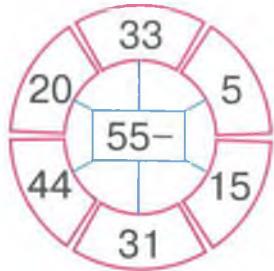
$$60 - 44$$

$$9 + 6 - 11$$

88. Buvisi 60 yoshda, onasi 24 yoshda. Buvisi onasidan necha yosh katta? Onasi buvisidan necha yosh kichik?
Sen necha yosh dasan?



89.



90. Har qaysi soat qaysi vaqtini ko'rsatayotganligini yozing.



91. 1) Soat qaysi vaqtini ko'rsatyapti?



- 2) Bir soat o'tganidan keyin ko'rsatkichlar (millar) qanday joylashadi?
- 3) Sen bir minut ichida nechagacha sanay olasan? (Soat yordamida tekshiring.)

92. 2 4 6 8 10 12

 1 3 5 7 9 11
4 5 6 7 8 9

Har qaysi qatordagi sonlarga qarang. Nimani payqadilingiz? Har qaysi qatorga yana 2 tadan son ayting!



93. Ikkita kesma chizing: birinchi kesmaning uzunligi 7 sm, ikkinchi kesmaning uzunligi esa 2 sm uzunroq. Ikkinci kesmaning uzunligi necha santimetr?

94. $40 - 20 - 9$ $60 - 10 - 7$ $40 - 10 - 5$
 $60 - 30 - 7$ $80 - 40 - 4$ $20 + 20 - 4$
 $50 - 10 - 8$ $90 - 30 - 2$ $40 + 50 - 72$

95. $70 - 50 + 5$ $60 + 10 - 24$ $30 + 30 - 28$
 $80 - 20 - 15$ $20 + 50 - 8$ $70 + 20 - 2$
 $40 + 30 - 17$ $30 + 60 - 18$ $20 + 70 - 31$

96. Ikkita kesma chizing: qizil rangli kesmaning uzunligi 9 sm, yashil rangli kesmaning uzunligi esa 2 sm qisqa. Yashil rangli kesmaning uzunligi necha santimetr?

97. Birinchi ustun sonlaridan ikkinchi, uchinchini ustun sonlarini ayiring.



57	40	5
36	20	4
28	20	6

98. 6 ta orttiring

7	8	9	5
---	---	---	---

5 ta kamaytiring

14	12	27	31
----	----	----	----

99. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



90 so'm



? — 15 so'm arzon



100. $78 - 58$	$51 - 4$	$24 - 7$	$42 - 10$
$78 - 50$	$35 - 7$	$24 - 9$	$42 - 2$
$78 - 8$	$36 - 9$	$53 - 8$	$42 - 8$
$78 - 60$	$42 - 8$	$63 - 6$	$42 - 20$

101. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



80 so'm



43 so'm

102. Tarvuzning massasi 7 kg, qovunnniki 5 kg. Tarozi muvozanatda bo'lishi uchun o'ng pallasiga qanday tosh qo'yish kerak?

103. Yozing.

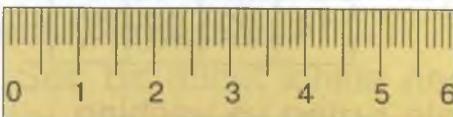
Martda ... kun bor.

Mayda ... kun bor.

Fevralda ... kun bor.

Sentabrda ... kun bor.

104. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



70 so'm



? — 11 so'm qimmat

105. $14 - 6$	$18 - 9$	$13 - 7$	$6 + 8$
$14 - 8$	$9 + 9$	$6 + 7$	$9 + 7$
$8 + 6$	$16 - 9$	$13 - 8$	$5 + 8$



106. Yulduzchalar o'rniliga $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:



$13 - 4 * 33 - 21$

$18 - 9 * 16 - 8$

$17 - 8 * 15 - 6$

$12 - 6 * 14 - 7$

$14 - 7 * 16 - 8$

$15 - 6 * 13 - 4$

107. Yulduzchalar o'rniliga $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:



$7 + 5 * 20 - 15$

$17 - 9 * 20 - 12$

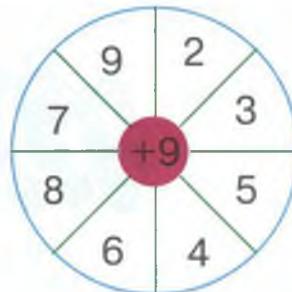
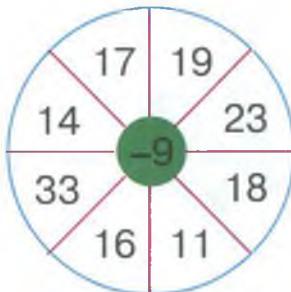
$9 + 6 * 7 - 8$

$13 - 6 * 27 - 25$

$6 + 5 * 20 - 9$

$16 - 9 * 30 - 23$

108.



109. 80 ni 35 ta kamaytiring.

59 ni 9 ta kamaytiring.

17 ni 23 ta orttiring.

48 ni 12 ta orttiring.

15 ni 5 ta
 7 ta

kamaytiring

27 ni 7 ta
 5 ta

orttiring

110. Uchburchakning nechta tomoni bor?

To'g'ri to'rtburchakning nechta tomoni bor?

Kvadratning nechta tomoni bor?

To'rtburchakning nechta tomoni bor?

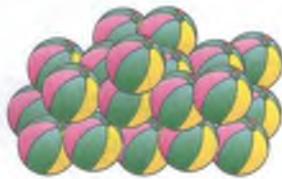


111. $46 + 4 - 20$ $14 - 6 + 20$ $20 + 50 - 9$
 $60 - 20 - 15$ $37 - 6 + 5$ $28 + 7 - 14$
 $28 + 7 - 5$ $37 + 6 - 30$ $35 + 5 - 6$

112. Poyezd 12 ta vagondan iborat. Murod boshidan 6-vagonga, Sodiq esa oxiridan 6-vagonga o'tirdi.
 Bolalar bitta vagonga o'tirishdimi?

113. $38 + 12 - 27$ $16 + 2 - 9$ $46 + 17 - 31$
 $26 + 24 - 13$ $21 + 5 - 4$ $70 - 45 + 12$
 $57 - 57 + 25$ $38 + 38 - 16$ $26 - 0 + 12$

114. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



18 ta



? — 9 ta kam

115. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



21 ta



? — 8 ta kam

116. Buxoroga bir samolyotda 44 ta, ikkinchi samolyotda undan 6 ta ortiq sayyoh uchib keldi. Ikkinci samolyotda nechta sayyoh uchib kelgan?

117. Buxoroga bir samolyotda 36 ta sayyoh uchib keldi. Ikkinci samolyotda undan 6 ta kam sayyoh uchib keldi. Ikkinci samolyotda nechta sayyoh uchib kelgan?



NOMA'LUMNI TOPISH

$$10 + x = 17$$

$$10 - x = 3$$

$$x + 7 = 8$$

$$x - 4 = 3$$

118. $7 + \square = 9$

$8 + \square = 18$

$20 + \square = 30$

$\square + 6 = 10$

$\square + 10 = 30$

$\square + 15 = 45$

Noma'lum sonni x (iks) harfi bilan belgilaymiz.

119. Noma'lum sonni x (iks) harfi bilan belgilaymiz.

$10 + \square = 14$

$\square + 20 = 50$

$\square + 40 = 70$

$10 + x = 14$

$x + 20 = 50$

$x + 40 = 70$

$x = 14 - 10$

$x =$

$x =$

$x = 4$

120. Qaysi yo'l uzunroq: olmagachami yoki qo'ziqoringachami? Qaysi yo'l qisqaroq: olmagachami yoki qo'ziqoringachami?

Olmagacha bo'lgan yo'l

Qo'ziqoringacha bo'lgan yo'l



121. $26 + 6 + 7$ $28 - 6 + 5$ $64 + 9 - 3$ $16 - 12$
 $45 + 4 + 9$ $64 - 6 + 8$ $49 + 5 - 4$ $29 - 13$
 $33 + 9 + 7$ $37 - 9 + 6$ $55 + 8 - 6$ $55 - 25$
 $16 + 7 + 6$ $52 - 4 + 9$ $65 + 6 - 8$ $80 - 26$

122. $70 - 26 + 4$ $60 - 7 + 17$ $33 - 3 + 28$
 $7 + 9 + 28$ $50 - 32 + 8$ $47 + 18 - 20$
 $34 - 13 + 7$ $46 + 9 + 15$ $76 - 14 + 8$

123. To'g'rito'rtburchakni ko'rsating.



Uchburchakni ko'rsating.

Uchburchaklar nechta?

To'g'rito'rtburchaklar nechta?



124. $45 + 14 - 23$ $33 + 9 - 21$ $80 - 0 + 5$
 $38 + 7 - 30$ $14 - 8 + 37$ $0 - 19 + 16$
 $59 - 9 - 28$ $15 - 4 + 26$ $28 - 0 - 14$

125. $20 + 10 = 30$

- 20 — 1-qo'shiluvchi 30 — qanday ataladi?
 20 — 2-qo'shiluvchi
 20 — bu...
 10 — bu...
 30 — bu...

126. x ni toping.

$x + 15 = 30$	$14 + x = 18$
$18 + x = 38$	$x + 7 = 20$
$50 + x = 38$	$x + 7 = 20$
$x + x = 38$	$x + 7 = 20$



127. Noma'lum qo'shiluvchini toping.

$$28 + x = 46$$

$$37 + x = 60$$

$$44 + x = 60$$

$$x + 32 = 68$$

$$32 + x = 70$$

$$x + 56 = 100$$

$$x + 15 = 39$$

$$x + 37 = 60$$

$$29 + x = 100$$

128. Noma'lum sonni toping.

$$58 + x = 70$$

$$x + 26 = 56$$

$$x + 36 = 70$$

$$x + 18 = 30$$

$$46 + x = 64$$

$$76 + x = 100$$

129. Noma'lum kamayuvchini toping.

$$x - 25 = 55$$

$$x - 34 = 68$$

$$x - 18 = 40$$

$$x - 34 = 28$$

$$x - 32 = 25$$

$$x - 14 = 26$$

$$x - 18 = 50$$

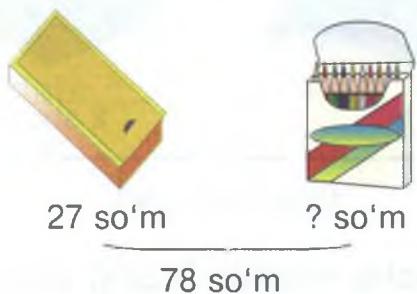
$$x - 30 = 65$$

$$x - 38 = 64$$

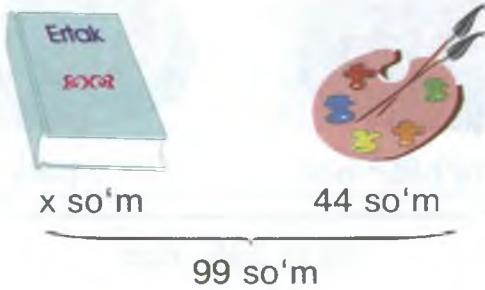
130. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching. Masalani yechish uchun ifodani yozing.

Ifoda: $27 \text{ so'm} + x \text{ so'm} = 78 \text{ so'm}$

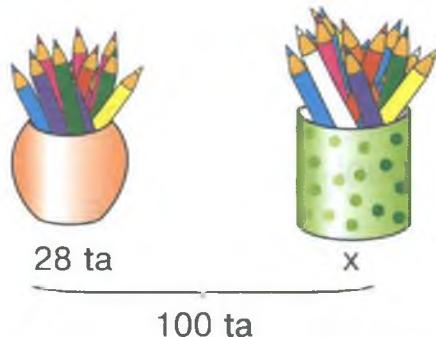
Yechish:



131. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



132. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



133. 10 sonini beshta bir xil raqam va amal ishoralari bilan qanday yozish mumkin?



134. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



135. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



136. 18 – 9	24 – 5	36 + 45 – 7
14 – 6	45 – 6	19 + 34 – 8
16 – 7	62 – 7	48 + 14 – 9
22 – 5	44 – 7	13 + 26 – 8
81 – 8	62 – 8	46 + 29 – 6
26 – 9	73 – 7	59 + 26 – 5

137. Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:

?

23 – 7 * 20 – 7	43 – 9 * 60 – 28
43 – 6 * 50 – 13	37 + 8 * 53 – 8
29 + 9 * 46 – 9	35 + 7 * 50 – 9

138. 1) 17 va 13 sonlari yig'indisini toping. Shu yig'indini 80 dan ayiring.

2) 30 soniga 13 va 5 sonlari ayirmasini qo'shing.

139. Qaysi oy tushirib qoldirilgan?

Sentabr, oktabr, ... , dekabr.

Mart, ... , may,

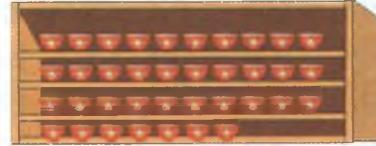
Aprel, ... , iyun,

Dekabr, yanvar, ... , mart.

140. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.



x piyola



37 ta piyola

67 ta piyola



141. Yulduzchalar o'rniga >, < yoki = belgisini qo'ying:



$30 + 12 * 32 + 13$

$58 - 5 * 58 - 7$

$70 - 7 * 60 - 7$

$62 + 8 * 62 + 58$

$86 - 40 * 86 - 20$

$32 + 14 * 32 + 15$

142. Sentabr oyida 23 kun ochiq va qolgan kunlar bulutli bo'ldi. Ochiq kunlar bulutli kunlardan necha kun ortiq bo'lgan?

143. Kvadratni 2 ta to'g'ri chiziq bo'yicha qanday kesilganda hosil bo'lgan qismlardan 2 ta kvadrat tuzish mumkin?

144. Stulning bo'yi 70 sm. U stoldan 20 sm past. Stolning bo'yi necha santimetr?

145. $7 + 3$	$7 + 13$	$9 + 1$	$9 + 11$
$27 + 3$	$37 + 13$	$39 + 1$	$39 + 11$
$37 + 3$	$67 + 13$	$49 + 1$	$59 + 11$

146. $5 + 25$	$9 + 1$	$2 + 18$	$34 + 16$
$35 + 25$	$39 + 21$	$32 + 18$	$36 + 34$
$4 + 16$	$59 + 21$	$52 + 18$	$69 + 11$
$54 + 16$	$69 + 11$	$72 + 18$	$53 + 37$

147. $44 - 14 = 44 - (10 + 4) = (44 - 10) - 4 =$
 $63 - 15 = 63 - (10 + ...) = (63 - 10) - ... =$
 $42 - 25 = 42 - (20 + ...) = (42 - ...) - ... =$
 $64 - 29 = 64 - (... + ...) = (64 - ...) - ... =$
 $82 - 27 = 82 - (... + 7) = (82 - ...) - 7 =$

148. $34 - 16$	$83 - 46$	$53 - 28$	$33 - 15$
$61 - 25$	$45 - 28$	$67 - 34$	$56 - 18$
$32 - 14$	$81 - 27$	$62 - 36$	$65 - 26$
$72 - 26$	$42 - 28$	$71 - 44$	$62 - 25$



- 149.** $44 - 12$ $64 - 16$ $91 - 24$
 $58 - 16$ $31 - 15$ $63 - 17$
 $72 - 17$ $73 - 28$ $52 - 16$
 $53 - 15$ $62 - 14$ $43 - 19$
- 150.** Stolning ustida 72 ta daftar bor. 48 ta katak daftar, qolganlari esa bir chiziqli daftar. Bir chiziqli daftarlar nechta?
- 151.** 2 guruh o'quvchilar 44 ta qayiqcha yasadilar. Birinchi guruh 27 ta qayiqcha yasadi. Ikkinci guruh nechta qayiqcha yasagan?
- 152.** Yangi uyda 70 ta xonadon bor. 64 ta xonadonga xonadon egalari ko'chib kelishdi. Yana nechta bo'sh xonadon bor?
- 153.** 26 dan o'ylangan sonni ayirishgan edi, 4 qoldi.
 O'ylangan sonni toping.
- 154.** $30 - 10 = 20$
kamayuvchi ayirluvchi ayirma
 30 — bu kamayuvchi;
 10 — bu ayirluvchi;
 20 — bu ayirma.
- 155.** $\square - 5 = 6$ $\square - 10 = 40$ $\square - 30 = 20$
 $\square - 7 = 10$ $\square - 5 = 15$ $\square - 18 = 40$
- 156.** $\square - 10 = 30$ $\square - 25 = 50$ $\square - 50 = 40$
 $x - 10 = 30$ $x - 25 = 50$ $x - 50 = 40$
 $x =$ $x =$ $x =$
- 157.** x ni toping.
 $x - 14 = 20$ $x - 30 = 50$ $x - 26 = 50$
 $x - 32 = 40$ $x - 19 = 49$ $x - 60 = 20$



158. $10 - \square = 4$

$30 - \square = 15$

159. $50 - \square = 40$

$50 - x = 40$

160. x ni toping.

$32 - x = 14$

$46 - x = 30$

$100 - x = 60$

161. $100 - 14$

$100 - 19$

162. Yulduzchalar o‘rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo‘ying:



$(9 + 6) - 5 * 9 + (6 - 5) > 9 - (5 + 6) * 9 - 5 - 4$

$(9 + 6) - 5 * 9 + (6 - 5) < 9 - (5 + 6) * 9 - 5 - 4$

163. 6 sonini ikkita bir xil raqam va amal ishoralaridan foydalanib qanday ifodalash mumkin?

164.

Kamayuvchi	5	10	20		40		80	90	
Ayriluvchi			7	6	10	10	30		15
Ayirma	2	6		4		20		20	35

165. Kamayuvchini toping.

$x - 3 = 9$

$x - 35 = 15$

$x - 30 = 100$

$x - 18 = 40$

$x - 40 = 10$

$x - 19 = 30$

$x - 13 = 13$

$x - 15 = 35$

$x - 6 = 16$

$x - 24 = 22$

$x - 9 = 30$

$x - 20 = 70$



166. Ayriluvchini toping.

$$64 - x = 30$$

$$5 - x = 40$$

$$38 - x = 14$$

$$17 - x = 9$$

$$100 - x = 60$$

$$15 - x = 6$$

$$36 - x = 10$$

$$84 - x = 70$$

$$36 - x = 10$$

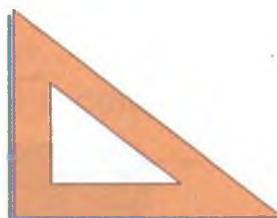
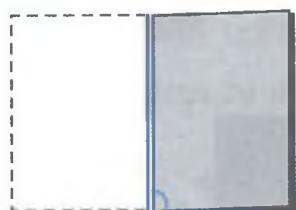
$$56 - x = 30$$

$$33 - x = 5$$

$$52 - x = 40$$

167. Bu to'g'ri burchak. Bu to'g'ri burchak.

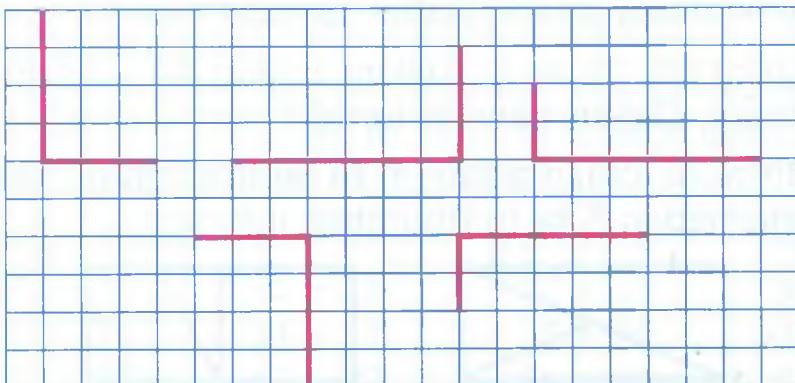
Bu burchaklar to'g'ri emas.



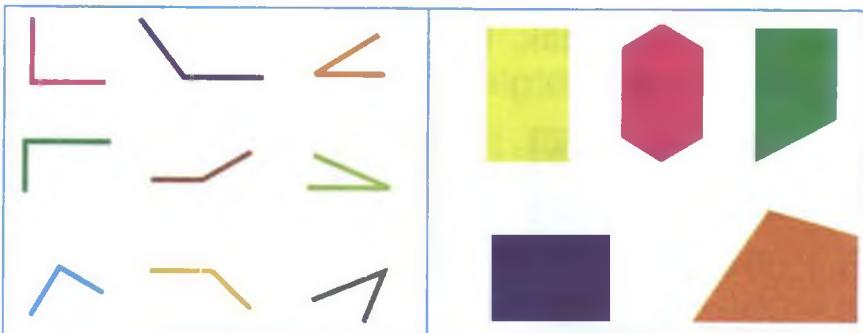
168. To'g'ri burchaklarni ko'rsating.



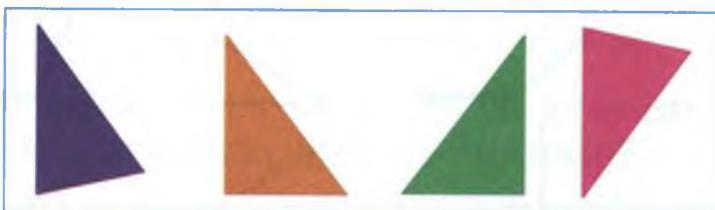
169. Daftaringizda bajaring.



- 170.** Qog'oz varag'ini oling. To'g'ri burchakni hosil qiling.
- 171.** Qog'ozdan aylana qirqib oling. To'g'ri burchakni hosil qiling.
- 172.** To'g'ri bo'limgan burchaklarni ko'rsating.



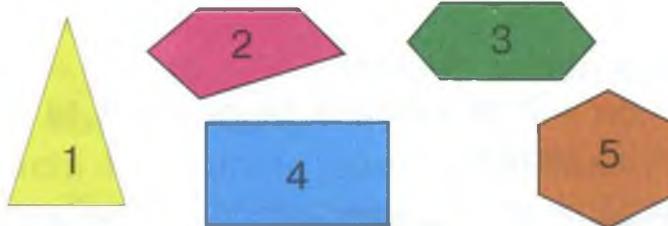
- 173.** To'g'ri burchakni ko'rsating. Tekshiring.



- 174.** Rangli qog'oz 81 so'm, daftar undan 10 so'm qimmatroq turadi. Daftar qancha turadi?
- 175.** Chizg'ich 29 so'm, qalam undan 50 so'm qimmat turadi. Qalam qancha turadi?
- 176.** Birinchi chizmadan 4 ta uchburchak, ikkinchi chizmadan 5 ta to'rtburchakni toping.



- 177.** Hilola hammasi bo'lib 10 ta kapalak yasadi: 7 ta qizil rangli va bir nechta yashil rangli. Hilola nechta yashil rangli kapalak yasagan?
- 178.** Savatda 15 ta meva bor edi: 8 ta olma va bir nechta xurmo. Savatda nechta xurmo bo'lgan?
- 179.** Karim va Guli dasturxonga olma qo'yishdi. Karim 12 ta, Guli undan 3 ta kam olma qo'yishdi. Guli nechta olma qo'ygan?
- 180.** Bir xil ataluvchi ikkita shaklni toping.



- 181.** Bir tupdan 36 savat, ikkinchi tupdan esa undan 14 savat kam olma terishdi. Ikkinchi tupdan necha savat olma terishgan?
- 182.** Taqsimchada bir nechta konfet bor edi. Unga yana 8 ta konfet solinganidan keyin ular 17 ta bo'ldi. Taqsimchada nechta konfet bo'lgan?
- 183.** Donooyda bir nechta kitob bor edi. U ukasiga 4 ta kitob sovg'a qilganidan keyin 18 ta kitob qoldi. Donooyda nechta kitob bo'lgan?

184. $64 + 19$	$19 + 27$	$36 + 36$	$44 + 26$
$26 + 14$	$46 + 16$	$27 + 27$	$54 + 27$
$32 + 25$	$34 + 17$	$35 + 35$	$35 + 43$
$14 + 37$	$45 + 27$	$38 + 38$	$66 + 18$



- 185.** Yuqori tokchada 4 ta, pastki tokchada undan 5 ta ortiq piyola bor. Pastki tokchada nechta piyola bor?
- | | | | |
|---------------------|---------|---------|---------|
| 186. 35 – 13 | 46 – 14 | 48 – 24 | 49 – 28 |
| 67 – 24 | 68 – 26 | 56 – 17 | 57 – 36 |
| 45 – 23 | 67 – 35 | 69 – 17 | 74 – 51 |
| 67 – 43 | 85 – 32 | 58 – 25 | 97 – 36 |

BIR XIL QO'SHILUVCHILARNING YIG'INDISINI TOPISH

- 187.** Hamma nonlar nechta?

7 ta non + 7 ta non + 7 ta non + 7 ta non + 7 ta non = 35 ta non.



- 188.** Hamma gullar qancha?

13 ta gul + 13 ta gul + 13 ta gul = 39 ta gul.



189. Hamma sabzilar nechta?



5 ta sabzi + 5 ta sabzi + 5 ta sabzi + 5 ta sabzi + 5 ta sabzi = 30 ta sabzi.

190. Diqqat bilan ko'rib ayting. Bu misollar bir-biri bilan o'xshashmi?

$$7 + 7 + 7 + 7 = 28$$

$$14 + 14 = 28$$

$$6 + 6 + 6 = 18$$

191. Ikkita kesma chizing.

Birinchi kesmaning uzunligi 8 katak; u ikkinchi kesmadan 4 katak qisqa. Qaysi kesma uzunroq? Qaysi kesma qisqaroq? Birinchi kesma ikkinchi kesmadan ... katak Ikkinci kesma birinchi kesmadan ... katak

192. x ni (kamayuvchini) toping.

$$x - 55 = 35$$

$$x - 37 = 70$$

$$x - 47 = 63$$

$$x - 32 = 66$$

$$x - 36 = 68$$

$$x - 18 = 36$$

$$x - 16 = 34$$

$$x - 35 = 55$$

$$x - 14 = 58$$

193. x (ayiriluvchi)ni toping.

$$25 - x = 20$$

$$91 - x = 20$$

$$100 - x = 86$$

$$36 - x = 14$$

$$88 - x = 50$$

$$100 - x = 57$$

$$58 - x = 36$$

$$72 - x = 60$$

$$90 - x = 45$$

194. Ko'p qavatli bir uyda 100 ta xonadon bor. Shu uyda o'z nomerining yozilishida 5 raqami aqalli bir marta qatnashadigan nechta xonadon bor?



195. Yulduzchalar o‘rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo‘ying:



$$(20 + 8) - 7 * 20 + (8 - 7)$$

$$(16 - 5) + 6 * 16 - (5 + 6)$$

$$(20 + 5) - 10 * 20 + (5 + 10)$$

$$(50 + 8) + 10 * 50 - (9 + 10)$$

196. Yozuvni tugallang.

$$61 - 31 < 61 - 21$$

$$23 + 17 = 30 + \dots$$

$$30 + 25 = 50 + \dots$$

$$40 - 15 < 40 - \dots$$

$$46 + 14 > 38 + \dots$$

$$30 + 14 > 30 + \dots$$

197. $64 - 24 + 19$ $72 - 33 - 18$ $0 + 84 - 44$

$$43 + 0 + 25$$

$$58 + 26 - 35$$

$$18 + 0 + 37$$

$$34 - 16 + 35$$

$$69 - 36 + 0$$

$$88 - 19 + 0$$

198. Ko‘ylakning uzunligi 85 sm. Ko‘ylak yubkadan 10 sm uzunroq. Yubkaning uzunligi necha santimetr?

199. Nima balandroq: daraxtmi yoki butami? Nima pastroq: daraxtmi yoki butami? Daraxt butadan
Buta daraxtdan



200. (Ikki yuz) Ko‘ylak tikish uchun qizil va qora tasmalar sotib olindi. Qizil tasma 9 m, u qora tasmdan 4 m qisqa. Qaysi tasma qisqaroq: qizilmi yoki qorami? Qora tasmaning uzunligi necha metr?

201. $10 + 7$ $20 + 30 + 10$ $55 - 5 + 20$
 $18 - 8$ $60 - 30 - 20$ $34 - 4 + 30$
 $5 + 40$ $50 + 30 - 20$ $76 - 40 + 10$



202. Qizil rangli qalin chiziq chizing. Undan ingichkaroq bo‘lgan ko‘k rangli chiziq chizing. Qaysi chiziq qalinoq? Qizilmi yoki ko‘kmi? Qaysi chiziq ingichkaroq? Ko‘kmi yoki qizilmi?

203. Hisoblang, sharlar nechta?



204. Hisoblang, gullar nechta?



205. Hamma olxo‘rilar nechta?



206. Yulduzchalar o‘rniga $>$, $<$ yoki $=$ belgisini qo‘ying:



$$29 - (5 + 3) * (39 - 15) + 3$$

$$41 - (10 + 2) * 31 + (20 + 2)$$

$$(31 + 7) - 5 * 38 - (9 + 2)$$

$$38 - (20 + 3) * 45 + (10 + 2)$$

207. $4 + 4 + 4 + 4$

$$5 + 5 + 6$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5$$

$$19 + 14 + 7$$

$$10 + 10 + 10 + 10$$

$$10 + 10 + 15$$



208. Maktab issiqxonasidan o'quvchilar 80 kg bodring uzishdi. Ertalab 42 kg bodringni, kechqurun qolganlarini uzishdi. O'quvchilar kechqurun necha kilogramm bodring uzib olishgan?

209. x ni toping.

$$x + 15 = 40$$

$$46 - x = 18$$

$$x - 28 = 12$$

$$x - 30 = 15$$

$$x + 24 = 60$$

$$x + 38 = 72$$

$$36 + x = 75$$

$$28 + x = 50$$

$$80 - x = 35$$

210. Ifoda bo'yicha masala tuzing va yeching.

1) $30 + x = 35$

2) $40 - x = 20$

3) $x - 30 = 60$

211. Chitning eni 70 sm, shoyining eni 15 sm enliroq. Shoyining eni qancha?

212. Bir oynachi 18 ta katta derazaga va bir nechta kichkina derazaga oyna soldi. Hammasi bo'lib 45 ta derazaga oyna soldi. Oynachi nechta kichkina derazaga oyna solgan?

213. Uyni ta'mirlash uchun 6 ta oq rangli va bir nechta ko'k rangli bo'yoq ishlatildi. Hammasi bo'lib 28 ta bo'yoq ishlatildi. Nechta ko'k rangli bo'yoq ishlatilgan?

214. Sobitning bir nechta baliqchasi bor edi. U 2 ta baliqchasini o'rtog'iga bergenidan so'ng unda 8 ta baliqcha qoldi. Sobitda nechta baliqcha bo'lgan?

215. Otasingning qadami 70 sm, o'g'lining qadami esa 30 sm. Kimning qadami qisqa? Qancha qisqa?



216. 9 sonini nechta bir xil raqam va amal ishorasidan foydalaniб hosil qilish mumkin?

217. Misollarni yeching. O'xshash misollarni ko'rsating.

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5$$

$$7 + 7 + 7$$

$$8 + 8 + 8 + 1$$

$$9 + 9 + 9$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 3$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 1$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 5$$

218. Gulnora ertak o'qidi. U 24 bet o'qib bo'lganidan so'ng 37 bet qoldi. Gulnora necha bet ertak o'qishi kerak?

219. $50 - 3 - 9$

$$46 + 20$$

$$37 - 20$$

$$39 + 1 - 4$$

$$46 + 5$$

$$37 - 2$$

$$50 - 1 - 20$$

$$46 - 5$$

$$37 + 2$$

$$49 + 6 - 7$$

$$49 + 8 - 5$$

$$36 - 7 + 9$$

220. $18 + 16 - 7$

$$28 + 28 - 52$$

$$25 - 25 + 52$$

$$26 + 36 - 52$$

$$61 - 33 + 18$$

$$58 - 36 + 0$$

$$60 - 26 - 14$$

$$75 - 28 + 39$$

$$81 - 63 + 6$$

$$70 - 19 - 11$$

$$19 + 19 - 24$$

$$44 - 17 + 7$$

221. Ikkita tasma qirqing: birining uzunligi 5 sm, ikkinchisi undan qisqaroq bo'lsin. Qaysi tasma uzunroq? Qaysi tasma qisqaroq?

222. Yashil tasmaning uzunligi 6 katak; u sariq tasmadan uzun. Qaysi tasma uzunroq: sariqmi yoki yashilmagi? Qaysi tasma qisqaroq: sariqmi yoki yashilmagi? Sariq tasma Yashil tasma Yashil tasmani chizing. Sariq tasmani chizing.



223. Bolalar ko'rsatuvi qachon ko'rsatiladi?

224. Bugun darslar qachon boshlandi?

225. x ni toping.

$$x - 28 = 22$$

$$60 - x = 25$$

$$x + 35 = 85$$

$$70 - x = 36$$

$$x - 14 = 90$$

$$13 + x = 60$$

226. Bozordan 6 kg bodring, 3 kg olma, bodringdan 2 kg kam pomidor sotib olib kelishdi. Bozordan necha kilogramm pomidor olib kelishgan?

227. Yashil kesmaning uzunligi 6 katak; u qizil kesmadan 3 katak uzun. Qaysi kesma qisqaroq: yashilmilmi yoki qizilmilmi? Qaysi kesma uzunroq: yashilmilmi yoki qizilmilmi?

228. Birinchi to'g'ri to'rtburchakning eni 2 katak. Ikkinci to'g'ri to'rtburchakning eni esa 2 katak uzunroq. Har bir to'g'rito'rtburchakning bo'yi 8 katak. Qaysi to'g'rito'rtburchak katta: birinchisimi yoki ikkinchisimi? Ikkinci to'g'ri to'rtburchakning eni qancha? To'g'ri to'rtburchaklarni chizing.

229. Birinchi to'g'ri to'rtburchakning eni 5 sm, u ikkinchi to'g'ri to'rtburchakdan enli. Qaysi to'g'ri to'rtburchak katta? Qaysi to'g'ri to'rtburchak kichkina? Birinchi to'g'ri to'rtburchak ikkinchi to'g'ri to'rtburchakdan Ikkinci to'g'ri to'rtburchak birinchi to'g'ri to'rtburchakdan To'g'ri to'rtburchaklarni chizing.

230. $52 - 14 + 38$ $44 + 52 - 38$ $82 - 55 + 0$
 $100 - 14 + 38$ $44 + 52 - 38$ $82 - 55 + 0$
 $80 - 29 + 15$ $90 - 46 + 28$ $57 + 35 - 64$

231. Berilgan ifoda bo'yicha masalalar tuzing va yeching.

$$1) x + 6 = 18 \quad 2) x - 16 + 38 \quad 3) 85 - x = 52$$



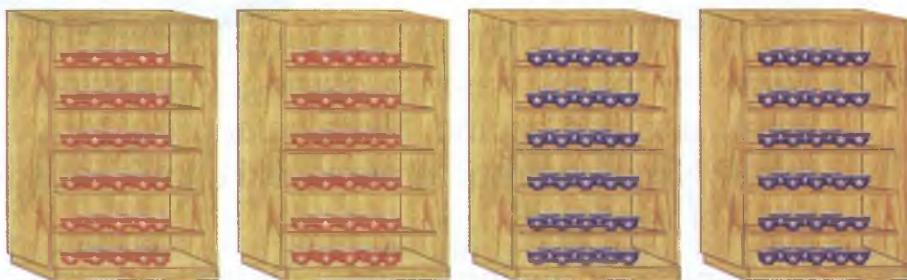
232. Jurnalning eni 60 sm; u daftarning enidan 24 sm uzunroq. Daftarning enini hisoblang.

233. Kim baland: o'g'il bolami yoki qiz bolami? Kim pastroq: o'g'il bolami yoki qiz bolami? Qiz bola o'g'il boladan O'g'il bola qiz boladan



234. Sharfning eni 40 sm; u ro'moldan 15 sm enli. Ro'molning enini hisoblang.

235. Yozing. Har bir javonda nechtadan qator bor?



236. 36 va 44 sonlari yig'indisini toping. Yig'indi birinchi qo'shiluvchidan; ikkinchi qo'shiluvchidan nechta katta?

237. Kim zinapoyada yuqorida? Kim zinapoyada pastda?



238. Yozuvni yakunlang.

$$(9 + 4) + 6 = 9 + (\dots) \quad 5 + (3 + 2) = (5 + 2) + \dots$$
$$(7 + 5) - 3 = 7 + (\dots) \quad 7 - (4 - 3) = (7 - 4) + \dots$$



239. Uyning balandligi 9 m, daraxt undan 3 m pastroq. Daraxtning bo'yini hisoblang.

240. $53 - 37 + 15$	$66 + 24 - 50$
$38 - 38 + 43$	$74 - 36 + 25$
$29 + 29 - 27$	$81 - 44 + 29$
$55 - 19 + 17$	$55 - 17 + 22$
$28 - 0 + 25$	$38 + 0 - 37$

241. Uyning bo'yi 7 m, televizor antennasining bo'yi esa 3 m. Uy va antennaning bo'yi birgalikda necha metr? Hisoblang.



242. Terak va tolning rasmini chizing. Terakning bo'yi 8 katak, u toldan baland. Nima balandroq: terakmi yoki tolmi? Nima pastroq: terakmi yoki tolmi? Terak toldan . . . Tol terakdan . . .

243. Archaning va uyning rasmini chizing. Uyning bo'yi 7 katak; uy archadan pastroq. Nima balandroq: uymi yoki archami? Nima pastroq: uymi yoki archami? Uy archadan . . . Archa uyan . . .

244. Kompyuter stoli va shkafning rasmini chizing. Shkafning bo'yi rasmda 10 katak; u kompyuter stolidan 3 katak baland. Nima baland: stolmi yoki shkafmi? Nima pastroq: stolmi yoki shkafmi? Stolning bo'yi qancha?

245. Uy va daraxtning rasmini chizing. Daraxtning bo'yi 5 sm; u uyan 2 sm pastroq. Nima balandroq: uymi yoki daraxtmi? Uyning bo'yi qancha?



 **246.** Sobir bir sonni o'yladi. Uning o'nliklari soni 6, birliklari esa 3 ta kam. Sobir qanday sonni o'ylagan?

247. Soatni ol. Soat modelida soat 8 ni, 4 ni, 7 ni, soat 8 dan 10 minut, 9 dan 45 minut, 7 dan 30 minut o'tganini ko'rsating.

248. Dars soat 9 da boshlanadi va 45 minut davom etadi. Dars qachon tamom bo'lishini soat modelida ko'rsating.

249. Maktab oshxonasiga bir necha qop kartoshka keltirishdi. 10 qop kartoshka ishlatildi, 3 qop kartoshka qoldi. Maktab oshxonasiga avval nechta qop kartoshka keltirishgan?

250. Yozuvni yakunlang.

$$14 + 50 > 14 + \dots$$

$$38 + 8 < 34 + \dots$$

$$30 - 7 < 20 - \dots$$

$$40 - 6 < 60 - \dots$$

251. Qiz bola va o'g'il bolaning rasmini chizing. Kim baland: qiz bolami yoki o'g'il bolami? Kim pastroq: qiz bolami yoki o'g'il bolami? O'g'il bolaning bo'yи qiz bolaning bo'yidan Qiz bolaning bo'yи o'g'il bolaning bo'yidan

252. x ni toping.

$$x + 38 = 50$$

$$19 + x = 45$$

$$x + 34 = 38$$

$$x - 38 = 50$$

$$32 - x = 25$$

$$x - 34 = 38$$

$$38 + x = 50$$

$$x - 46 = 14$$

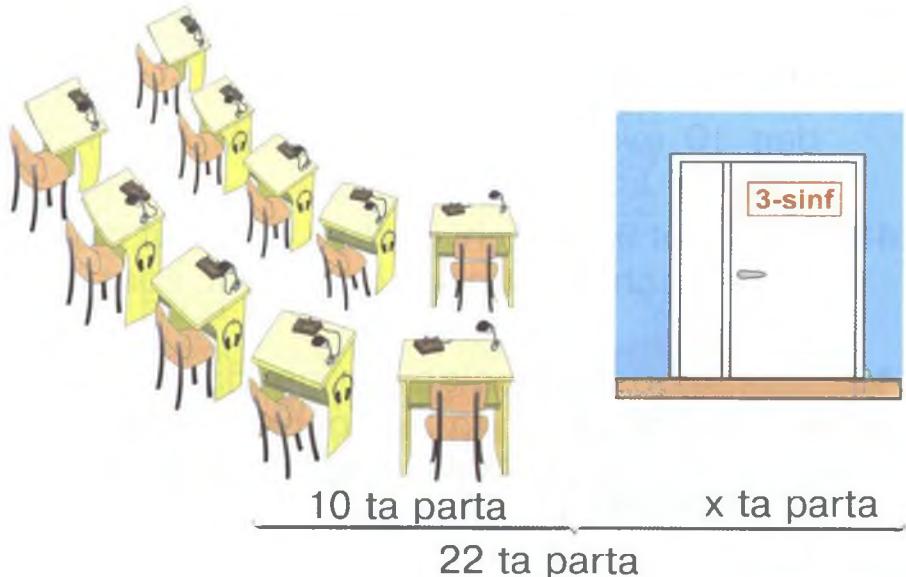
$$34 + x = 38$$

253. Ingichka tayoq oling. 10 dm ni o'lchang. Kesing 10 detsimetr — bu necha metr?

254. Seni bo'ying metrdan balandroqmi yoki pastroqmi? Mening bo'yim metrdan ...



255. Rasm bo'yicha masala tuzing va yeching.

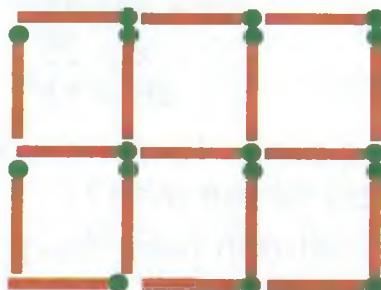


256. Shunday tasma oling. Tasmada 4 dm, 8 dm, 10 dm ni ko'rsating. 1 m ni ko'rsating. Shunday yozing:

$$\begin{array}{ll} 2 \text{ metr} - 2 \text{ m} & 7 \text{ metr} - 7 \text{ m} \\ 4 \text{ metr} - 4 \text{ m} & 9 \text{ metr} - 9 \text{ m} \end{array}$$



257. 6 ta kvadratdan iborat shakldan 2 ta cho'pni shunday olingki, natijada 2 ta kvadrat va 2 ta to'g'ri to'rtburchak qolsin.



- 258.** $25 + 16 - 4$ $39 + 12 - 5$ $25 + 0 - 9$
 $38 + 15 - 9$ $48 + 14 - 8$ $0 + 26 - 5$
 $44 + 29 - 7$ $49 + 35 - 7$ $33 + 0 - 8$
- 259.** Yulduzchalar o'rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:
 $44 - 7 * 38$ $58 * 53 - 7$ $32 - 5 * 21$
 $35 * 46 - 7$ $52 - 9 * 44$ $52 - 5 * 57$
- 260.** Qo'llaringni 1 m kenglikda och.
- 261.** Poldan 1 m ni ko'rsating.
- 262.** Stolning bo'yi 1 metrdan balandmi yoki pastmi?
Stolning bo'yi metrdan ...
- 263.** Shkafning bo'yi metrdan balandmi yoki pastmi?
Shkafning bo'yi metrdan ...
- 264.** Taxtaning uzunligi 1 metrdan uzunroqmi yoki qisqaroqmi? Taxtaning uzunligi metrdan
- 265.** Sening qadaming 1 metrdan kattaroqmi yoki kichik-roqmi? Mening qadamim metrdan
- 266.**  16 ta bola to'p o'ynamoqda, undan 7 ta kam bola shashka o'ynamoqda. Shashka o'ynayotganlarning 4 tasi qiz bola. Nechta o'g'il bola shashka o'ynamoqda?
- 267.** $26 + 0 - 5$ $24 + 0 - 6$ $52 + 0 - 9$
 $42 + 0 - 8$ $0 + 35 - 8$ $64 + 0 - 8$
 $0 + 24 - 6$ $0 + 31 - 6$ $0 + 45 - 7$
- 268.** Sinfning uzunligini metrda o'chang. Sinfning uzunligi ... metr.



- 269.** 24, 36, 38, 58, 93 sonlarini 9 ta kamaytiring.
- 270.** Yo'lakning uzunligini metrda o'Ichang. Yo'lakning uzunligi ... metr.
- | | | |
|---|---|------------------------------|
| 271. $5 \text{ m} + 4 \text{ m}$ | $2 \text{ m} + 7 \text{ m} + 1 \text{ m}$ | $10 \text{ m} - 5 \text{ m}$ |
| $9 \text{ m} - 2 \text{ m}$ | $5 \text{ m} + 6 \text{ m} - 3 \text{ m}$ | $9 \text{ m} - 4 \text{ m}$ |
| $8 \text{ m} + 2 \text{ m}$ | $9 \text{ m} - 3 \text{ m} + 2 \text{ m}$ | $5 \text{ m} + 5 \text{ m}$ |
- | | | |
|--|-------------------------------|-------------------------------|
| 272. $28 \text{ m} + 9 \text{ m}$ | $32 \text{ m} - 7 \text{ m}$ | $42 \text{ m} - 6 \text{ m}$ |
| $19 \text{ m} + 7 \text{ m}$ | $38 \text{ m} - 16 \text{ m}$ | $38 \text{ m} + 12 \text{ m}$ |
| $36 \text{ m} + 4 \text{ m}$ | $29 \text{ m} - 14 \text{ m}$ | $41 \text{ m} - 2 \text{ m}$ |
- 273.** O'quvchilar 10 metr uzunlikdagi devorni bo'yashlari kerak. Ular 7 m devorni bo'yadilar. O'quvchilar yana necha m devorni bo'yashlari kerak?
- 274.** Sinfning uzunligi 5 m, yo'lakning uzunligi esa undan 7 m ko'p. Yo'lakning uzunligini hisoblang.
Sinfning uzunligi — 5 m
Yo'lakning uzunligi — ? (7 m ko'p).
- 275.** Nimaning tumshug'i uzunroq?
Nimaning tumshug'i qisqaroq?
- 
- 
- 276.** Uchta lenta bor. Birinchi lentaning uzunligi 50 sm, ikkinchi lentaning uzunligi 34 sm, uchinchi lenta birinchi lentadan 15 sm uzun. Eng uzun va eng qisqa lentani toping. Eng uzun lenta eng qisqa lentadan qancha uzun?
- 277.** Birinchi uyning bo'yi 33 metr, ikkinchi uyning bo'yi esa 10 m balandroq. Ikkinci uyning bo'yi necha m?



278. Qizil va sariq rangli kamarlar chizing. Qizil kamar sariq kamardan uzunroq bo'lsin.



279. Yo'lakning uzunligi 66 m. Bolalar 60 metrni yugurib o'tishdi. Yana necha m yo'lakni yugurib o'tishlari kerak?

280. Nimaning dumi uzunroq?

Nimaning dumi qisqaroq?



281. Nimaning tumshug'i uzunroq?

Nimaning tumshug'i qisqaroq?



282. Oshxonaning eni 8 metr, yo'lakning eni esa 4 metr qisqaroq. Yo'lakning eni necha metr?

283. Bizning uyda 70 kishi, qo'shni uyda esa undan 30 kishi ortiq yashaydi. Qo'shni uyda necha kishi yashaydi?

284. 7 dmni ko'rsating. Bu necha santimetr?

285. Eslab qoling.

Bir detsimetrdra 10 santimetr.

Bir metrda o'n detsimetrr.

Bir metrda yuz santimetr.

1 dm = 10 sm

1 m = 10 dm

1 m = 100 sm



286. Chizg'ichda ko'rsating.

$$3 \text{ dm } 5 \text{ sm} = 35 \text{ sm}$$

$$40 \text{ sm} = 4 \text{ dm}$$

$$1 \text{ dm } 9 \text{ sm} = \dots \text{ sm}$$

$$25 \text{ sm} = 2 \text{ dm } \dots \text{ sm}$$

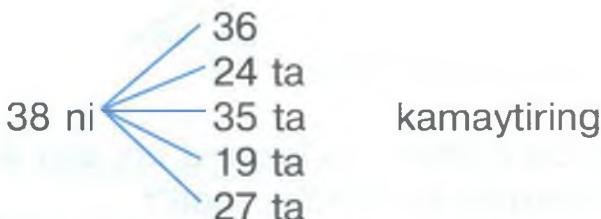
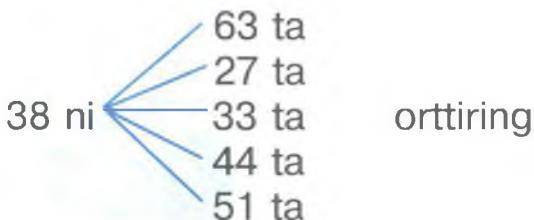
$$5 \text{ dm } 7 \text{ sm} = \dots \text{ sm}$$

$$38 \text{ sm} = \dots \text{ dm } \dots \text{ sm}$$

287. 9 soniga ikkita sonni qo'shilishidan 17 hosil bo'ldi.
Bular qanday sonlar?



288.



289.

19 ta orttiring				
35	46	57	63	72

19 ta kamaytiring				
35	46	57	63	72

290. $82 - 15$

$32 - 17$

$62 - 19$

$61 - 18$

$42 - 13$

$62 - 16$

$73 - 16$

$53 - 26$

$62 - 15$

$82 - 17$

$51 - 14$

$73 - 17$

291. Yulduzchalar o'rнига >, < yoki = belgisini qo'ying:



$$46 - 19 * 9 + 8$$

$$32 - 16 * 46 - 31$$

$$34 - 7 * 50 - 23$$

$$24 + 6 * 54 - 18$$



292.

18 ta kamaytiring

36	63	72	95	97
----	----	----	----	----

293. Qutichaning bo'yи 20 sm, qalam esa undan 7 sm qisqa. Qalamning bo'yini hisoblang. Shu qalam qutichaga sig'adimi?

294. Ko'k arqonning uzunligi 80 sm, qizil arqonning uzunligi esa 18 sm qisqa. Qizil arqonning uzunligi necha santimetr?

295. Ko'ylakning uzunligi 75 sm, fartukniki esa undan 7 sm qisqa. Fartukning uzunligi necha santimetr?

296. Hilola uzunligi 90 santimetr bo'lgan sharf to'qidi, Gulnora esa undan 6 santimetr kam uzunlikdagi sharf to'qidi. Gulnora to'qigan sharf necha santimetr?

297. Hozir qaysi oy? (Qisqa javob bering.) Hozirgi oydan oldin qaysi oy kelgan? Hozirgi oydan keyin qaysi oy keladi?

298. Taqvim (kalendor) bo'yicha hisoblang. Bir yil necha oydan iborat? Bir yilda ... ta oy bor.

299. Nima qimmat: piyolami yoki qoshiqmi? Nima arzon: piyolami yoki qoshiqmi?



50 so'm

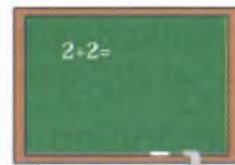
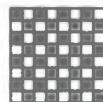


90 so'm

300. Qalam 100 so'm turadi. U daftardan arzon. Nima qimmat: qalammi yoki daftarmi? Nima arzon: qalammi yoki daftarmi? Qalam qancha turadi? Nima deb o'ylaysiz, daftar necha pul turadi?



- 301.** 100 so'mni 50 so'mlik pullarga maydalang.
- 302. (Uch yuz)** 100 so'mni 10 so'mlik pullarga maydalang.
- 303.** Rasmda kvadratlarni ko'rsating.



- 304.** Nima qimmat: ko'ylakmi yoki nimchami? Nima arzon: ko'ylakmi yoki nimchami?
Ko'ylak nimchadan...
Nimcha ko'ylakdan...



100 so'm
80 so'm

- 305.** 1 kilogramm qizil sabzi 100 so'm turadi, 1 kilogramm sariq sabzi esa 10 so'm arzonroq. 1 kilorgamm sariq sabzi necha pul turadi?

- 306.** Misolni qisqa yozing va yeching.

- 1) 25 bo'lishi uchun qaysi sondan 5 ni ayirish kerak?
- 2) 40 bo'lishi uchun 23 ga qaysi sonni qo'shish kerak?
- 3) 18 bo'lishi uchun 40 dan qaysi sonni ayirish kerak?
- 4) 50 bo'lishi uchun 11 ga qaysi sonni qo'shish kerak?

- 307.** Nima arzon: muzqaymoqmi yoki shokoladmi? Nima qimmat: muzqaymoqmi yoki shokoladmi?



100 so'm
90 so'm

- 308.** Chizg'ich 75 so'm turadi, qalam esa undan 5 so'm arzon. Qalam necha pul turadi?



- 309.** Tolib uydan maktab tomonga 58 qadam bosdi, maktabgacha yana 35 qadam qoldi. Uydan maktabgacha necha qadam?
- 310.** Masalani qisqa yozing va yeching. x ni toping.
- 1) Bog'da 36 tup atirgul ko'chati bor edi. Bir nechta tup atirgul ko'chati o'tqazilgandan so'ng bog'da 46 tup atirgul ko'chati bo'ldi. Boqqa necha tup atirgul ko'chati o'tqazildi?
 - 2) Maktabda 30 ta sinfxona bor. Bir nechta sinfni ta'mirlashgandan so'ng yana 7 ta sinf qoldi. Nechta sinfni ta'mirlashgan?
 - 3) Ikki taxlamda 78 ta taxta bor. Ulardan birida 51 ta taxta bor. Ikkinci taxlamda nechta taxta bor?
- 311.** Sen soat nechada uxlaysan?
- 312.** Uyni ta'mirlash uchun birinchi kuni 18 ta to'sin, ikkinchi kuni esa 25 ta ko'p to'sin keltirildi. Ikkinci kuni nechta to'sin keltirilgan?
- 313.** Kutubxonada 74 ta o'qish kitobi darsligi, undan 18 ta kam matematika darsligi bor. Kutubxonada nechta matematika darsligi bor?
- 314.** Maktab hovlisini qadamlab o'Ichang. Maktab hovlisi ... qadam. Maktab hovlisini metr bilan o'Ichang. Maktab hovlisi ... metr.
- 315.** Shkafda 18 ta daftar bor edi. Shkafga yana bir nechta daftar qo'yilganidan so'ng 29 ta daftar bo'ldi. Shkafga nechta daftar qo'yilgan?
- 316.** Ifoda bo'yicha masala tuzing.

$$44 + x = 82$$

$$x + 20 = 70$$

$$90 - x = 45$$



317. Yozuvni yakunlang. Nima deb o'ylaysiz, misollarni siz necha daqiqada yechasiz? Soatga qarab aniqlang.

$$6 + 6 + 6 = 6 + \dots$$

$$6 + 6 + 6 > 6 + \dots$$

$$6 + 6 + 6 < 6 + \dots$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 + \dots$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 > 8 + \dots$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 < 8 + \dots$$

318. Rangli qog'oz 72 so'm turadi. U mo'yqalamdan arzon. Nima qimmat: rangli qog'ozmi yoki mo'yqalammi? Nima arzon: rangli qog'ozmi yoki mo'yqalammi? Rangli qog'oz qancha turadi? Mo'yqalam necha pul turadi?

319. Daraxtning bo'yi 5 m. U panjaradan 2 m baland. Panjara necha metr? Chizing.

320. Maktabning balandligi 10 m. Maktab oshxonasi esa undan 5 m pastroq. Maktab oshxonasining balandligi necha metr?

321. Qizcha ko'ylakchalarga 10 ta qizil va 7 ta oq tugma qadadi. Qizcha oq tugmalarga qaraganda nechta ko'p qizil tugma qadagan?

322. Topshiriqni og'zaki bajaring.

1) $15 + 5$ sonlari yig'indisini toping. Shu yig'indini 20 dan ayiring.

2) 40 soniga 15 va 6 sonlari ayirmasini qo'shing.

323. Gilamning eni 2 metr. U zinadan 1 metr kichkina. Zinaning eni necha metr?



- 324.** Ikkita kesma chizing. Birinchi kesma 5 sm; u ikkinchi kesmadan 2 sm qisqa. Qaysi kesma uzunroq? Qaysi kesma qisqaroq? Birinchi kesmaning uzunligi necha sm? Ikkinci kesmaning uzunligi necha sm?
- 325.** Savatda katta va kichik olmalar bor. Katta olmalar 15 ta, bu esa kichik olmalardan 6 ta kam. Savatda nechta kichik olmalar bor?
- 326.** Navbatchi 12 ta taqsimcha olib keldi, u stol atrofida o'tirgan bolalardan 2 ta ko'p. Stol atrofida o'tirgan bolalar nechta?
- 327.** Taqvim bo'yicha ayting:
..., iyun, ... ;
sentabr, ... , ... ;
..., ..., dekabr.
- 328.** Daraxt shoxining balandligi 2 m, u daraxtdan 5 metr pastroq. Daraxtning balandligi necha metr? Chizib ko'rsating.
- 329.** Hozir qanday oy?
Bugun nechanchi sana?
Bugun haftaning qaysi kuni?
- 330.** Koptokni uloqtiring.
Siz koptokni necha qadamga uloqtirdingiz?
Siz koptokni necha metrga uloqtirdingiz?



331. Chizg'ichda ko'rsating va chizing.

20 sm va 1 m. Qaysi biri uzunroq? 20 sm < 1 m

50 sm va 1 m. Qaysi biri uzunroq? 50 sm ... 1 m

75 sm va 1 m. Qaysi biri uzunroq? 75 sm ... 1 m

60 sm va 1 m. Qaysi biri uzunroq? 60 sm ... 1 m

332. Rasmlar bo'yicha masalalar tuzing.



a)



b)

333. Taqvimga qarang.

Birinchi oy — yanvar.

Ikkinci oy — fevral.

Uchinchchi oy — mart.

To'rtinchi oy —

Beshinchi oy —

Oltinchi oy —

Yettinchi oy —

... oy — avgust.

... oy — sentabr.

O'ninchi oy — ...

O'n birinchi oy — ...

O'n ikkinchi oy — ...

334. Birinchi oy qanday aytildi?

Sentabr nechanchi oy? Mart-chi?





Ikkinchchi qism



TAKRORLASH

1. Hozir qanday dars?
Hozir nechanchi dars?
2. Hozir qaysi oy?
Bugun nechanchi sana?
Bugun haftanining qaysi kuni?
3. Hozir qaysi oy?
Hozirgi oydan oldin qaysi oy edi?
Keyingi oy qaysi oy bo'ladi?
4. 22 dan 35 gacha 1 talab sanang.
75 dan 10 gacha 1 talab sanang.
5. 70 dan 90 gacha 10 talab sanang.
80 dan 10 gacha 10 talab sanang.
6. 73 dan 90 gacha 1 talab sanang.
59 dan 48 gacha 1 talab sanang.
7. 69 dan 85 gacha 1 talab sanang.
8. Xonada 30 ta stul bor. Ulardan 5 tasi mato bilan qoplangan. Yana nechta stul mato bilan qoplanishi kerak?



9. Sonlarni yozing:

7 o'nl 1 birl

5 o'nl 3 biri

1 o'nl 7 birl

9 o'nl 8 birl

9 o'nl 2 birl

7 o'nl 7 birl

10. Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:

?

$$47 - 36 * 78 - 66 \quad 63 + 15 * 88 - 11$$

$$35 + 32 * 89 - 21$$

$$76 - 35 * 31 + 12$$

11. Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:

?

$$44 + 15 + 0 * 46 + 13 \quad 36 + 14 * 38 + 11$$

$$33 + 46 * 42 + 0 + 17$$

$$52 + 25 * 34 + 49$$

KO'PAYTIRISH

12. 3 ta savatda shaftolilar bor, har bir savatda 6 tadan shaftoli bor. Hamma savatda shaftolilar nechta?



Misolni qo'shish amali bilan bajaring, 6 ta shaftoli + 6 ta shaftoli + 6 ta shaftoli = 18 ta shaftoli.

$6 + 6 + 6 = 18$ misolni quyidagicha yozish mumkin:
 $6 \cdot 3 = 18$.

Ushbu misol quyidagicha o'qiladi: 6 tadan 3 marta olinsa — 18 hosil bo'ladi.

(•) ko'paytirish belgisi.

$6 \cdot 3 = 18$ misolni quyidagicha ham o'qish mumkin:
6 ni 3 ga ko'paytirilsa — 18 hosil bo'ladi.

O'qing: $2 \cdot 4$, $6 \cdot 2$, $4 \cdot 3$.

To'g'ri talaffuz qiling: ko'paytirmoq.



- 13.** Misolni qo'shish bilan yozing:
- 1) 3 tadan 6 marta oling.
 - 2) 5 tadan 4 marta oling.
- 14.** Qo'shishni ko'paytirish bilan almashtiring.
- $$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 30 \quad 5 \cdot 6 = 30$$
- $$8 + 8 + 8 =$$
- $$9 + 9 + 9 + 9 =$$
- $$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 =$$
- 15.** Ushbu misollarni qisqa yozsa ham bo'ladi.
- $$6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 30 \quad 6 \cdot 5 = 30$$
- $$12 + 12 + 12 = 36 \quad 12 \cdot 3 = 36$$
- $$5 + 5 + 5 + 5 = 20 \quad 5 \cdot 4 = 20$$
- 16.** Bayroqchalar chizing: $3 + 3 + 3 + 3$
Olmalar chizing: $5 \cdot 3$
- 17.**
- | | | |
|---------------|---------------|---------------|
| $89 - 32$ | $65 - 25$ | $17 + 17$ |
| $80 + 5$ | $34 + 16$ | $36 - 9$ |
| $26 + x = 46$ | $x - 15 = 55$ | $27 + x = 83$ |
- 18.** Misolni qo'shish amali bilan yozing va yeching.
3 tadan 7 marta oling.
8 tadan 5 marta oling.
6 tadan 2 marta oling.
- 19.** Qo'shishni ko'paytirish bilan almashtiring.
- | | |
|-----------------|-----------------|
| $7 + 7 + 7 + 7$ | $3 + 3 + 3 + 3$ |
| $6 + 6 + 6$ | $9 + 9 + 9$ |
- 20.** Qo'shishga doir misollar yozing va yeching:
5 ni 7 marta oling 7 ni 5 marta oling.
4 ni 4 marta oling



- 21.** Barglar chizing: $2 + 2 + 2 + 2$
Sabzilar chizing: $5 \cdot 6$
- 22.** Ko'paytirishga doir misollar yozing:
2 ni 5 ga ko'paytiring
2 ni 2 ga ko'paytiring
6 ni 3 ga ko'paytiring
- 23.** Sonlarni ko'paytiring.
5 ni 3 ga ko'paytiring
3 ni 5 ga ko'paytiring
4 ni 2 ga ko'paytiring
- 24.** Qo'ziqorinlarni chizing: $2 \cdot 4$
Olchalarni chizing. $3 + 3 + 3 + 3 + 3$
- 25.** Qo'shishga doir misollarni yeching va ularni qisqa yozing.
 $3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 15$ $7 + 7 + 7 + 7 =$
 $3 \cdot 5 = 15$...
 $8 + 8 =$ $9 + 9 + 9 + 9 + 9 =$
... ...
- 26.** Gullarni chizing: $5 \cdot 2$
Archalarni chizing: $2 + 2 + 2$
- 27.** $26 + 8$ $100 - 50$ $71 + 9$
 $43 - 5$ $100 - 53$ $21 + 13$
 $33 + 17$ $62 + 8$ $40 - 4$
 $72 + 8 = 85$ $x + 14 = 60$ $x - 22 = 48$



28. Ko'paytirish jadvali

	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

29. $3 + 3 + 3 + 3 = 3 \dots$

$3 + 3 + 3 + 3 > 3 \dots$

$3 + 3 + 3 + 3 < 3 \dots$

$2 + 2 + 2 + 2 = 2 \dots$

$2 + 2 + 2 + 2 > 2 \dots$

$2 + 2 + 2 + 2 < 2 \dots$

30. Jadval bo'yicha bajaring:

$7 \cdot 5$ $6 \cdot 7$ $7 \cdot 7$ $8 \cdot 4$ $2 \cdot 9$

31. Ikkita to'g'ri to'rtburchak chizing. Har bir to'g'ri to'rtburchakning bo'yi 9 ta katakcha bo'lsin. 1-to'g'ri to'rtburchakning eni 5 ta katakcha bo'lsin. 2-to'g'ri to'rtburchak esa 1 ta katakchaga qisqa. 2-to'g'ri to'rtburchakning eni nechta katak? Qaysi to'g'ri to'rtburchak katta? 1-mi yoki 2-mi? Qaysi to'g'ri to'rtburchak qisqa?

Birinchi to'g'ri to'rtburchak ...

Ikkinci to'g'ri to'rtburchak ...



32. To'g'ri to'rtburchak chizing. To'g'ri to'rtburchakning bo'yи 6 sm, enidan 2 sm uzun. To'g'ri to'rtburchakning enini toping.

33. Jadval bo'yicha bajaring (59-betga qarang):

5 · 9	7 · 7	6 · 9	9 · 4	8 · 5
5 · 3	7 · 9	9 · 9	8 · 8	3 · 7

34.

53 + 27	65 + 15	42 + 28	41 + 29
62 + 18	71 + 19	65 + 25	54 + 26
34 + 36	39 + 41	54 + 36	28 + 32
11 + 19	42 + 18	33 + 67	29 + 21

35. O'quvchi ruchka va daftarlardan hammasi bo'lib 32 ta sotib oldi. Daftarlar 18 ta, ruchkalar daftarlardan nechta kam?

36. O'quvchilar muktab hovlisidan 18 savat sabzi va 59 savat karam terib olishdi. Hammasi bo'lib o'quvchilar nechta savat sabzavot terib olishgan?

37. Ko'lda 10 ta o'g'il bola va 8 ta qiz bola cho'milishmoqda. O'g'il bolalar qiz bolalardan nechta ortiq?

38. Paltoga 6 ta tugma qadashdi. 4 ta shunday paltoga nechta tugma qadashdi? Masalani qo'shish bilan yeching. Qo'shish amalini ko'paytirish amali bilan almashtiring.

39. Birinchi kitob 17 so'm, ikkinchi kitob 10 so'm turadi. Birinchi kitob ikkinchisidan necha so'm qimmat?

40.

58 – 15 – 20	4 · 3 + 13
65 – 25 – 16	3 · 2 + 40
(86 + 8) – 85	5 – (21 + 14)



- 41.** Har qaysi shoxchada 3 tadan olcha bor. 4 ta shoxchada nechta olcha bor? Masalani qo'shish amali bilan yeching va yechishning yozilishida har bir son nimani bildirishini tushuntiring?



- 42.** Buvisi 4 tadan olmani 3 ta nevarasiga berdi. Buvisi nevaralariga hammasi bo'lib nechta olma bergen?
- 43.** Bir yashikda 6 kg, ikkinchi yashikda esa undan 8 kg ortiq choy bor. Ikkala yashikda qancha choy bor?
- 44.** Hamma gullar nechta? Masalaning yechimini qo'shish amali bilan bajaring.



- 45.** Har bir qutichada 9 tadan tuxum bor. Uchta qutichada nechta tuxum bor? Chizing. Masalaning yechimini qo'shish bilan bajaring. Qo'shish amalini ko'paytirish amali bilan almashtiring.
- 46.** 20 bilan 24 soni orasidagi sonlar yig'indisini toping.
- 47.** Ona bozordan 21 ta jo'xori olib keldi. Bir nechta jo'xori qaynatilgandan so'ng 17 ta jo'xori qoldi. Ona nechta jo'xorini qaynatgan?



48. $35 + 17$

$48 - 9$

$16 + 24 - 5$

$59 + 0 - 37$

$50 - 21 + 30$

$72 - 0 + 15$

49. Yong'oqlar nechta?



50. Hamma qor parchalar nechta? Masalaning yechimini qo'shish amali bilan bajaring, qo'shish amalini ko'paytirish amali bilan almashtiring.



51. Har bir ipga 2 tadan shar bog'lashdi. Shunday 5 ta ipda nechta shar bor? Chizing. Masalani qo'shish amali bilan bajaring. Qo'shish amalini ko'paytirish amali bilan almashtiring.

52. Yong'oqlar sonini topish uchun 6 sonini qanday songa ko'paytirish kerak? Qor parchalar sonini topish uchun-chi?

53. $37 - 17 + 29$

$67 - 13 - 36$

$94 - 44 + 17$

$74 - 34 + 21$

$69 + 21 - 15$

$56 + 14 - 30$

$52 + 18 - 35$

$61 + 19 - 25$

$78 + 12 - 25$

54. $18 + 12 + 33$

$62 - 32 - 9$

$65 - 15 - 6$

$53 + 17 - 14$

$49 + 31 - 9$

$82 - 42 - 8$

$38 + 12 - 9$

$66 + 14 - 18$

$72 - 19 + 25$

55. Ozoda 13 ta shar rasmini chizdi. Ulardan bir nechtasini bo'yaganidan keyin bo'yalmagan 5 ta shar qoldi. Ozoda nechta sharni bo'yagan?



- 56.** Bozorda 4 banka asal sotilayotgan edi. Har bir bankada 5 kg dan asal bor. Bankalarda hammasi bo'lib necha kilogramm asal bor?



- 57.** Yulduzchalar o'rniqa >, < yoki = belgisini qo'ying:

$4 + 4 + 4 * 3 + 3 + 3$ $7 + 7 + 7 * 7 \cdot 3$
 $3 + 3 + 3 + 3 * 3 \cdot 4$ $6 + 6 + 2 * 6 \cdot 3$

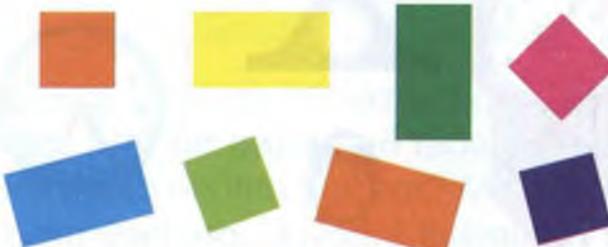
58. $53 + 27$ $65 + 15$ $42 + 28$ $41 + 29$
 $62 + 18$ $71 + 19$ $65 + 25$ $54 + 26$
 $34 + 36$ $39 + 41$ $54 + 36$ $28 + 32$

- 59.** Jadval bo'yicha yeching.

1) $2 \cdot 6$	3) $9 \cdot 8$	5) $7 \cdot 4$
2) $7 \cdot 5$	4) $4 \cdot 6$	6) $3 \cdot 7$

- 60.** Musobaqada 5 ta guruh qatnashdi. Har bir guruhda 5 tadan o'quvchi bor 5 ta guruhda hammasi bo'lib nechta o'quvchi musobaqada qatnashdi? Masalani qo'shish amali bilan bajaring. Qo'shish amalini ko'paytirish amali bilan almashtiring.

- 61.** Rasmida kvadratlarni ko'rsating. Rasmida to'g'ri to'rtburchaklarni ko'rsating.



62. Tekshirib ko'ring. Bir minutda nechta misolni yecha olasiz?

$$5 + 4$$

$$7 + 1$$

$$10 - 2$$

$$3 + 3$$

$$4 + 4$$

$$6 - 3$$

$$5 + 5$$

$$7 + 2$$

$$8 + 1$$

$$6 - 2$$

$$4 + 2$$

$$9 - 2$$

$$10 - 5$$

$$5 + 3$$

$$2 + 8$$

63. O'rdak 4 kg, qo'zichoq o'rdakdan 7 kg og'ir, buzoq esa qo'zichoqdan 15 kg og'ir. Buzoq necha kilogramm?

64. Bir minutda necha marta sakraysiz? Tekshirib ko'ring.

65. Qo'lingni partani ustiga qo'y. Ko'zlaringni yum. Sekin birdan boshlab sana (bir, ikki, uch, ...). Bir minutda qaysi songacha sanay olasan?

66. Bir minutda nechta so'zni to'g'ri o'qiysan? Taqsimcha, tufli, kitob, dars, qiz bola, o'g'il bola, o'quvchi, maktab, misol, masala, hikoya, ertak, qalam, ruchka, pul, gul.

BIR SOAT 60 MINUT

67. Tanaffus qancha minut davom etadi? Tarbiyachidan so'rang? Tanaffus ... min. davom etadi.

68. Soat necha bo'ldi?



Sinfdagি soatga qarang. Hozir soat qaysi vaqtни ko'rsatmoqda?

Sobirning 3 ta yong'og'i bor edi. Karim unga yana 27 ta yong'oq berdi. Sobirning yong'og'i nechta bo'ldi?

Kvadratning tomonlarini o'lchang. Yozuvni davom ettiring:

kvadratning birinchi tomoni ...;
kvadratning ikkinchi tomoni ...;
kvadratning uchinchi tomoni ...;
kvadratning to'rtinchi tomoni



To'g'ri to'rburchakning tomonlarini o'lchang. Yozuvni davom ettiring:

to'g'ri to'rburchakning birinchi tomoni ...;
to'g'ri to'rburchakning ikkinchi tomoni ...;
to'g'ri to'rburchakning uchinchi tomoni ...;
to'g'ri to'rburchakning to'rtinchi tomoni



Maktabning bayram o'tkaziladigan zalida 9 qator stullar bor. Har bir qatorda 8 tadan stullar bor. Zalda hammasi bo'lib nechta stul bor? Masalani ko'paytirish amali bilan yeching. Javobni jadvaldan toping.



- 74.** Ikki guruh o'quvchilar futbol o'ynashmoqda. Har bir guruhda 7 ta dan o'quvchi bor. Futbol maydonida nechta o'quvchi bor? Masalani qo'shish amali bilan bajaring. Qo'shish amalini ko'raytirish amali bilan almashtiring.



- 75.** Sinfda 4 ta guruh bor. Har qaysi guruhda 6 tadan o'quvchi bor. Sinfda hammasi bo'lib nechta o'quvchi bor? Masalani ko'paytirish amali bilan yeching. Javobni jadvaldan toping (59-betga qarang).
- 76.** Salimning akvariumida 8 ta baliq bor edi. U akvariumga bir nechta baliq olib kelib solganidan so'ng, baliqlar 15 ta bo'ldi. Salim nechta baliq olib kelgan?
- 77.** Rasm bo'yicha masala tuzing.



a) 58 ta olma — ? 4 ta olma ko'p



b) 5 metr atlas — ? 3 metr atlas kam



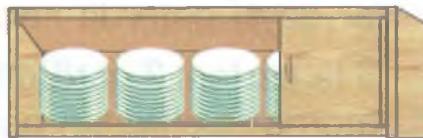
- 78.** O'quvchi mакtabga ertalab soat 8 da keladi, uyiga kunduzi soat 12 da maktabdan ketadi. O'quvchi maktabda necha soat bo'lgan?
- 79.** 15 ta qiz bola va bir nechta o'g'il bola bayramga sinfni bezatishdi. Sinfni hammasi bo'lib 23 ta o'quvchi bezatdi. Sinfni nechta o'g'il bola bezatgan?
- 80.** Masalalar tuzing.



- 81.** Rasm bo'yicha masala tuzing.



48 ta taqsimcha



— ? 19 ta taqsimcha ko'p.

- 82.** Navbatchi shkafdan 8 ta piyola va javondan bir nechta piyola oldi. U shkafdan va javondan hammasi bo'lib 15 ta piyola oldi. Navbatchi javondan nechta piyola olgan?



TENG QISMLARGA BO'LISH

83. Qiz bolalar va o'g'il bolalar miqdori bo'yicha bir xilmi yoki har xilmi?



84. Taqsimchadagi yong'oqlar tengmi yoki teng emasmi?



85. 6 ta nokni 3 ta bir xil likobchaga bo'lib qo'yishdi. Har bir likobchaga nechtadan nok qo'yishgan?
86. 12 ta doirachani 3 qatorga baravardan terib chiqing. Har qaysi qatorda nechtadan doiracha bo'ldi?
87. 15 ta partani 3 qatorga baravardan qo'yishdi. Har bir qatorda nechtadan parta bo'ldi?
88. 8 ta anor bor edi. Ularni 2 ta taqsimchaga baravar taqsimlandi. Har bir taqsimchada nechtadan anor bo'ldi? Yechimini shunday yozing: $8 : 2 = 4$. Shunday o'qing: sakkiz bo'luv ikki teng to'rtga.

Ikki nuqta (:) — bo'luv belgisi.

To'g'ri ayting: bo'luv, ikki nuqta, bo'linsa.



89. $3 \cdot 4 = 8$ Bu amal — ko'paytirish amali.

$8 : 4 = 3$ Bu amal — bo'lish amali.

90. Ayting, amallar qanday nomlanadi?

$$8 : 2 \quad 8 \cdot 2 \quad 50 + 20$$

$$4 \cdot 2 \quad 10 : 5 \quad 50 - 20$$

$$7 + 2 \quad 5 \cdot 2 \quad 50 : 5$$

$$6 - 2 \quad 14 : 7 \quad 5 \cdot 5$$

91. Ayting, amallar qanday nomlanadi?

$$10 : 5 \quad 6 \cdot 2 \quad 30 + 30$$

$$4 \cdot 5 \quad 20 : 5 \quad 30 - 20$$

$$5 + 4 \quad 5 \cdot 5 \quad 30 : 6$$

$$5 - 4 \quad 14 : 2 \quad 3 \cdot 3$$

92. 2 ta ko'paytirishga doir va 3 ta bo'lishga doir misol tuzing.

93. 1 tadan ko'paytirishga, bo'lishga, qo'shishga va ayirishga doir misol tuzing.

94. 2 tadan qo'shishga, ko'paytirishga, ayirishga va bo'lishga doir misol tuzing.

95. $\frac{3}{\text{birinchi}} \cdot \frac{4}{\text{birinchi}} = \frac{12}{\text{ko'paytma}}$
 $\underline{\text{ko'paytuvchi}} \quad \underline{\text{ko'paytuvchi}}$
 $\qquad \qquad \qquad \text{ko'paytma}$

96. Misollarni yozing va ularni yeching:

1) birinchi ko'paytuvchi 3, ikkinchi ko'paytuvchi 4;

2) birinchi ko'paytuvchi 4, ikkinchi ko'paytuvchi 5;

3) birinchi ko'paytuvchi 5, ikkinchi ko'paytuvchi 6;

4) birinchi ko'paytuvchi 7, ikkinchi ko'paytuvchi 7;

5) 4 va 3 ning ko'paytmasi;

6) 7 va 2 ning ko'paytmasi.



- 97.** Misollarni yozing va ularni yeching:
- 1) birinchi ko'paytuvchi 4, ikkinchi ko'paytuvchi 5;
 - 2) 3 va 5 ning ko'paytmasi;
 - 3) birinchi ko'paytuvchi 5, ikkinchi ko'paytuvchi;
 - 4) 4 va 4 ning ko'paytmasi;
 - 5) 6 va 7 ning ko'paytmasi.

98.
$$\begin{array}{r} 8 \\ \text{bo}'\text{linuvchi} \\ \hline \end{array} : \begin{array}{r} 2 \\ \text{bo}'\text{luvchi} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{r} 4 \\ \text{bo}'\text{linma} \\ \hline \text{bo}'\text{linma} \end{array}$$

- 99.** Misollarni yozing va ularni yeching:
- 1) bo'linuvchi 9, bo'luvchi — 3.
 - 2) bo'linuvchi 12, bo'luvchi — 4.
 - 3) bo'linuvchi 14, bo'luvchi — 7.
 - 4) bo'luvchi — 2, bo'linuvchi — 6.
 - 5) bo'luvchi — 3, bo'linuvchi — 6.

- 100.** Misollarni yozing va ularni yeching:
- 1) bo'linuvchi 8, bo'luvchi — 2.
 - 2) bo'linuvchi 32, bo'luvchi — 4.
 - 3) bo'luvchi 9, bo'linuvchi — 54.
 - 4) bo'luvchi 7, bo'linuvchi — 49.
 - 5) bo'linuvchi 25, bo'luvchi — 5.

- 101.** Navbatchi 12 ta qoshiqni 3 ta stolga baravardan qo'yib chiqdi. Bitta stolga nechta qoshiq qo'ygan? Yechimini yozing.

102. $35 + 9 - 14$ $65 + 5 - 30$ $0 + 4 + 0$
 $73 - 33 + 8$ $40 - 8 + 0$ $28 - 0 - 0$

- 103.** Navbatchi 12 taqsimchani 3 ta stolga baravardan qo'yib chiqdi. Har bir stolda nechta taqsimcha bor? Yechimini yozing.



- 104.** Ona shkafdan 10 ta piyola oldi. Ularni 2 ta stolga baravardan qo'ydi. Har bir stolga nechta piyola qo'ygan? Yechimini yozing.
- 105.** Abdulazizda 10 ta qalam bor edi. U 5 ta o'rtog'iga baravardan qalamlarni sovg'a qildi. Abdulaziz har bir o'rtog'iga nechta qalam sovg'a qilgan? Yechimini yozing.

KO'PAYTUVCHILARNING O'RINLARINI ALMASHTIRISH

$$\begin{array}{ll} \mathbf{106.} & 5 \cdot 3 = 15 \qquad \qquad 7 \cdot 8 = 56 \\ & 3 \cdot 5 = 15 \qquad \qquad 8 \cdot 7 = 56 \\ & 5 \cdot 3 = 3 \cdot 5 \qquad \qquad 7 \cdot 8 = 8 \cdot 7 \\ & \text{Tekshiring: } 7 \cdot 2 = 2 \cdot 7 \end{array}$$



$$\begin{array}{ll} \mathbf{107.} & 5 \cdot 4 = 20 \qquad \qquad 6 \cdot 9 = 54 \\ & 4 \cdot 5 = 20 \qquad \qquad 9 \cdot 6 = 54 \\ & 4 \cdot 5 = 5 \cdot 4 \qquad \qquad 6 \cdot 9 = 9 \cdot 6 \end{array}$$

- 108.** Jadvalga qarang (59-betga qarang) va yechimini yozing?

$$\begin{array}{ccccc} 5 \cdot 6 & 4 \cdot 6 & 7 \cdot 2 & 8 \cdot 9 & 9 \cdot 7 \\ 6 \cdot 5 & 6 \cdot 4 & 2 \cdot 7 & 9 \cdot 8 & 7 \cdot 9 \end{array}$$

- 109.** 7 sm uzunlikdagi kesma chizing. Uni 3 sm uzaytiring. Kesmaning uzunligi necha santimetr?



110. 8 sm uzunlikdagi kesma chizing. Uni 4 sm qisqartiring. Kesmaning uzunligi necha santimetr?

- 111.** 1) $6 \cdot 3$ 2) $5 \cdot 6$ 3) $7 \cdot 7$
 4) $6 \cdot 8$ 5) $4 \cdot 6$ 6) $3 \cdot 7$

112. Berilgan kesmadan 5 sm qisqa kesma chizing:



113. Karimda 12 ta behi bor edi. U 4 ta o'rtog'iga behilarni teng bo'lib berdi. Karim har bir o'rtog'iga nechta behi berdi? Yechimini yozing.

114. Maktab oshxonasida 21 ta gulni 7 ta guldonga teng solib qo'yildi. Har bir guldonda nechta gul bor? Yechimini yozing.

- 115.** $44 + 7$ $29 + 6$ $46 - 7$ $73 - 9$
 $55 + 8$ $18 + 4$ $53 - 6$ $42 - 7$
 $67 + 5$ $38 + 7$ $61 - 5$ $71 - 8$

- 116.** $65 - 7$ $46 - 9$ $36 + 9$ $54 + 7$
 $71 - 7$ $51 - 5$ $44 + 7$ $67 + 6$
 $62 - 4$ $42 - 8$ $69 + 8$ $69 + 4$

117. Tushirib qoldirilgan sonlarni yozing.

$$5 \cdot 3 = 3 \dots \quad 4 \cdot 5 = 4 \dots \quad 9 \cdot 3 = 3 \cdot \dots$$
$$8 \cdot 2 = 2 \dots$$

118. Tushirib qoldirilgan sonlarni yozing.

$$2 \cdot 8 = 2 \cdot \dots \quad 5 \cdot 8 = 8 \cdot \dots \quad 9 \cdot 4 = 4 \cdot \dots$$
$$7 \cdot 6 = 7 \cdot \dots \quad 4 \cdot 8 = 8 \cdot \dots \quad 7 \cdot 3 = 3 \cdot \dots$$

119. Tushirib qoldirilgan sonlarni yozing.

$$\dots \cdot 3 = 3 \cdot 5 \quad 6 \cdot 2 = \dots \cdot 2 \quad \dots \cdot 4 = 4 \cdot 4$$
$$8 \cdot \dots = 4 \cdot 8 \quad 9 \cdot 5 = \dots \cdot 5 \quad 7 \cdot \dots = 3 \cdot 7$$



- 120.** Valining 50 so‘m puli, Nargizaning esa 25 so‘m puli bor. Kimning puli ko‘proq?
- 121.** Karimda 5 so‘mlik tangadan 2 ta, Gulida esa 10 so‘mlik tangadan 1 ta bor. Kimning puli ko‘p?
- 122.** Salimda 10 so‘mlik tangadan 5 ta, Karimda esa 25 so‘mlik tangadan 2 ta bor. Kimning puli ko‘p?
- 123.** Har biri 5 kg dan 3 ta tarvuz sotib olindi. Olingan hamma tarvuzning massasi qancha?
- 124.** Yulduzchalar o‘rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo‘ying:
- | | |
|--|-------------------------|
|  $2 \cdot 5 * 2 \cdot 5$ | $6 \cdot 3 * 5 \cdot 3$ |
| $2 \cdot 5 * 2 \cdot 9$ | $6 \cdot 5 * 5 \cdot 3$ |
| $2 \cdot 5 * 2 \cdot 8$ | $6 \cdot 5 * 6 \cdot 2$ |
- 125.** 1) 3 ta 3 g‘ildirakli velosipedlarning nechta g‘ildiragi bor?
 2) 2 ta 2 g‘ildirakli velosipedlarning nechta g‘ildiragi bor.
 Yechimini yozing.
- 126.** Bir haftada necha kun bor?
 Ikki haftada necha kun bor?
 Uch haftada necha kun bor?
 Yechimini yozing.
- 127.** 12 ta sabzini 4 ta quyonga teng bo‘lib berildi. Bitta quyonga nechta sabzi berilgan?
- 128.** Guruhda 6 tadan bola bor. 5 ta guruhda nechta bolalar bor?
- 129.** Ikkita kesma chizing. Birinchi kesma 15 katak, ikkinchi kesma undan 4 katak ko‘p bo‘lsin.



- 130.** Ikkita kesma chizing. Birinchi kesma 15 katak, ikkinchi kesma undan 6 katak kam bo'lsin.
- 131.** Jadval bo'yicha (59-betga qarang) misollarni yeching.
- | | | | |
|-------|-------|-------|-------|
| 4 · 6 | 4 · 8 | 9 · 5 | 8 · 3 |
| 6 · 4 | 8 · 4 | 5 · 9 | 3 · 8 |
- 132.** Qalam 90 so'm turadi. U mo'yqalamdan 10 so'm arzon. Mo'yqalam necha pul turadi?
- 133.** Choynakning balandligi 20 sm. U piyoladan 12 sm baland. Piyolaning balandligi qanday?
- 134.** $30 + 30 - 11$ $44 + 0 - 7$ $62 + 18 - 40$
 $56 - 33 + 5$ $52 - 0 - 5$ $100 - 0 + 0$
- 135.** Ikkita kesma chizing: birinchi kesma — 7 sm, ikkinchi kesma — 3 sm qisqaroq.
- 136.** Ikkita kesma chizing: birinchi kesma — 4 sm, ikkinchi kesma 1 sm uzunroq.
- 137.** Hozir qaysi oy?
Bugun nechanchi sana?
Bugun haftaning qaysi kuni?
- 138.** Oylarning nomini ayting: ..., oktabr ..., dekabr ..., fevral ..., mart, ..., ..., iyun.
- 139.** 10 ta sanoq cho'plarini baravardan 5 qismga ajrating.
Bir qismda nechta sanoq cho'plari bor? Yechimini yozing.
- 140.** 3 ta tugma uchun 30 so'm to'lashdi. Bitta tugma qancha turadi? 4 ta tugma-chi?
- 141.** Sotuvchi 36 ta stulni 4 ta xaridorga baravardan sotdi.
Sotuvchi har bir xaridorga nechtadan stul sotgan?



142. Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:



$$\begin{array}{ll} 5 \cdot 4 * 4 \cdot 5 & 6 \cdot 2 * 6 \cdot 7 \\ 5 \cdot 7 * 5 \cdot 6 & 6 \cdot 2 * 6 \cdot 1 \\ 5 \cdot 8 * 5 \cdot 5 & 6 \cdot 2 * 2 \cdot 6 \end{array}$$

143. Ko'paytirishni qo'shish bilan almashtiring va yechimi ni yozing:

- 1) $6 \cdot 4$
- 2) $8 \cdot 5$
- 3) $9 \cdot 4$
- 4) $6 \cdot 4$
- 5) $5 \cdot 8$
- 6) $5 \cdot 2$

144. Ayting, dars bir soatdan ko'p yoki kam vaqt davom etadimi? Dars bir soatdan ... vaqt davom etadi.

145. Ayting, dars bir minutdan ko'p yoki kam vaqt davom etadimi? Dars ... minut davom etadi.

146. Qo'shish amalini ko'paytirish amali bilan almashtiring.



Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:

- 1) $6 + 6 * 6 + 6 + 6 + 6$
- 2) $9 + 9 + 9 + 9 + 9 * 9 + 9 + 9$
- 3) $5 + 5 * 2 + 2 + 2 + 2 + 2$
- 4) $6 + 6 + 6 * 4 + 4 + 4 + 4$

147. O'quvchi uyidan soat sakkizda chiqdi va mакtabga soat 8 u 15 minutda keldi. O'quvchi yo'lida necha minut bo'lgan? Yechimini soat modelida tekshiring.

148. Bir soat necha minut?

Bir soat ... minut.

149. Soatlar qaysi vaqtini ko'rsatmoqda?



- 150.** Dekabr va yanvar oylari 31 kundan, fevral oyi esa 28 (yoki 29) kundan iborat. Hammasi bo'lib bir yilda qish kunlari necha kun bo'ladi?
- 151.** Gulnora 2 kunda 46 betli kitobni o'qidi. U birinchi kuni 14 betni o'qidi. Gulnora ikkinchi kuni kitobning necha betini o'qigan?
- 152.** Qisqa yozuv bo'yicha masala tuzing va yeching:
1) Bor edi — 15 2) Bor edi — x
Ketdi — x Ketdi — 5
Qoldi — 10 Qoldi — 3
- 153.** Kesmani o'lchang. Berilgan kesmadan 3 sm uzunroq kesma chizing.



- 154.** Bir qutida 24 ta qalam bor, ikkinchi qutida esa birinchisidan 8 ta kam. Ikkinchi qutida nechta qalam bor?
- 155.** Tabiat muzeyiga birinchi kuni 8 o'quvchi, ikkinchi kuni esa undan 2 marta ko'p o'quvchi bordi. Ikkinchi kuni nechta o'quvchi tabiat muzeyiga borgan?
- 156.** Tugmacha 5 so'm turadi. Shunday 8 ta tugmacha necha pul turadi? Rasm chizing. Masalani qo'shish amali bilan yeching. Ko'paytirish amali bilan almashtiring.
- 157.** Uzunligi 7 sm bo'lgan bitta kesma, uzunligi undan 5 sm ortiq bo'lgan yana bitta kesma chizing.
- 158.** Oq va qizil sharlar 45 ta. Oq sharlar 36 ta. Oq sharlar qizil sharlardan nechta ortiq? Qizil sharlar oq sharlardan nechta kam?



159. $86 - 53 + 14$ $52 + 0 - 22$ $16 + 16 - 2$
 $100 - 40 - 9$ $36 + 12 - 0$ $60 - 35 + 7$

160. Yulduzchalar o'rniga >, < yoki = belgisini qo'ying:

- 1) $3 + 3 * 3 + 3 + 3$ $3 \cdot 2 < 3 \cdot 3$
 2) $4 + 4 * 4 + 4 + 4$
 3) $5 + 5 + 5 + 5 * 5 + 5$
 4) $6 + 6 + * 6 + 6 + 6 + 6 + 6$

161. Yozing, soat modelida qaysi vaqt ko'rsatilgan?

- 162.** 1) Ikkita kesma chizing: birinchisi — 3 sm, ikkin-chisi — 2 sm uzunroq;
 2) Ikkita kesma chizing: birinchisi — 6 sm, ikkin-chi — 3 sm uzunroq.

163. Bolalar 50 kg kartoshka terib olishdi. Bir necha kilogramm katroshkani oshxonaga olib borishgandan so'ng 9 kg qoldi. Necha kilogramm kartoshkani oshxonaga olib borishgan?

164. Halimada bir nechta daftar bor edi. U 7 ta daftarni dugonalariga bergenidan so'ng unda 6 ta daftar qoldi. Avval Halimada nechta daftar bor edi?

165. Soat modelida ko'rsating: soat 7, soat 10, soat 3, soat 6.

166. Jadval bo'yicha misollarni yeching (59-betga qarang) va yozing:

$4 \cdot 5 = 20$	$4 \cdot 3$	$6 \cdot 4$	$9 \cdot 4$
$20 : 4 = 5$
$20 : 5 = 4$

167. Soat modelida ko'rsating: soat 5, soat 9, soat 3, soat 12.



168. Dasturxonga har birida 9 donadan 3 ta taqsimchada apelsin qo'yildi. Dasturxonga necha dona apelsin qo'yildi? Masalaning yechimini jadval bo'yicha (59-betga qarang) toping.

169. Jadval bo'yicha (59-betga qarang) misollarni yeching va yozing:

$$6 \cdot 3 = 18$$

$$2 \cdot 9$$

$$5 \cdot 7$$

$$6 \cdot 4$$

$$18 : 3 = 6$$

...

...

...

$$18 : 6 = 3$$

...

...

...

170. Rasm bo'yicha masala tuzing.

1)



36 ta olxo'ri

2)



171. $36 + 14 - 0$

$42 + 0 - 12$

$18 + 18 + 0$

$22 + 8 - 0$

$4 + 12 - 0$

$4 + 12 + 0$

172. $64 - 17$

$65 - 28$

$56 - 24$

$70 - 22$

$72 - 30$

$72 - 34$

$81 - 3$

$81 - 30$

$81 - 23$

$94 - 30$

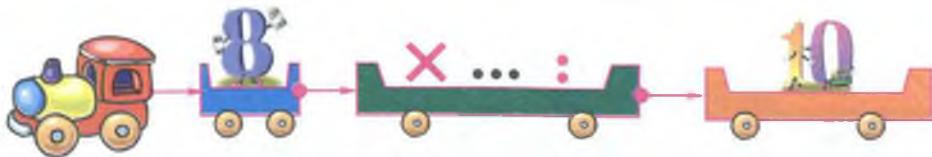
$94 - 5$

$94 - 35$





Uchinchi qism



TAKRORLASH

1. Amallarni bajaring:

$$55 + 8 \quad 73 + 19 \quad 9 + 64 \quad 49 + 25$$

$$24 + 39 \quad 17 + 56 \quad 17 + 17 \quad 58 + 16$$

$$77 + 18 \quad 43 + 36 \quad 38 + 29 \quad 25 + 67$$

$$19 + 19 \quad 19 + 17 \quad 19 + 18 \quad 19 + 16$$

2. $42 - 24$ $80 - 68$ $61 - 44$ $68 - 34$

$$56 - 26 \quad 100 - 16 \quad 33 - 28 \quad 24 - 24$$

$$70 - 32 \quad 54 - 43 \quad 72 - 53 \quad 37 - 35$$

$$63 - 34 \quad 77 - 60 \quad 71 - 27 \quad 30 - 13$$

3. $52 - 27 - 14$ $68 - 14 - 38$ $64 - 5 + 16$

$$66 - 17 - 13 \quad 37 - 9 + 13 \quad 9 + 17 - 18$$

$$82 - 36 - 23 \quad 56 + 25 - 16 \quad 22 - 17 + 35$$

4. $69 - 9 - 9$ $80 - 15 - 25$ $14 + 27 + 13$

$$48 + 8 + 9 \quad 80 - 16 - 26 \quad 14 + 28 + 24$$

$$65 - 16 - 5 \quad 80 - 17 - 27 \quad 14 + 29 + 25$$

$$18 + 17 + 12 \quad 80 - 18 - 52 \quad 14 + 20 + 16$$



$$\begin{array}{lll}
 5. \quad 36 + 35 - 48 & 80 - 73 + 64 & 68 + 12 - 8 \\
 55 - 47 + 34 & 26 + 42 - 50 & 41 - 19 + 6 \\
 75 + 14 - 75 & 20 - 8 + 62 & 37 + 15 - 9
 \end{array}$$

BIRNI KO'PAYTIRISH

Birni qanday songa ko'paytirilsa, shu son hosil bo'ladi.

$$1 \cdot a = a$$

1 — ko'paytuvchi;

a — ko'paytuvchi;

a — ko'paytma.

6. 1 ta doirani 3 marta oling. Misol yozing.

$$1 \cdot 3 = 1 + 1 + 1 = 3$$



7. 1 ta uchburchakni 4 marta oling. Misol yozing.

$$1 \cdot 4 = 1 + 1 + 1 + 1 = 4$$

8. Ko'paytirish amalini qo'shish amali bilan almashtiring.

$$1 \cdot 3 = 1 + 1 + 1$$

$$1 \cdot 5 \quad 1 \cdot 21 \cdot 61 \cdot 7$$

$$1 \cdot 4 \quad 1 \cdot 91 \cdot 11 \cdot 8$$

9. Qo'shish amalini ko'paytirish bilan almashtiring.

$$1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1$$

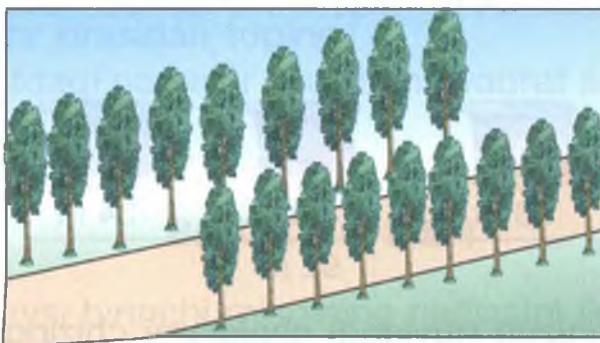
$$1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1$$

$$1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1$$



$$10. \begin{array}{llll} 1 \cdot 12 & 1 \cdot 32 & (68 - 67) \cdot 51 & (81 - 80) \cdot 68 \\ 1 \cdot 45 & 1 \cdot 18 & (79 - 78) \cdot 75 & (75 - 74) \cdot 58 \end{array}$$

11. Ikkı qatorda 18 ta terak teng ekilgan. Har bir qatorda nechtadan terak bor?



$$12. \begin{array}{llll} 1 \cdot 8 & 1 \cdot 7(32 - 31) \cdot 21 & (17 - 16) \cdot 59 & \\ 1 \cdot 39 & 1 \cdot 53 & (93 - 92) \cdot 18 & (72 - 71) \cdot 15 \end{array}$$

BIRGA KO'PAYTIRISH

Har qanday sonni birga ko'paytirganda ko'paytirilgan sonning o'zi hosil bo'ladi.

$$a \cdot 1 = a$$

Masalan: $3 \cdot 1 = 3$ $42 \cdot 1 = 42$ $89 \cdot 1 = 89$ $a \cdot 1 = a$

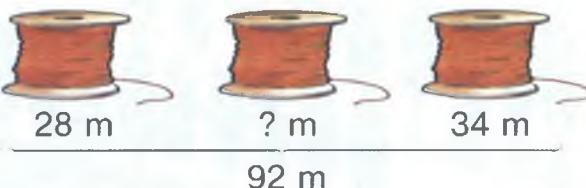
$$13. \begin{array}{llll} 32 \cdot (48 - 47) & (70 - 69) \cdot 14 & 1 \cdot 83 & 1 \cdot R \\ (61 - 24) \cdot 1 & 27 \cdot (30 - 29) & 27 \cdot 1 & R \cdot 1 \end{array}$$

$$14. \begin{array}{llll} 36 : 4 = 9 & 42 : 6 = 7 & 28 : 7 = 4 & 40 : 8 = 5 \\ 9 \cdot 4 = & 6 \cdot 7 = & 7 \cdot 4 = & 8 \cdot 5 = \\ 36 : 9 = & 42 : 7 = & 28 : 4 = & 40 : 5 = \end{array}$$

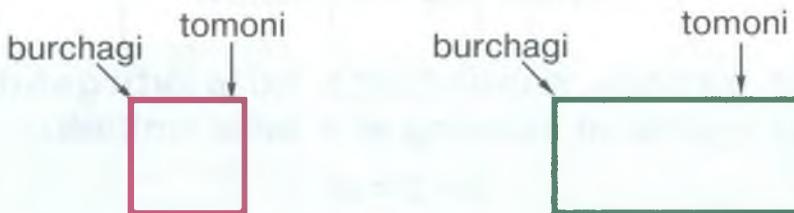


15. $9 \cdot 6 = 6 \square$ $8 \cdot 2 > 8 \cdot \square$ $56 - 24 > 56 - \square$
 $7 \cdot 4 = 4 \cdot \square$ $9 \cdot 1 < 9 \cdot \square$ $78 + 19 < 78 + \square$

16. Uch o'ramda 92 m sim bor. Birinchi o'ramda 28 m, uchinchida 34 m. Ikkinci o'ramda necha metr sim bor?



17. Daftaringizga quyidagi shakllarni chizing:
- 1) Kvadratning nechta burchagi bor?
 - 2) Tomonlari nechta?
 - 3) Tomonlari uzunligini o'Ichang.
 - 4) Qarama-qarshi tomonlari uzunliklari qanday?



- 1) To'g'ri to'rtburchakning nechta burchagi bor?
- 2) Tomonlari nechta?
- 3) Tomonlar uzunligini o'Ichang.
- 4) Qarama-qarshi tomonlari uzunliklari qanday?

18. To'g'ri to'rtburchakning bo'yini va enini o'Ichang va shunday o'Ichamli to'g'ri to'rtburchakni daftaringizda chizing.



- 19.** Daftaringizda tomonlari 2 sm, 3 sm va 4 sm bo'lgan kvadratlarni chizing.
- 20.** a) O'qituvchi stoli yuzasining bo'yisi va enini o'lgchang. Stol yuzasi qanday geometrik shaklda?
- b) Shunday geometrik shakllarni sinfdagi boshqa narsalar orasidan toping.
- d) Sinfdagি narsalar orasidan kvadrat shaklidagi bu-yumlarni toping.

BIRGA BO'LISH

- 21.** Har qaysi birinchi misolning natijasini ikkinchi misoldan foydalanib toping:

$3 : 1 =$	$5 : 1 =$	$18 : 1 =$	$a : 1 =$
$1 \cdot 3 = 3$	$1 \cdot 5 = 5$	$1 \cdot 18 = 18$	$1 \cdot a = a$
$a : 1 = a$	a — bo'linuvchi		
	1 — bo'luvchi		
	a — bo'linma		
$6 : 2 = 3$	6 — bo'linuvchi		
	2 — bo'luvchi		
	3 — bo'linma		

Har qanday sonni birga bo'lganda bo'linmada o'sha sonning o'zi hosil bo'ladi.

$$5 : 1 = 5 \quad 26 : 1 = 26 \quad 8 : 1 = 8$$

- 22.** $9 : 1$ $86 : 1 - 18$ $(70 - 45) \cdot 1$
 $14 : 1$ $45 : 1 + 38$ $1 \cdot (46 - 19)$
 $83 : 1$ $42 : 1 - 27$ $(34 - 15) : 1$
 $82 - 45 + 0$ $75 + 16 - 0$ $24 + 27 + 0$



23. Yulduzchalar o'rniga >, < yoki = belgisini qo'ying:



$$4 + 2 * 4 \cdot 2$$

$$7 - 1 * 7 \cdot 1$$

$$2 \cdot 2 * 2 + 2$$

$$8 \cdot 1 * 8 + 1$$

$$9 \cdot 2 * 9 + 2$$

$$4 \cdot 1 * 1 \cdot 4$$

24. Ifodalarga mos rasmlar chizing.

$$2 \cdot 4$$

$$8 : 4$$

$$8 : 2$$



$$2 \cdot 3$$

25. 10 so'mga konvert olindi, har bir konvert 5 so'mdan. Necha dona konvert olingan? Bunga teskari ikkita masala tuzing va ularni yeching.

26. Ona 1 ta uch litrli, bitta 10 litrli bankada murabbo tayyorladi. Ona hammasi bo'lib necha litr murabbo tayyorlagan?

O'NNI KO'PAYTIRISH VA 10 GA BO'LISH

27. Misollar ustunini davom ettiring.

10 ni 2 ga ko'paytirish uchun 1 o'nlikni 2 ga ko'paytirish kerak. 2 o'nlik yoki 20 hosil bo'ladi. Agar $10 \cdot 2 = 20$ bo'lsa, u holda $2 \cdot 10 = 20$ va $20 : 2 = 10$, $20 : 10 = 2$.

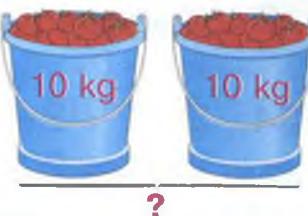
Agar $10 \cdot 3 = \dots$ bo'lsa, u holda ... va ..., ...

$$10 \cdot 4 \quad 10 \cdot 5 \quad 10 \cdot 6 \quad 10 \cdot 7 \quad 10 \cdot 8 \quad 10 \cdot 9 \quad 10 \cdot 10$$

28.	$10 \cdot 5$	$10 \cdot 9$	$6 \cdot 10$	$40 \cdot 4$	$7 \cdot 1$
	$5 \cdot 10$	$90 : 10$	$60 : 10$	$60 : 10$	$7 \cdot 10$
	$50 : 10$	$9 \cdot 10$	$60 : 6$	$30 : 3$	$9 : 9$
	$50 : 5$	$90 : 9$	$10 \cdot 6$	$50 : 10$	$90 : 9$



- 29.** 1 ta chelakka 10 kg pomidor tuzlandi. 2 ta chelakka qancha pomidor sig'adi? 3 taga-chi? 5 taga-chi? 8 taga-chi? 10 taga-chi?



- 30.** Sut sog'uvchi bir sigirdan 12 litr, ikkinchi sigirdan 13 litr, uchinchisidan 15 litr sut sog'di. Hamma sutni 10 litrdan qilib bidonlarga quydi. Buning uchun nechta bidon kerak bo'ladi?
- 31.** Kataklarni to'ldiring.

Bo'linuvchi	8	18		14		16		10
Bo'luvchi			2	7	8		10	2
Bo'linma	2	6	7		2	8	2	9

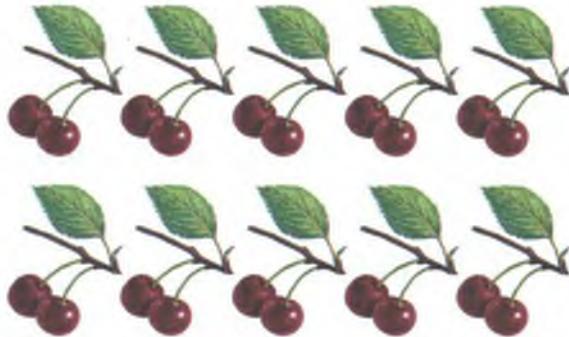
32. $78 - (26 + 18)$ $39 + 35$ $83 - 48$
 $(42 + 17) - 17$ $62 - 38$ $73 + 8$
 $70 - (35 + 15)$ $57 + 24$ $80 - 59$

- 33.** Oshpaz 50 ta somsani 5 ta taqsimchaga teng bo'lib qo'ydi. Har bir taqsimchaga nechta somsa qo'yilgan?



IKKINI KO'PAYTIRISH VA 2 GA BO'LISH

34. $2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 20$
 $2 \cdot 10 = 20$



$$2 = 2 \cdot 1 = 2$$

$$2 + 2 = 2 \cdot 2 = 4$$

$$2 + 2 + 2 = 2 \cdot 3 = 6$$

$$2 + 2 + 2 + 2 = 2 \cdot 4 = 8$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 2 \cdot 5 = 10$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 2 \cdot 6 = 12$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 2 \cdot 7 = 14$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 2 \cdot 8 = 16$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 2 \cdot 9 = 18$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 2 \cdot 10 = 20$$

35.

$3 \cdot 2$	$6 : 2$	$6 : 3$
$4 \cdot 2$	$8 : 2$	$8 : 4$
$5 \cdot 2$	$10 : 2$	$10 : 5$
$6 \cdot 2$	$12 : 2$	$12 : 6$
$7 \cdot 2$	$14 : 2$	$14 : 7$
$8 \cdot 2$	$16 : 2$	$16 : 8$
$9 \cdot 2$	$18 : 2$	$18 : 9$



36. $2 \cdot 7$ $18 : 9$ $7 \cdot 2 + 16$ $(30 - 20) : 2$
 $6 \cdot 2$ $16 : 2$ $2 \cdot 9 + 26$ $(70 - 54) : 2$
 $8 \cdot 2$ $12 : 6$ $2 \cdot 8 + 28$ $(61 - 45) : 2$

37. Qutichada 1 litr olma sharbati bor. 3 ta shunday qutichada necha litr sharbat bor? 5 ta qutichada-chi? 8 ta qutichada-chi? 10 ta qutichada-chi?

38. Gullarga suv quyish uchun bog'bon har safar 2 chelakdan 8 marta suv olib keldi. Bog'bon gulga necha chelak suv keltirgan?

39. Sotuvchi bidondagi hamma sutni 9 ta xaridorga 2 litr dan quyib berdi. Bidonda necha litr sut bor edi?



40. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 sonlar qatoridan awval 2 ga bo'linadiganlarini ayting, so'ngra 2 ga bo'linmaydiganlarini ayting.

2 ga bo'linadigan sonlar **juft sonlar** deb ataladi.

2 ga bo'linmaydigan sonlar **toq sonlar** deb ataladi.

41. 19, 10, 20, 8, 7, 1, 5, 4, 6, 18, 3 sonlar qatoridan awval hamma toq sonlarni, keyin hamma juft sonlarni yozib chiqing.

42. Hisoblang:

$2 \cdot 7$	$12 : 6$	$2 \cdot 8 + 2$	$(14 + 5) : 1$
$5 \cdot 2$	$18 : 9$	$9 \cdot 2 - 8$	$(78 - 64) : 7$



UCHNI KO'PAYTIRISH VA 3 GA BO'LISH

43. $3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 30$



$$3 \cdot 10 = 30$$

$$3 = 3 \cdot 1 = 3$$

$$3 + 3 = 3 \cdot 2 = 6$$

$$3 + 3 + 3 = 3 \cdot 3 = 9$$

$$3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 4 = 12$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 5 = 15$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 6 = 18$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 7 = 21$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 8 = 24$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 9 = 27$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 10 = 30$$

44. $9 : 3$

$$4 \cdot 3$$

$$12 : 3$$

$$12 : 4$$

$$5 \cdot 3$$

$$15 : 3$$

$$15 : 5$$

$$6 \cdot 3$$

$$18 : 3$$

$$18 : 6$$

$$7 \cdot 3$$

$$21 : 3$$

$$21 : 7$$

$$8 \cdot 3$$

$$24 : 3$$

$$24 : 8$$

$$9 \cdot 3$$

$$27 : 3$$

$$27 : 9$$

45. $3 \cdot 4$ $3 \cdot 5$ $9 : 3$ $3 \cdot 6$ $3 \cdot 7$

$$15 : 5$$

$$3 : 3$$

$$18 : 6$$

$$21 : 7$$

$$3 \cdot 9$$

$$18 : 3$$

$$24 : 3$$

$$30 : 3$$

$$9 \cdot 3$$

$$3 : 1$$

46. $(44 - 32) : 3$ | $21 : 3 \cdot 2$ | $7 \cdot 3 : 7$ | $15 : 15 + 39$

$$(16 + 5) : 7$$

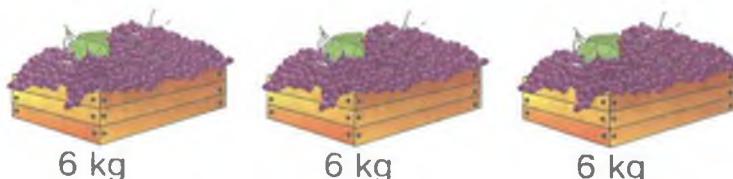
$$2 \cdot 9 : 3$$

$$4 \cdot 3 : 6$$

$$15 \cdot 1 + 52$$



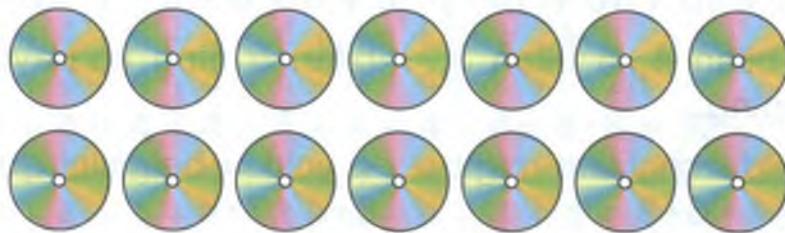
47. Bir yashik uzumning massasi 6 kg. Shunday 3 yashik uzum necha kg keladi?



Masalani qisqacha bunday jadvalga yozing:

Bir yashik uzumning massasi	Yashiklar soni	Hamma uzumning massasi
6 kg	3 ta	?
5 kg	4 ta	?
4 kg	6 ta	?

48. Bexruz 14 ta kinofilmlar tasvirlangan kompyuter diskini sotib oldi. Disklarni 2 ta do'stiga sovg'a qildi. Bexruz har bir do'stiga nechtadan disk bergan?



49. Yulduzchalar o'rniga +, -, ·, : belgisini qo'ying:



$$3 * 2 = 6$$

$$16 * 2 = 8$$

$$3 * 7 = 21$$

$$20 * 2 = 18$$

$$12 * 12 = 1$$

$$8 * 0 = 8$$



QO'SHIMCHA MASHQLAR

- 50.** Qo'shish amalini ko'paytirish amali bilan almash-tiring:

$$5 + 5 + 5$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6$$

$$7 + 7$$

$$9 + 9 + 9 + 9$$

$$4 + 4 + 4 + 4$$

$$1 + 1$$

- 51.** Ko'paytirish amalini qo'shish amali bilan almashtiring

$$9 \cdot 3$$

$$4 \cdot 5$$

$$2 \cdot 4$$

$$8 \cdot 2$$

$$9 \cdot 5$$

- 52.** Ajoyib kvadratlarni to'ldiring

		11
8		
5		9

	6	
12	22	8

8		16
		2
		12

- 53.** Yig'indini ko'paytmaga almashtiring.

$$2 + 2 + 2$$

$$5 + 5 + 5 + 5$$

$$1 + 1 + 1$$

$$10 + 10 + 10 + 10$$

$$6 + 6 + 6 + 6$$

$$8 + 8 + 8$$

- 54.** 2 bilan 4, 5 bilan 3, 1 bilan 5 ning ko'paymasini toping.

- 55.** Yulduzchalar o'rninga >, < yoki = belgisini qo'ying:



$$6 \cdot 4 * 6 \cdot 3$$

$$8 \cdot 4 * 7 \cdot 4$$

$$9 \cdot 5 * 8 \cdot 6$$

$$10 \cdot 3 * 7 \cdot 3$$

- 56.** 1) $8 \cdot 1$ $45 : 45$ $84 \cdot 1$ $(28 - 27) \cdot 15$
 $1 \cdot 9$ $1 \cdot 40$ $72 : 72$ $14 : (38 - 37)$

- 2) $6 : 65$ $34 \cdot 1$ $1 \cdot 29$ $91 \cdot (78 - 77)$
 $4 : 1$ $62 : 1$ $31 : 1$ $12 : (31 - 19)$



$3) 20 : 20 \cdot 3$

$40 : 4 \cdot 6$

$100 : 10 \cdot 7$

$5 \cdot 10 - 26$

$10 \cdot 7 - 38$

$10 \cdot 8 - 25$

$60 : 10$

$10 \cdot 6$

$60 : 60$

TO'RTNI KO'PAYTIRISH VA 4 GA BO'LISH

57. $4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$



$4 = 4 \cdot 1 = 4$

$4 + 4 = 4 \cdot 2 = 8$

$4 + 4 + 4 = 4 \cdot 3 = 12$

$4 + 4 + 4 + 4 = 4 \cdot 4 = 16$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 4 \cdot 5 = 20$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 4 \cdot 6 = 24$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 4 \cdot 7 = 28$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 4 \cdot 8 = 32$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 4 \cdot 9 = 36$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 4 \cdot 10 = 40$

58. $16 : 4$

$5 \cdot 4$

$20 : 4$

$20 : 5$

$6 \cdot 4$

$24 : 4$

$24 : 6$

$7 \cdot 4$

$28 : 4$

$28 : 7$

$8 \cdot 4$

$32 : 4$

$32 : 8$

$9 \cdot 4$

$36 : 4$

$36 : 9$



59. $36 : 4$ $6 \cdot 4 - 9$ $28 : 7 \cdot 9$
 $16 : 4$ $20 : 5 \cdot 8$ $9 \cdot 4 - 18$
 $28 : 4$ $32 : 4 \cdot 3$ $4 \cdot 4 + 19$
 $(85 - 76) \cdot 4$ $(8 + 24) : 8$ $(7 + 28) : 5$
60. 12, 15, 21, 27. Bu sonlarning har birini 3 marta kamaytiring.

AMALLAR TARTIBI QOIDALARI

61. Misollarni o'qing. Amallarni bajaring.
- | | | |
|---------------|---------------|---------------------|
| $57 + 9 + 26$ | $31 - 24 + 7$ | $24 : 3 : 2$ |
| $73 - 15 - 8$ | $12 + 23 - 9$ | $5 \cdot 2 \cdot 7$ |

Agar qavssiz ifodada faqat qo'shish va ayirish yoki faqat ko'paytirish va bo'lish amallari bo'lsa, ular qanday yozilgan bo'lsa, shunday tartibda bajariladi.

62. Ifodalarda qanday amallar ko'rsatilgan?
- | | |
|----------------------|-------------------------|
| $65 + 21 : 3$ | $40 - 4 \cdot 7$ |
| $27 : 3 - 4 \cdot 2$ | $3 \cdot 5 + 6 \cdot 4$ |

Bunday ifodalarning qiymatlarini topish uchun avval ko'paytirish va bo'lish amallarini bajarish, so'ngra qo'shish va ayirish amallarini bajarish kerak:

Namuna:

- 1) $65 + 21 : 3 = 65 + 7 = 72$
- 2) $27 : 3 - 4 \cdot 2 = 9 - 8 = 1$



63. Misollarning yechilishini tushuntiring:

$$1) 40 - 4 \cdot 7 = 40 - 28 = 12$$
$$2) 3 \cdot 5 + 6 \cdot 4 = 15 + 24 = 39$$

64. Amallarni bajaring:

$$\begin{array}{lll} 70 - 8 \cdot 2 & 26 + 24 : 4 & 71 - 16 : 2 \\ 35 + 4 \cdot 7 & 32 : 8 + 39 & 9 \cdot 3 + 7 \cdot 4 \\ 60 : 10 + 8 \cdot 3 & 18 : 9 + 27 : 3 & 8 \cdot 4 + 5 \cdot 4 \end{array}$$

65. 1) Ikkita tasma qirqib oling: birining uzunligi 8 sm, ikkinchisi undan 4 marta qisqa bo'lisin. Ikkinchini tasmaning uzunligi qancha?

2) 8 sm uzunlikda tasma qirqib oling. Uni 4 marta qisqartiring. Hosil bo'lgan tasmaning uzunligi nimaga teng?

66. Tikuvchi 5 ta o'g'il bolaga ko'yylak tikdi. Har bir ko'yylak uchun 2 m dan gazlama sarflandi. Tikuvchi hamma ko'yylak uchun qancha gazlama sarflagan?



Masalani jadvalga qisqacha yozing va yeching:

1 ta ko'yylak uchun sarflangan gazlama	Ko'yylaklar soni	Hamma ko'yylaklarga sarflangan gazlama
2 m	5 ta	?

67. Noma'lum sonni toping.

$$x : 7 = 4 \quad 8 \cdot a = 32 \quad 21 : c = 3 \quad 16 - b = 4$$



- 68.** 1) Amallarni bajaring:

$$10 \cdot (30 - 24)$$

$$(56 - 20) : 4$$

$$(60 - 17) + (80 - 53)$$

Bunday amallarni bajarish uchun eng avval qavs ichida belgilangan amallarni bajarish, so'ngra qolgan amallarni amal tartibi qoidasi asosida bajarish kerak.

- 2) Amallarni qulay usul bilan bajaring:

$$70 - (20 + 6) \quad 48 + (30 + 4)$$

$$(40 + 9) - (10 + 7) \quad 58 + (20 + 4)$$

Nima uchun bunday hollarda amallarni bajarish tartibi o'zgartiriladi?

69. $50 : (37 - 27) \quad 30 : (54 - 51) \quad (27 + 8) - 17$

$$(18 - 12) \cdot 10 \quad 46 - (16 + 9) \quad 90 - (60 - 5)$$

- 70.** 1) Bu sonlarning har birini 3 marta orttiring: 7, 5, 9, 4, 8, 6.

- 2) Bu sonlarning har birini 4 marta kamaytiring: 16, 12, 24, 20, 28, 36.

- 71.** Bola kostumiga 3 m gazlama ketadi. 12 m gazlamadan nechta shunday kostum tikish mumkin?



- 72.** Hovlida 5 ta qiz bola va 7 ta o'g'il bola o'ynab yurgan edi. Voleybol o'ynash uchun ular teng ikki guruhga bo'linishdi. Har bir guruhda nechta bolalar bor?



73. Nuqtalar o'rniga sonlarni tanlab yozing.

$$7 \cdot 4 > 7 \cdot \dots$$

$$4 \cdot 5 + 4 < 4 \cdot \dots$$

$$9 \cdot 4 < \dots \cdot 4$$

$$3 \cdot \dots > 3 \cdot 8 + 3$$

74. Ziyoda 3 ta kattalar do'ppisiga munchoq tikdi. Kattalar do'ppisidan, 2 marta ko'p bolalar do'ppisiga munchoq tikdi. Ziyoda hammasi bo'lib nechta do'ppiga munchoq tikgan?

75. O'g'il bola 8 yoshda. Otasining yoshi o'g'lining yoshidan 4 marta katta. Otasi necha yoshda?

76. Buvi 60 yoshda. Nevara buvisidan 10 marta yosh. Nevara necha yoshda?

77. $9 \cdot 1$ $1 \cdot 7$ $8 \cdot 1$

$$36 : 4 \cdot 3$$

$$9 \cdot 4 - 28$$

$$(73 - 45) : 7$$

$$27 : (12 : 4)$$

$$12 + 4 \cdot 7$$

$$(61 - 29) : 8$$

$$32 : 8 \cdot 9$$

$$51 - 28 : 7$$

$$(80 - 56) : 6$$

78. AB va CD , AC va BD — to'g'ri to'rtburchakning qarama-qarshi tomonlari.

Chizg'ich yordamida to'g'ri to'rtburchakning AB va CD , BD va AC tomonlarini o'lchang va o'lchamlarini yozing. To'g'ri to'rtburchakning qarama-qarshi tomonlari teng.

Esda tuting:

$$1 \text{ m} = 100 \text{ sm}$$

$$1 \text{ sm} = 10 \text{ mm}$$

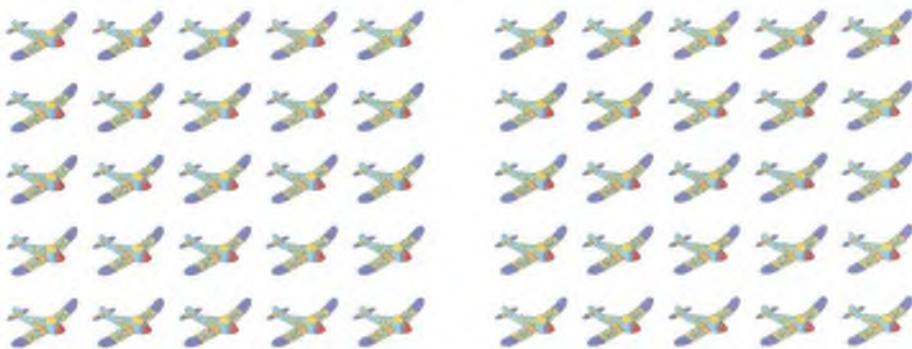
$$10 \text{ mm} = 1 \text{ sm}$$

$$1 \text{ dm} = 10 \text{ sm}$$



BESHNI KO'PAYTIRISH VA 5 GA BO'LISH

79. $5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$



$$5 = 5 \cdot 1 = 5$$

$$5 + 5 = 5 \cdot 2 = 10$$

$$5 + 5 + 5 = 5 \cdot 3 = 15$$

$$5 + 5 + 5 + 5 = 5 \cdot 4 = 20$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 5 \cdot 5 = 25$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 5 \cdot 6 = 30$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 5 \cdot 7 = 35$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 5 \cdot 8 = 40$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 5 \cdot 9 = 45$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = 5 \cdot 10 = 50$$

80. $25 : 5$

$$6 \cdot 5$$

$$30 : 5$$

$$30 : 6$$

$$7 \cdot 5$$

$$35 : 5$$

$$35 : 7$$

$$8 \cdot 5$$

$$40 : 5$$

$$40 : 8$$

$$9 \cdot 5$$

$$45 : 5$$

$$45 : 9$$

81. $6 \cdot 5 : 3 \quad 45 : 5 \cdot 4 \quad (62 - 57) \cdot 7 \quad 70 - 40 : 8$

$$5 \cdot 8 : 4$$

$$35 : 5 \cdot 3$$

$$(18 + 12) : 5$$

$$16 + 5 \cdot 9$$

$$5 \cdot 4 : 10$$

$$30 : 5 \cdot 4$$

$$(84 - 79) \cdot 5$$

$$67 - 45 : 5$$



- 82.** 1) Korxonada 40 ta televizor ishlab chiqarildi. DVD magnitofon esa televizordan 5 marta kam ishlab chiqarildi. Hammasi bo'lib nechta DVD magnitofon ishlab chiqarildi?
- 2) Ustaxonada 40 ta televizor ta'mirlandi, DVD esa televizordan 5 ta kam ta'mirlandi. Hammasi bo'lib nechta DVD ta'mirlangan?

SONLARNI TAQQOSLASHGA DOIR MASALALAR

- 83.** Koptok 2 ta, mashina 6 ta. Mashina koptokdan necha marta ko'p? Koptok mashinalardan necha marta kam?



$$6 : 2 = 3$$

Demak, mashina koptokdan 3 marta ko'p, koptok esa mashinadan 3 marta kam.

- 84.** Gulzorda 8 ta asalari va 2 ta kapalak uchib yuribdi. Asalarilar kapalaklardan necha marta ko'p? Kapalaklar asalarilardan necha marta kam?



- 85.** Oshxonada bir kunda 80 kg kartoshka va 8 kg sabzi ishlatildi. Kartoshka sabzidan qancha ko'p ishlatilgan?



86. Hovlida 4 ta o'rdak va 8 ta jo'ja yuribdi. Jo'jalar o'rdaklardan necha marta ko'p? O'rdaklar jo'jalardan necha marta kam?



87. Yulduzchalar o'rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:



$$5 \cdot 7 + 5 * 5 \cdot 8$$

$$4 \cdot 9 - 4 * 4 \cdot 7$$

$$45 : 5 * 36 : 4$$

$$24 : 8 * 24 : 6$$

- 88.**
- | | | |
|------------------|---|------------------|
| $18 + 5 \cdot 9$ | $(38 + 7) : 5$ | $18 + 5 \cdot 8$ |
| $18 + 5 \cdot 7$ | $(73 - 38) : 7$ | $(16 + 24) : 8$ |
| $1 \cdot 46$ | $2 \text{ m } 4 \text{ dm} = \dots \text{ dm}$ | |
| $9 : 9$ | $3 \text{ sm } 1 \text{ mm} = \dots \text{ mm}$ | |
| $7 \cdot 1$ | $4 \text{ dm } 5 \text{ sm} = \dots \text{ sm}$ | |

89. Masalalarga oid tenglamalar tuzing va ularni yeching:

1) Qanday son 5 ga ko'paytirilsa, 40 hosil bo'ladi?

$$\square \cdot 5 = 40$$

2) 35 ni nechaga bo'lsak 7 hosil bo'ladi? $35 : \square = 7$

3) Qanday sonni 5 ga bo'lsak 9 hosil bo'ladi?

$$\square : 5 = 9$$

90. Ikkita kesma chizing: $AB = 10 \text{ sm}$, $CD = 5 \text{ sm}$. AB kesma CD kesmadan necha marta katta? CD kesma AB kesmadan necha marta kichik?

Berilgan sonlardan biri ikkinchisidan necha marta katta yoki necha marta kichikligini bilish uchun katta sonni kichik songa bo'lish kerak.



- 91.** 1) 15 soni 5 dan necha marta katta?
 2) 45 soni 9 dan nechta ortiq?
 3) 5 soni 45 dan necha marta kichik?
 4) 16 soni 50 dan nechta kam?
- 92.** Kiyim magazinida bir kunda 24 ta kurtka, undan 6 ta ortiq palto sotildi. Nechta palto sotilgan?
 24 ta kurtka, 6 ta palto ortiq.

- 93.** Namuna bo'yicha misollarni yeching: $10 \cdot 5 = 50$

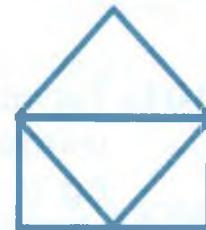
C	10	9	8	7
$C \cdot 5$	50			

R	20	25	30	40
$R : 5$				

- 94.** Hisoblamasdan natijasi bir xil misollarni toping va ularni hisoblab tekshiring.

$4 \cdot 7$	$9 \cdot 3$	$5 \cdot 7 + 5$	$3 \cdot 8 + 3$
$8 \cdot 5$	$7 \cdot 4$	$3 \cdot 10 - 3$	$7 \cdot 3 + 7$
$3 \cdot 9$	$5 \cdot 8$	$5 \cdot 7 - 7$	$5 \cdot 9 - 5$

- 95.** Chizmada nechta uchburchak bor?
 Nechta to'rtburchak bor? Nechta kvadrat bor?



QO'SHIMCHA MASHQLAR

- 96.** $85 : 85 \cdot 54$ $49 - 49$ $0 + 62$
 $35 : 35$ $54 - 54$ $54 + 0$
- 97.** Juft sonlarni qo'shishga doir 4 ta misol, toq sonlarni ayirishga doir 4 ta misol tuzing va yeching.



98. Noma'lum sonlarni toping:

$$7 \cdot x = 35$$

$$k - 17 = 17$$

$$50 - b = 4$$

$$8 : a = 4$$

$$b + 14 = 40$$

$$b : 4 = 9$$

$$b \cdot 3 = 27$$

$$c \cdot 10 = 30$$

$$35 + R = 35$$

$$c - 6 = 49$$

$$24 \cdot b = 24$$

$$24 : x = 3$$

99. Yulduzchalar o'rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:



$$8 \cdot (3 + 4) * 8 \cdot 3 + 4$$

$$12 : (2 + 4) * 12 : 2 + 4$$

$$12 : (2 + 4) * 12 : 2 + 4$$

$$45 - 10 + 6 * 45 - (10 + 6)$$

100. Kataklarni to'ldiring:

A	82	80	66	58
$18 + a$				

R	19	21	25	27
$60 - R$				

C	1	3	4	6
$10 \cdot c$				

B	40	32	24	16
$b : 4$				

101. Tarvuzning massasi 4 kg, oshqovoq undan 3 marta og'ir. Oshqovoqning massasi qancha?

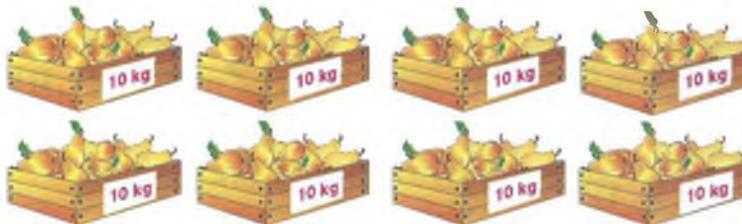


102. Maktab bog'i uchun 50 ta uzum ko'chati keltirildi. Qatorlarning har biriga 10 tadan ko'chat ekildi. Necha qatorga uzum ekilgan?

103. Bir bankaning sig'imi 3 litr. 6 litr, 12, 18, 24 litr meva sharbatini quyish uchun nechta shunday banka kerak? Yechilishini jadvalga yozing.



104. Do'konga har birida 10 kilogrammdan 8 yashik nok keltirildi. Tushgacha 54 kilogramm nok sotildi. Necha kg nok qoldi?



105. Ona 35 yoshda, qizi 5 yoshda. Onaning yoshi qizining yoshidan necha marta katta?

106. 24 kg guruchni paketlarga solish kerak. Agar shu guruch 3 ta bir xil paketga solinsa, 1 paket guruch og'irligi qancha keladi? 4 paketga solinsa-chi? 6 paketga solinsa-chi? 8 paketga solinsa-chi?

107. Olma solingan yashik 27 kg, uzum solingan yashik undan 8 marta yengil. Uzumli yashik necha kg keladi?

108. Bir to'pda 25 m rangli kleyonka bor. 1 ta stolga 3 m kleyonka ishlatsa, to'pdagi kleyonka 8 ta stolga yetadimi?

109. Uyni ta'mirlash uchun har biri 4 kg dan 6 banka bo'yoq keltirildi, yana 8 banka keltirilishi kerak. Uyni ta'mirlash uchun hammasi bo'lib necha kg bo'yoq kerak bo'ladi?

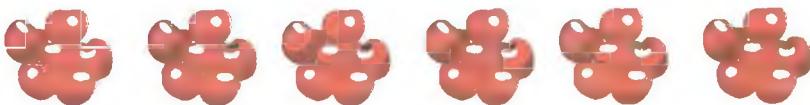
110. Savatning og'irligi 2 kg, undagi anor savatdan 8 marta og'ir. Savat ichidagi anor qancha kilogramm?

111. Xurmo daraxtining balandligi 3 m, terak undan 2 marta baland. Terakning balandligi necha metr?



OLTINI KO'PAYTIRISH VA 6 GA BO'LISH

112. $6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6$



$$6 = 6 \cdot 1 = 6$$

$$6 + 6 = 6 \cdot 2 = 12$$

$$6 + 6 + 6 = 6 \cdot 3 = 18$$

$$6 + 6 + 6 + 6 = 6 \cdot 4 = 24$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 6 \cdot 5 = 30$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 6 \cdot 6 = 36$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 6 \cdot 7 = 42$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 6 \cdot 8 = 48$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 6 \cdot 9 = 54$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = 6 \cdot 10 = 60$$

113. $36 : 6$

$$7 \cdot 6$$

$$42 : 6$$

$$42 : 7$$

$$8 \cdot 6$$

$$48 : 6$$

$$48 : 8$$

$$9 \cdot 6$$

$$54 : 6$$

$$54 : 9$$

114. $42 : 7 \cdot 8$ $70 - 8 \cdot 6$ $48 : 8 \cdot 5$ $54 : 6 + 17$
 $6 \cdot 6 : 9$ $58 + 7 \cdot 6$ $24 : 6 \cdot 8$ $8 \cdot 6 - 29$
 $54 : 9 \cdot 7$ $83 - 6 \cdot 9$ $54 : 6 \cdot 5$ $42 : 6 + 38$

115. Shkafda 6 ta choynak, undan 3 marta ko'p piyola bor. Shkafda nechta piyola bor?

116. O'quvchilar shanbalikda 8 tupdan 3 qator terak daraxti, 9 tupdan 4 qator archa daraxti ekishdi. O'quvchilar hammasi bo'lib necha tup daraxt ekishgan?



- 117.** Ota 4 nafar qiziga 3 metrdan ko'ylak uchun gazlagma sotib oldi. Ota qancha gazlama sotib olgan?
- 118.** Daryoning kengligi 36 m, soyning kengligi 9 m. Daryo soydan necha marta keng?
- 119.** 1) 6 sm uzunlikdagi kesma bir necha marta uzaytirilganda 18 sm uzunlikdagi kesma hosil bo'ldi. Kesma necha marta uzaytirilgan?
 2) 20 sm uzunlikdagi tasma bir necha marta qisqartirildi va 5 sm uzunlikda tasma hosil bo'ldi. Tasma necha marta qisqartirilgan?
- 120.** 1) 54 ni 6 marta kamaytiring.
 2) 6 ni 7 marta orttiring.
 3) 6 soni 48 dan necha marta kichik?

121. Jadvalni to'ldiring

C	1	3	5	9
$5 \cdot C$				

R	1	4	8	24
$24 : R$				

- 122.** $80 - 6 \cdot 9$ $7 \cdot 4 + 6 \cdot 7$
 $71 - 90 : 10$ $48 : 8 + 6 \cdot 5$
 $63 - 8 \cdot 4$ $10 \cdot 8 - 9 \cdot 3$
 $52 - 42 : 6$ $54 : 9 + 36 : 9$
 $53 \text{ mm} = \dots \text{ sm} \dots \text{ mm}$ $38 \text{ dm} = \dots \text{ m} \dots \text{ dm}$
 $69 \text{ sm} = \dots \text{ dm} \dots \text{ sm}$ $54 \text{ mm} = \dots \text{ sm} \dots \text{ mm}$
- 123.** 4 m gazlamadan 1 ta ko'ylak tikiladi. 5 ta ko'ylak tikish uchun qancha gazlama ishlataladi?
- 124.** Solijon 3 ta quti 6 xil rangli flomaster sotib oldi. Solijon nechta dona flomaster sotib oldi?



125. Jadvallardan foydalanib ifodalarni yozing va misollarni yeching.

Qo'shiluvchi	3	14	57
Qo'shiluvchi	8	69	42

Kamayuvchi	9	20	62
Ayriluvchi	6	11	62

126. $19 : 1$	$1 \cdot 24$	$16 : 1$
$82 - 9 \cdot 6$	$8 \cdot (45 - 18)$	$54 : 9 + 36 : 6$
$69 + 42 : 7$	$32 : (40 - 32)$	$6 \cdot 7 - 3 \cdot 6$
$52 - 6 \cdot 6$	$6 \cdot (70 - 65)$	$32 : 4 - 35 : 5$

- 127.** Otlar 6 ta, ular tuyalardan 2 marta kam. Tuyalar otlardan necha marta ko'p? Tuyalar nechta?
- 128.** «Neksiya» mashinalari 4 ta, «Matiz» undan 3 marta ko'p. «Neksiya» «Matiz»dan necha marta kam? Yengil mashinalarning soni nechta?



129. Masalalar shartlarining rasmini chizing va ularni yeching:

- 1) Qizcha mehnat darsida 6 ta qizil gul yasadi, bu sariq guldan ikki marta kam. Qizcha nechta sariq gul yasagan?
- 2) Qutichada 8 dona rangli qalam bor, ular qora qalamlardan 2 marta ko'p. Qutichada necha dona qora qalam bor?



130. Jadvallardan foydalanib ifodalarni yozing va misollarni yeching.

Ko'paytuvchi	1	6	5
Ko'paytuvchi	8	9	10

Bo'linuvchi	28	35	54
Bo'luvchi	4	7	9

131. 1) Handalakning og'irligi 1 kg, qovun undan 5 marta og'ir. Handalak qovundan necha kg yengil?



132. $50 + 9 \cdot 3$

50 ga 9 bilan 3 ning ko'paytmasini qo'shamiz. Hosil bo'lgan ifodani shunday o'qish mumkin: bu ifoda yig'indi; birinchi qo'shiluvchi 50, ikkinchi qo'shiluvchi esa 9 va 3 ning ko'paytmasi bilan ifodalangan.

50 — 1- qo'shiluvchi

$9 \cdot 3$ — 2- qo'shiluvchi

133. $70 - 12 : 4$

70 dan 12 bilan 4 ning bo'linmasini ayiramiz:

70 — kamayuvchi

$12 : 4$ — ayriluvchi

Oxirgi amal ayirish, demak, bu ifoda ayirma; kamyuvchi 70, ayriluvchi esa 12 va 4 ning bo'linmasi bilan ifodalangan.

134. Birinchi qo'shiluvchining tagiga bir chiziq, ikkinchi-sining tagiga ikki chiziq chizing. Amallarni bajaring:
 $38 + 24 : 3$ $26 + (48 - 36)$

$8 \cdot 6 + 34$

$18 + 9 \cdot 6$



135. Amallarni bajaring:

$$70 - 8 \cdot 6$$

$$6 \cdot (31 - 22)$$

$$(70 - 28) : 7$$

$$18 : (31 - 25)$$

136. 1) Ikkita kesma chizing: birinchisining uzunligi 6 sm, ikkinchisi undan 2 marta uzun bo'lsin. Ikkinci kesmaning uzunligini toping.

2) Ikkita kesma chizing; birinchisining uzunligi 6 sm, u ikkinchisidan 2 marta uzun bo'lsin. Ikkinci kesmaning uzunligini toping.

137. Bir uyda 10 ta deraza bo'lib, ular ikkinchi uydag'i derazalardan 5 marta kam. Ikkinci uyda nechta deraza bor?



138. Kitob 54 bet, bloknot 9 bet. Bloknotdagi betlar kitobdagi betlardan necha marta kam?



139. Noma'lum sonni toping:

$$R - 17 = 28 \quad x : 9 = 6$$

$$45 : c = 5$$

$$45 : c = 5 \quad 21 - a = 9$$

$$50 : b = 10$$

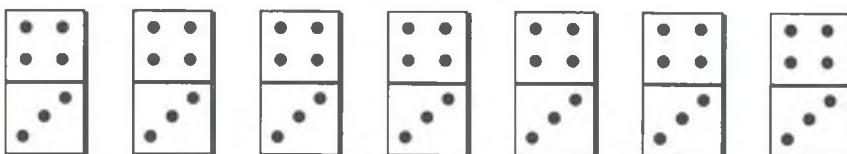
140. $7 \cdot 6 - 36 : 4$ $50 : 10 + 4 \cdot 6$ $7 \cdot 5 - 18 : 2$
 $54 : 6 + 3 \cdot 8$ $9 \cdot 5 - 32 : 4$ $28 : 4 + 3 \cdot 7$
 $100 - 6 \cdot 6$ $90 - 9 \cdot 6$ $32 : 8 + 20 : 5$

141. Bir to'p adres gazlamadan ikki xaridorga 7 m dan sotilgandan keyin 6 m gazlama qoldi. To'pda necha metr gazlama bo'lgan? Masalaga mos rasm chizing va uni yeching.



YETTINI KO'PAYTIRISH VA 7 GA BO'LISH

142. $7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7$



$$7 \cdot 10 = 70$$

$$7 = 7 \cdot 1 = 7$$

$$7 + 7 = 7 \cdot 2 = 14$$

$$7 + 7 + 7 = 7 \cdot 3 = 21$$

$$7 + 7 + 7 + 7 = 7 \cdot 4 = 28$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 7 \cdot 5 = 35$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 7 \cdot 6 = 42$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 7 \cdot 7 = 49$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 7 \cdot 8 = 56$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 7 \cdot 9 = 63$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 7 \cdot 10 = 70$$

143. $49 : 7$

$$8 \cdot 7$$

$$56 : 7$$

$$56 : 8$$

$$9 \cdot 7$$

$$63 : 7$$

$$63 : 9$$

144. $7 \cdot 7 - 34$ $49 : 7 \cdot 8$ $27 : 3 \cdot 7$ $80 - 56 : 7$

$$8 \cdot 7 - 28$$

$$63 : 9 \cdot 6$$

$$36 : 9 \cdot 6$$

$$80 - 63 : 7$$

$$9 \cdot 7 - 54$$

$$56 : 8 \cdot 4$$

$$42 : 6 \cdot 8$$

$$80 - 70 : 7$$

145. Oshxonaga 18 ta stul qo'yilgan. Ular stollardan 6 marta ko'p. Stollar nechta?

146. Singil 8 yoshda bo'lib, akasidan 2 marta yosh. Akasi necha yoshda?



147. Krujkalarni 6 tadan to'plab, 36 ta krujka qutilarga solindi. Krujkalar nechta qutiga solingan?



148. Ifodalarni yozing va amallarni bajaring:

- 1) Birinchi qo'shiluvchi 57, ikkinchisi — 4 bilan 9 ning ko'paytmasi.
- 2) Bo'linuvchi 27, bo'luvchi 40 va 31 sonlarining ayirmasi.
- 3) Kamayuvchi 85, ayriluvchi 10 va 3 sonlarining ko'paytmasi.

149. Qisqa yozuv bo'yicha masala tuzing va uni yeching.

Sig'imi	Soni	Jami
5 l	7	
3 l	4	?

150. $c - 19$ ifodaning qiymatini hisoblang, agar $c: 19; 22; 34; 56; 69; 90$ bo'lsa.

151. Amallarni o'qing va bajaring:

$$\begin{array}{lll} 70 - 9 \cdot 7 & 23 + (49 - 12) & 65 + 49 : 7 \\ 25 : 3 + 18 & 72 - (46 + 15) & 8 \cdot 7 - 56 \\ 67 - 54 : 6 & 84 - (30 - 12) & 42 : 7 - 6 \end{array}$$

SONNI YIG'INDIGA KO'PAYTIRISH

152. $4 \cdot (3 + 2)$

- 1) 4 ni qavs ichidagi yig'indiga ko'paytirish kerak:
 $4 \cdot (3 + 2) = 4 \cdot 5 = 20$



2) Sonni har bir qo'shiluvchiga ko'paytirish va chiqqan natijalarni qo'shish mumkin:

$$4 \cdot (3 + 2) = 4 \cdot 3 + 4 \cdot 2 = 12 + 8 = 20$$

153. Yechishning turli usullarini tushuntiring:

$$1) 7 \cdot (6 + 4) = 7 \cdot 10 = 70$$

$$2) 7 \cdot (6 + 4) = 7 \cdot 6 + 7 \cdot 4 = 42 + 28 = 70$$

154. Natijalarni qulay usul bilan hisoblang.

$$8 \cdot (2 + 1) \quad 9 \cdot (3 + 7) \quad 4 \cdot (5 + 10)$$

155. 7, 14, 21, 28, 35, 42, 49, 56 sonlar qatoridan R harfining $R : 7 < 5$ tengsizlik to'g'ri bo'ladigan ifodasini tanlab oling.

$$156. \begin{array}{lll} 7 \cdot 7 + 8 \cdot 3 & 60 - 6 \cdot 7 & 49 : 7 + 63 : 9 \\ 6 \cdot 7 - 1 \cdot 7 & 72 - 7 \cdot 7 & 64 : 8 + 35 : 7 \\ 8 \cdot 7 + 1 \cdot 7 & 36 - 3 \cdot 9 & 28 : 4 + 49 : 7 \end{array}$$

157. Masalalarni turli usullar bilan yeching:

1) Maktab zalini bezatish uchun har birida 10 tadan rangli chiroqlar bo'lgan 4 shoda olindi. 4 shodada hammasi bo'lib nechta chiroq bor?



2) 5 ta bola maktab zali devorlariga 7 tadan shar osdi. Bolalar maktab zaliga hammasi bo'lib nechta shar osganlar?

158. Qulay usul bilan hisoblang:

$$5 \cdot (10 + 3) \quad 7 \cdot (6 + 4) \quad 9 \cdot (5 + 4)$$

159. 10 dan katta, ammo 20 dan kichik hamma juft sonlarni, so'ngra hamma toq sonlarni aytib bering.



160. Jadvallardan foydalanib, amallarni bajaring.

Qo'shiluvchi	15	7 · 5	32	54 : 9	16
Qo'shiluvchi	90 - 38	18	9 · 4	67	90 : 10
Yig'indi					

$$15 + (90 - 38) = 15 + 52 = 67$$

161. 1) 24 m uzunlikdagi bir to'p gazlamadan 8 ta bir xil kurtka tikildi. Bitta kurtka tikish uchun necha metr gazlama kerak bo'ladi?



162. $(89 - 71) : 9$	$6 \cdot (10 + 5)$	$90 : 9 \cdot 6$
$(26 + 28) : 6$	$4 \cdot (7 + 3)$	$27 : 3 \cdot 6$
$(80 - 48) : 8$	$6 \cdot (5 + 2)$	$20 : 4 \cdot 9$
$100 - 76$	$100 - 77$	$100 - 78$

163. Tenglamalarning yechilishini tushuntir:

$$68 - \dots = 15 + 3$$

Tekshirish:

$$68 - \dots = 18$$

$$68 - 50 = 18$$

$$\dots = 68 - 18$$

$$15 + 3 = 18$$

$$\dots = 50$$

$$\dots + 14 = 7 \cdot 7$$

Tekshirish:

$$\dots + 14 = 49$$

$$35 + 14 = 49$$

$$\dots = 49 - 14$$

$$7 \cdot 7 = 49$$

$$\dots = 35$$



164. 12 kalava jun ipdan 3 ta bir xil bolalar sviteri to'qiladi.
1 ta sviter to'qish uchun nechta kalava jun ipi kerak?



165. Amallarni bajaring:

$$\begin{array}{llll} 5 \cdot (10 + 4) & 42 : 7 + 39 & 54 : 6 \cdot 7 & 91 - 48 \\ 7 \cdot (2 + 10) & 81 - 24 : 3 & 4 \cdot 9 : 6 & 85 - 48 \\ 6 \cdot (10 + 5) & 49 : 7 + 18 & 56 : 8 \cdot 6 & 80 - 48 \end{array}$$

166. Do'kondan har biri 6 m dan 9 bo'lak atlas mato sotib olindi. Jami necha metr gazlama sotib olingan?
Kerakli belgini qo'ying:

167. Yulduzchalar o'rniغا <, > yoki = belgisini qo'ying:
 $8 \cdot (5 + 2) * 8 \cdot 5 + 8$ $7 \cdot (4 + 4) * 7 \cdot 4 + 7 \cdot 5$
 $36 : 9 * 36 : 4$ $54 : 9 * 60 : 6$

168. 1) Polizdan 60 dona tarvuz uzildi. Tarvuzlar hammasi 10 tadan qilib to'plandi. Tarvuzlar necha to'pga to'plangan?
2) $(9 + 7) : 2$ ifoda bo'yicha shunga o'xshash masala tuzing.

169. 7, 2, 9, 4, 11, 10, 6, 8, 3, 5. Bu qatorning har bir toq sonini 8 taga orttiring. Har bir juft sonini 9 taga orttiring. Natijada qanday sonlar hosil bo'ladi?

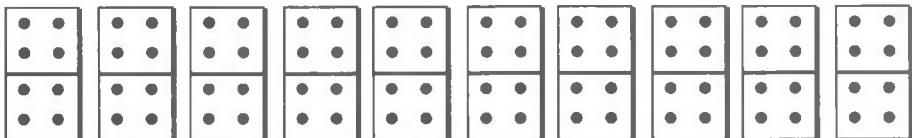
170. Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:


$$\begin{array}{ll} 8 \cdot 6 * 8 \cdot 7 & 10 : 2 * 8 : 2 \\ 8 : 2 * 9 \cdot 2 & 12 : 2 * 12 : 4 \\ 5 \cdot 4 * 3 \cdot 5 & 6 \cdot 2 * 6 : 2 \end{array}$$



SAKKIZNI, TO'QQIZNI KO'PAYTIRISH VA 8 GA, 9 GA BO'LISH

171. $8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 80$



$$8 \cdot 10 = 80$$

$$8 = 8 \cdot 1 = 8$$

$$8 + 8 = 8 \cdot 2 = 16$$

$$8 + 8 + 8 = 8 \cdot 3 = 24$$

$$8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 4 = 32$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 5 = 40$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 6 = 48$$

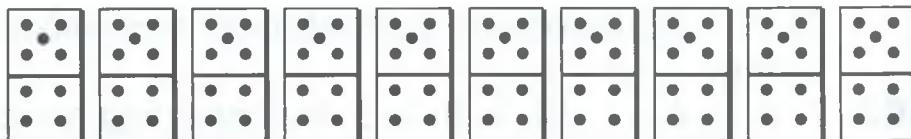
$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 7 = 56$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 8 = 64$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 9 = 72$$

$$8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 10 = 80$$

172. $9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 90$



$$9 \cdot 10 = 90$$

$$9 = 9 \cdot 1 = 9$$

$$9 + 9 = 9 \cdot 2 = 18$$

$$9 + 9 + 9 = 9 \cdot 3 = 27$$

$$9 + 9 + 9 + 9 = 9 \cdot 4 = 36$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 9 \cdot 5 = 45$$



$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 9 \cdot 6 = 54$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 9 \cdot 7 = 63$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 9 \cdot 8 = 72$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 9 \cdot 9 = 81$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 9 \cdot 10 = 90$$

173. $8 \cdot 8 = 64$ $9 \cdot 9 = 81$ $64 : 8$ $81 : 9$

$8 \cdot 9 = 72$ $9 \cdot 8$ $72 : 8$ $72 : 9$

174. $100 - 8 \cdot 8$ $54 + 72 : 9$ $56 : 7 \cdot 9$ $81 : 9 - 9$

$100 - 8 \cdot 9$ $39 + 64 : 8$ $35 : 5 \cdot 8$ $64 : 8 - 8$

$100 - 9 \cdot 9$ $46 + 81 : 9$ $42 : 7 \cdot 9$ $49 : 7 - 7$

175. Oshxonaga har biri 3 kg dan 8 savat qo'ziqorin sotib olindi. Necha kg qo'ziqorin sotib olingan?



3 kg

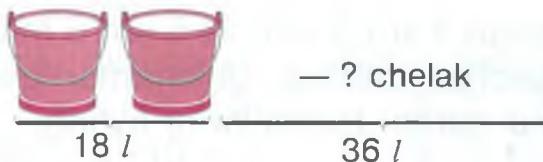
176. Ifodalarni yozing va yeching:

Kamayuchi	42	56 : 7	53	60 - 27	30
Ayrluvchi	$3 \cdot 8$	0	$81 : 9$	18	$40 - 26$

177. Tenglamalarni yeching:

$$x + 37 = 90 - 15 \quad 43 - a = 4 \cdot 7 \quad 8 \cdot R = 34 + 38$$

178. Ikkita bir xil chelakka 18 litr sut quyildi. 32 litr sut nechta chelakga quyiladi?



179. Daftaringizga tomoni 3 sm bo'lgan kvadrat chizing. Bu kvadratning perimetрini toping.



180. 12 kg murabbo 6 ta bankaga teng bo'lib solindi. 24 kg murabboni solish uchun nechta shunday banka kerak?



181. 1) 64 soni 8 dan necha marta katta?

2) 9 soni 72 dan necha marta kichik?

3) 42 soni 6 dan nechta ortiq?

182. $81 : 9 + 64 : 8$

$85 \text{ sm} = \dots \text{ dm} \dots \text{ sm}$

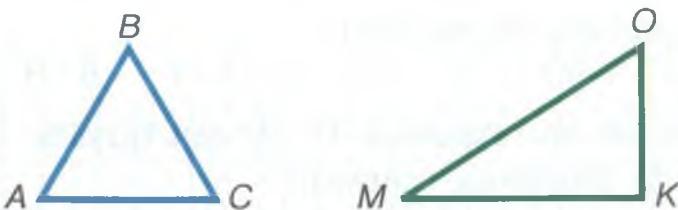
$49 : 7 + 72 : 8$

$39 \text{ mm} = \dots \text{ sm} \dots \text{ mm}$

$42 : 6 + 36 : 6$

$53 \text{ dm} = \dots \text{ m} \dots \text{ dm}$

183. ABC uchburchakning tomonlarini chizg'ich yordamida taqqoslang, so'ngra MOK uchburchakning tomonlarini taqqoslang. Uchburchakning barcha tomonlari teng bo'lishi mumkinmi?



184. Tomonlari 3 sm 5 mm va 5 sm 5 mm bo'lgan to'g'ri to'rburchak chizing. Uni harflar bilan belgilang va qarama-qarshi tomonlarini ayting.

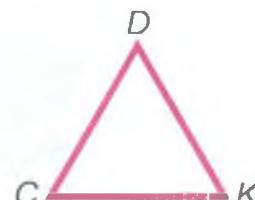
185. Maktab bog'iga o'tqazish uchun gilos ko'chatlari kelтирildi. Ko'chatlar 2 qatorga 10 tupdan o'tqazildi. Maktab bog'iga necha tup gilos ko'chati keltirilgan?



PERIMETR

Uchburchak, to'rtburchak, beshburchak yoki boshqa har qanday ko'pburchak tomonlarining yig'indisi uning perimetri deb ataladi.

- 186.** CDK uchburchakning va ABCD to'rtburchakning perimetrini toping.



- 187.** Uchburchakning bir tomoni 8 sm, ikkinchisi 6 sm, uchinchisi 10 sm bo'lsa, uning perimetrini toping.

- 188.** 1) $27 : 9$ sharbat bankaga teng qilib quyildi. $18 : 6$ sharbat uchun nechta banka kerak bo'ladi?
2) $12 : (15 : 5)$ ifoda bo'yicha masala tuzing.

- 189.** Ifodalarni yozing va misollarni yeching:

- 1) Bo'linuvchi 63, bo'luvchi 51 va 42 ning ayirmasiga teng.
- 2) Birinchi ko'paytuvchi 93 va 85 ning ayirmasiga, ikkinchi ko'paytuvchi 7 ga teng.

- 190.** Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:

$$\begin{array}{ll} \text{?} & 6 \cdot 5 + 6 \cdot 2 * 6 \cdot (5 + 2) \\ & 4 \cdot (10 + 8) * 4 \cdot 10 + 8 \end{array} \quad \begin{array}{ll} & 9 \cdot 7 + 9 * 9 \cdot 10 \\ & 9 \cdot 8 + 8 * 9 \cdot 9 \end{array}$$

- 191.** $60 - 7 \cdot 8$ $(57 - 48) \cdot 9$ $42 : 7 + 3 \cdot 9$
 $(34 + 22) : 8$ $18 : 2 + 8 \cdot 8$ $54 : 9 + 8 \cdot 8$



192. Tenglamalarni yechishni davom ettiring.

$$1) (53 + 9) - x = 42$$

$$62 - x = 42$$

...

$$2) a - (30 - 14) = 23$$

$$a - 16 = 23$$

...

193. $x - (40 + 5) = 50$

$$b + (36 + 9) = 80$$

$$(70 - 18) - a = 12$$

...

194. Chelakda 8 l suv bor, bidonchada undan 4 marta kam. Bidonchada necha litr suv bor?



8 l



- ? 4 marta kam

195. Hisoblang va yodda tuting!

$$2 \cdot 2$$

$$3 \cdot 2$$

$$4 \cdot 2$$

$$5 \cdot 2$$

$$6 \cdot 2$$

$$7 \cdot 2$$

$$8 \cdot 2$$

$$9 \cdot 2$$

$$3 \cdot 3$$

$$4 \cdot 3$$

$$5 \cdot 3$$

$$6 \cdot 3$$

$$7 \cdot 3$$

$$8 \cdot 3$$

$$9 \cdot 3$$

$$4 \cdot 4$$

$$5 \cdot 4$$

$$6 \cdot 4$$

$$7 \cdot 4$$

$$8 \cdot 4$$

$$9 \cdot 4$$

$$5 \cdot 5$$

$$6 \cdot 5$$

$$7 \cdot 5$$

$$8 \cdot 5$$

$$9 \cdot 5$$

$$6 \cdot 6$$

$$7 \cdot 6$$

$$8 \cdot 6$$

$$9 \cdot 6$$

$$7 \cdot 7$$

$$8 \cdot 7$$

$$9 \cdot 7$$

$$9 \cdot 8$$

$$9 \cdot 9$$

196. Perimetri 16 sm ga teng bo'lgan kvadrat chizing.

$$197. 9 \cdot 9 - 9 \cdot 4$$

$$(42 + 18) : 6$$

$$50 - 4 \cdot 7$$

$$8 \cdot 8 - 8 \cdot 3$$

$$(54 - 46) \cdot 9$$

$$42 - 9 \cdot 3$$

$$7 \cdot 7 - 7 \cdot 2$$

$$(17 + 46) : 9$$

$$73 - 8 \cdot 9$$

198. Uchburchakning perimetri 12 sm, bir tomoni 5 sm, ikkinchi tomoni 3 sm ga teng. Uchinchi tomonining uzunligini toping.



199. 1) Ko'paytirish jadvalidan foydalanib $4 \cdot 7$, $7 \cdot 9$, $8 \cdot 6$, $2 \cdot 9$, $6 \cdot 5$, $3 \cdot 8$ ko'paytmalarini toping.

2) Ko'paytirish jadvalidan foydalanib ko'paytirishning o'rin almashtirish xossasini tekshiring.

3) Ko'paytirish jadvalidan foydalanib bo'linmani toping:

$$28 : 7, 24 : 6, 63 : 7, 45 : 9, 56 : 8$$

200. 1) Komil 10 ta baliq tutdi, bu Jalil tutgan baliqlardan 2 marta kam. Ikkala bola nechta baliq tutgan?

2) Komil 10 ta baliq tutdi, bu Jalil tutgan baliqlardan 2 marta ko'p. Ikkala bola nechta baliq tutgan?

$$201. (40 - 25) + x = 33 \quad (52 - 11) - a = 18$$

202. Amallarni bajaring:

$$5 \cdot 7 + 5 \cdot 3 \quad 7 \cdot (53 - 45) \quad 90 - 4 \cdot 7 + 15$$

$$8 \cdot 2 + 8 \cdot 3 \quad (31 + 33) : 8 \quad 80 - 9 \cdot 7 - 17$$

$$9 \cdot 4 + 9 \cdot 6 \quad 9 \cdot (25 - 16) \quad 40 - 5 \cdot 8 + 19$$

QO'SHIMCHA MASHQLAR

203. Amallarni bajaring:

$$1) \quad 6 \cdot 6 + 6 \quad 48 : 8 \cdot 7 \quad (24 + 24) : 6$$

$$6 \cdot 7 + 6 \quad 54 : 9 \cdot 8 \quad (17 + 19) : 6$$

$$6 \cdot 8 + 6 \quad 36 : 6 \cdot 9 \quad (28 + 26) : 6$$

$$2) \quad 7 \cdot 7 - 7 \quad 56 : 8 \cdot 7 \quad (95 - 32) : 7$$

$$7 \cdot 8 - 7 \quad 49 : 7 \cdot 9 \quad (100 - 44) : 7$$

$$7 \cdot 9 - 7 \quad 35 : 7 \cdot 9 \quad (91 - 42) : 7$$

$$3) \quad 81 : 9 \cdot 8 \quad 6 \cdot 6 - 5 \cdot 5 \quad (23 + 41) : 8$$

$$64 : 8 \cdot 7 \quad 7 \cdot 7 - 6 \cdot 6 \quad (39 + 42) : 9$$

$$72 : 9 \cdot 6 \quad 8 \cdot 8 - 7 \cdot 7 \quad (53 + 19) : 8$$



4) $24 : 6 \cdot 9$	$29 + 42 : 7 \cdot 3$	$(91 - 28) : 7$
$45 : 5 \cdot 3$	$73 + 54 : 9 \cdot 3$	$(37 - 19) : 9$
$30 : 6 \cdot 9$	$26 + 56 : 7 \cdot 3$	$(48 - 32) : 8$
5) $10 \cdot 2 : 5$	$40 : 5 \cdot 4$	$6 \cdot (72 - 63)$
$10 \cdot 2 : 5$	$18 : 2 \cdot 7$	$7 \cdot (56 - 47)$
$10 : 10 \cdot 8$	$60 : 10 \cdot 9$	$9 \cdot (45 - 37)$

204. Ifodalarni yozing va amallarni bajaring:

- 1) Birinchi qo'shiluvchi 39, ikkinchi qo'shiluvchi 6 va 7 ning ko'paytmasidan iborat.
- 2) Kamayuvchi 93, ayriluvchi 8 va 8 ning ko'paytmasidan iborat.
- 3) Birinchi qo'shiluvchi 29, ikkinchi qo'shiluvchi 42 va 7 ning bo'linmasidan iborat.
- 6) 7 va 6 hamda 7 va 4 ning ko'paytmalari yig'indisini toping.

205. Ajoyib kvadratlarni to'ldirning.

28	20	12
		22

21		23
	24	
		27

	23	
	19	
	15	20

206. Ko'paytmasi 24, 36, 40, 45, 50, 60 ga teng bo'lgan sonlarni ayting.

207. O'nta tugma 90 so'm turadi. 36 so'mga shunday tugmadan nechta olish mumkin?

208. Tomoni 5 sm bo'lgan kvadrat chizing. Kvadratning perimetрini toping.

209. Kvadratning perimetri 36 sm. Kvadrat tomonlari uzunligi necha sm bo'ladi?



YIG'INDINI SONGA KO'PAYTIRISH

210. Uch o'quvchining har biri bayramga 6 tadan hayvonlar niqobi, 4 tadan qushlar niqobi yasashdi. O'quvchilar hammasi bo'lib nechta niqob yasashgan? Bu masalani ikki usul bilan yechish mumkin. Har bir usulni tushuntiring.

1-usul: $(6 + 4) \cdot 3 = 10 \cdot 3 = 30$ (n)

Javob: 30 ta niqob.

2-usul: $6 \cdot 3 + 4 \cdot 3 = 18 + 12 = 30$ (n)

Javob: 30 ta niqob.

211. $(5 + 2) \cdot 9$ ni ikki usul bilan yeching:

1) Avval qavsdagi yig'indini hisoblang, so'ngra uni songa ko'paytiring.

2) Har bir qo'shiluvchini songa ko'paytiring va nati-jalarni qo'shing, javoblarni taqqoslang.

212. $(2 + 8) \cdot 8$ $(8 + 1) \cdot 5$ $(10 + 2) \cdot 8$

$(10 + 9) \cdot 4$ $(9 + 1) \cdot 7$ $(6 + 4) \cdot 10$

$(30 + 4) \cdot 6$ $(6 + 4) \cdot 7$ $(10 + 4) \cdot 7$

213. 1) Oshxona uchun 8 ta bir xil paketda 24 kg un olindi. Bir kunda 5 paket un ishlatildi. Necha kg un ishlatilgan?



24 kg

2) Oshxona uchun 8 ta bir xil paketda 24 kg un olindi. Bir kunda 15 kg un ishlatildi. Necha paket un ishlatilgan?



214. Ko'paytmasi 12 ga teng, bo'linmasi 12 ga teng bo'lgan ko'paytirish va bo'lishga doir bir nechta misollar tuzing va yeching.

$$\square \cdot \square = 12$$

$$\square : \square = 12$$

$$\square \cdot \square = 12$$

$$\square : \square = 12$$

215. 1) $(4 + 3) \cdot 2$ ifoda bo'yicha masala tuzing;
2) bu masalani boshqacha usul bilan yeching.

216. 4 ta divanni qoplash uchun 16 m gazlama sarflandi. 20 m gazlamadan nechta shunday divanni qoplash mumkin?



– ? ta ko'ylik

16 m

20 m

217. $7 \cdot 2 + 7 \cdot 8$ $10 \cdot 2 + 10 \cdot 3$ $8 \cdot 9 - 48$
 $4 \cdot 6 + 6 \cdot 6$ $2 \cdot 10 + 3 \cdot 10$ $56 - 7 \cdot 6$

218. Sonni ayting:

Bitta o'nlik, sakkizta birlik.

Ikkita o'nlik, uchta birlik.

Ikkita o'nlik, bitta birlik.

To'rtta o'nlik, uchta birlik.

219. Ushbu sonlarda nechta o'nlik va nechta birlik bor?
12, 32, 17, 18, 41, 24.

220. Archani 2 qator qilib chizing, har bir qatorda 4 tadan archa bo'lsin. 2 qator majnuntolni chizing, har bir qatorda 4 tadan majnuntol bo'lsin. Yechimini misollar bilan yozing.



- 221.** Misolni turli xil usullar bilan yechish mumkin:
- 1) $(4 + 2) \cdot 3 = 6 \cdot 3 = 18$
 - 2) $(4 + 2) \cdot 3 = 4 \cdot 3 + 2 \cdot 3 = 12 + 6 = 18$
- 222.** Mashina va qo'g'irchoqlarni ifoda bo'yicha chizing:
 $(2 + 3) \cdot 2$
- 223.** Qulay usul bilan qo'paytiring
- | | | |
|-------------------|-------------------|-------------------|
| $(2 + 8) \cdot 4$ | $(1 + 7) \cdot 2$ | $(6 + 4) \cdot 5$ |
| $(1 + 3) \cdot 5$ | $(7 + 4) \cdot 6$ | $(3 + 7) \cdot 8$ |
- 224.** Yulduzchalar o'rniliga >, < yoki = belgisini qo'ying:
-  $(2 + 4) \cdot 2 * (2 + 4) \cdot 3$ $(1 + 3) \cdot 4 * (1 + 3) \cdot 6$
 $(7 + 2) \cdot 3 * (4 + 5) \cdot 3$ $(5 + 4) \cdot 4 * (5 + 4) \cdot 2$

NOLNI KO'PAYTIRISH VA BO'LISH

- 225.** 1) Ko'paytmani bir xil qo'shiluvchilar yig'indisiga almashtiring va yeching.
- | | | | | |
|-------------|--------------|-------------|-------------|-------------|
| $3 \cdot 4$ | $12 \cdot 3$ | $0 \cdot 2$ | $0 \cdot 6$ | $0 \cdot 5$ |
|-------------|--------------|-------------|-------------|-------------|
- 2) Yig'indining hamma qo'shiluvchilari nolga teng bo'lса, yig'indi nimaga teng bo'ladi?
- $$0 + 0 + 0 + \dots + 0 = 0$$

Nolni har qanday songa ko'paytirilsa nol hosil bo'ladi: $0 \cdot b = 0$.

- 226.** $0 : 6 ?$
- Qanday sonni 6 ga ko'paytirilsa nol hosil bo'ladi?
 $0 \cdot 6 = 0$, demak, $0 : 6 = 0$.
- 6 ni boshqa har qanday son bilan almashtiring. Shunday muhokama qilib, javobda yana 0 hosil qilasiz?



**Nolni har qanday songa bo'lganda nol hosil
bo'ladi: $0 : b = 0$.**

- 227.** $8 \cdot 9$ $14 : 7$ $0 \cdot 10$ $(67 - 67) \cdot 15$
 $0 \cdot 6$ $0 : 3$ $0 : 5$ $0 \cdot (24 + 39)$
- 228.** To'g'ri to'rtburchak shakldagi joy taxta devor bilan aylantirib o'rab olindi. Agar joyning bo'yisi 6 m, eni 4 m, bitta taxta devorning uzunligi 2 m bo'lsa, bunga nechta taxta devor kerak? Masala bo'yicha ifoda tuzing va uni yeching.
- 229.** Berilgan ifoda bo'yicha masala tuzing: $(8 + 2) \cdot 2$. Bu masalani yana qanday ifoda bo'yicha yechish mumkin?
- 230.** $56 : 8 \cdot 8$ $54 : 6 \cdot 9$ $0 \cdot 6 : 2$ $(63 - 58) \cdot 7$
 $49 : 7 \cdot 9$ $81 : 9 \cdot 8$ $0 : 8 \cdot 4$ $(32 - 23) \cdot 3$

**NOLGA KO'PAYTIRISH
NOLGA BO'LISHNING MUMKIN EMASLIGI**

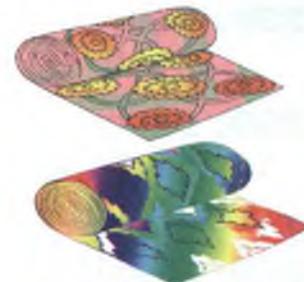
**Har qanday sonning nolga ko'paytmasi nolga
teng: $5 \cdot 0 = 0$ $9 \cdot 0 = 0$ $12 \cdot 0 = 0$.**

- 231.** $0 \cdot 7 = 0$ $0 \cdot 6$ $(78 - 59) \cdot 0$ $56 : 8 \cdot 0$
 $7 \cdot 0 = 0$ $6 \cdot 0$ $(64 + 27) \cdot 0$ $72 : 9 \cdot 1$
 $0 : 7 = 0$ $0 : 6$ $0 : (37 + 56)$ $54 : 6 \cdot 0$

Nolga bo'lish mumkin emas: $a : 0 = 0$.



232. Metri 2 so'mlik bir bo'lak satin gazlamaga 20 so'm, metri 6 so'mlik bir bo'lak shoyi gazlamaga 30 so'm to'landi. Shoyi gazlama satin gazlamadan necha marta ortiq olingan?



233. Maktab bog'iga 32 tup qora anjir, undan 4 marta kam oq anjir ekildi. Maktab bog'iga necha tup oq anjir ekilgan? Masala bo'yicha ifoda tuzing va uni yeching.

234. Noma'lum sonni toping:

$$72 - x = 43 + 18$$

$$36 : x = 82 - 73$$

$$x + 5 \cdot 8 = 96 - 32$$

235. Amallarni bajaring:

$$81 : 9 \cdot 6$$

$$(72 - 56) : 4$$

$$100 - 3 \cdot 7 + 1$$

$$49 : 7 \cdot 8$$

$$(32 + 68) : 10$$

$$100 - 26 + 4 \cdot 2$$

$$54 : 6 \cdot 7$$

$$(63 - 15) : 8$$

$$100 - 42 : 6 \cdot 5$$

236. 7 ta bir xil yashikda 42 kg pomidor bor. Shunday c yashikda necha kg pomidor bor? Masala bo'yicha ifoda tuzing va $c = 8$; $c = 9$; $c = 10$ bo'lganda uning yechimini toping.



42 kg

237. Bolalar bog'chasiga 42 kg olma keltirildi. 6 kun 7 kg dan olma ishlataligandan so'ng 18 kg olma qoldi. Bolalar bog'chasiga necha kg olma keltirilgan? Tenglama tuzib masalani yeching.



238. $0 : 17$ $76 \cdot 1$ $0 : 32$ $0 \cdot 81$
 $24 \cdot 0$ $76 : 1$ $65 : 65$ $1 \cdot 95$

239. Daftarga ikkita uchburchak chizing, 1-uchburchakda bitta to'g'ri burchak bo'lsin, ikkinchi uchburchakda to'g'ri burchak bo'lmasin.

240. Misollarni yeching.

$36 + 57 - 28$	$32 : 8 + 56 : 4$	$24 : 3 + 92 - 41$
$49 - 18 - 24$	$64 : 8 - 27 : 9$	$12 + 48 : 8 \cdot 7$
$84 - 76 + 19$	$3 \cdot 6 + 2 \cdot 7$	$54 - 27 : 3 + 5$

NOL BILAN TUGAGAN SONLARNI KO'PAYTIRISH VA BO'LISH

241. $40 : 2$ $20 \cdot 2$ $100 : 5$ $(85 - 65) \cdot 3$
 $30 \cdot 3$ $90 : 3$ $30 \cdot 2$ $(28 + 32) : 3$

242. Quyidagi yozuvni qarab chiqing va yechilishini tu-shuntiring:

$$3 \cdot 20 = 20 \cdot 3 = 60$$

Mana bu misollarni ham shunday yeching.

$$2 \cdot 40 \qquad 2 \cdot 50 \qquad 3 \cdot 30$$

243. Ota ta'til vaqtida 92 ta fotosurat oldi. U ikkita o'ram rangli plyonkaning har biriga 30 tadan rasm oldi va bir o'ram plyonkaga oq-qora rasm oldi. Ota nechta oq-qora rasm olgan?

244. Misollarni yeching:

$40 : 20$	$60 : 3$	$5 \cdot 20$	$80 : 2 : 20$
$80 : 20$	$60 : 30$	$100 : 2$	$100 : 5 : 20$
$100 : 50$	$40 \cdot 2$	$100 : 20$	$60 : 2 : 30$



245. $(16 + 14) \cdot 2$ ifoda bo'yicha masala tuzing va uni yeching.

246. Murodga har xil jonivorlar surati tasvirlangan 30 ta rasm va tabiat rasmi chizilgan 20 ta rasm sovg'a qilishdi. Murod ularni albomning 5 betiga teng bo'lib joylashtirdi. Murod har bir betga nechtadan rasm joylashtirgan?

247. Ifodalarni yozing va yechimini toping:

- 1) Kamayuvchi 85, ayiruvchi 40 va 2 ning ko'paytmasi.
- 2) Kamayuvchi 100 va 2 ning bo'linmasi, ayriluvchi 38.
- 3) Bo'linuvchi 38 va 42 ning yig'indisi, bo'luvchi 4.

248. Misollarni yeching:

$$\begin{array}{lll} (54 + 36) : 3 & (29 - 9) \cdot 4 & (74 - 69) \cdot 20 \\ (98 - 18) : 4 & (62 - 2) : 3 & (81 - 79) \cdot 50 \end{array}$$

249. $80 : 20$

20 ni qanday songa ko'paytirsak 80 hosil bo'ladi?

20 ni 2 ga, 3 ga, 4 ga ko'paytiring.

$$80 : 20 = 4, \text{ chunki } 20 \cdot 4 = 80$$

250. Yulduzchalar o'rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:

?

$$\begin{array}{ll} 80 : 20 * 80 : 40 & 7 \cdot 0 * 7 \cdot 1 \\ 30 : 2 * 30 \cdot 3 & 7 \cdot 0 * 7 + 0 \end{array}$$

251. Jadvaldan foydalanib ifodalarni yozing, ularni o'qing va bu ifodalarni yeching:

Qo'shiluvchi	50	$20 + 8$	19	$60 - 24$	36
Qo'shiluvchi	$30 + 7$	9	$46 - 31$	36	$63 : 7$
Yig'indi					

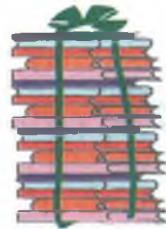


252. Jadvaldan foydalanib ifodalarni yozing, ularni o'qing va yeching.

Kamayuvchi	70	52 – 7	42	63	63 : 9
Ayrluvchi	20 + 4	20	35 : 7	9 · 4	24 : 6
Ayirma					

253. 1) Kutubxonaga 20 tadan bog'langan 80 ta kitob keltirildi. Savol qo'ying va masalani yeching.

2) Teskari masalalar tuzing va ularni yeching.



254. 1) Quyidagi sonlarni 2 marta orttiring: 40, 10, 20, 50, 30, 9, 7.

2) Quyidagi sonlarni 2 ta orttiring: 18, 20, 48.

3) Quyidagi sonlarni 2 marta kamaytiring: 16, 40, 100, 80, 20, 60.

4) Quyidagi sonlarni 2 ta kamaytiring: 18, 30, 60.

255. Sinf kutubxonasi uchun 6 o'quvchi 2 tadan, 6 o'quvchi 3 tadan kitob olib kelishdi. Bolalar hammasi bo'lib nechta kitob olib kelishgan?

256. 20 ta ko'rplashani qoplash uchun 40 m gazlama kerak. 18 m gazlama ishlatildi. Nечта ko'rplasha qoplangan?

257. Tomonlari 4 sm va 3 sm bo'lgan to'g'ri burchakli to'rtburchak chizing va uning perimetrini hisoblang.

258. Misollarni yeching. Ulardan qaysilarini turli usullar bilan yechish mumkinligini va qaysilarini yechish mumkin emasligini tushuntiring:

$$(44 + 16) : 3$$

$$(62 + 18) : 40$$

$$(32 + 16) : 8$$

$$(16 + 40) : 8$$

$$(7 + 9) : 2$$

$$(5 + 8) : 1$$



259. Quyidagi masalalar nimasi bilan o'xshash va nimasi bilan farq qilishini aniqlang. Har bir masalani alohida yozib, ularni yeching:

1) Bir to'pda 24 m, ikkinchisida undan 8 m ko'p gazlama bor edi. 2 to'pdagi gazlamadan bir necha bir xil ko'ylak tikildi, har bir ko'ylakka 4 m gazlama ketdi. Nechta ko'ylak tikilgan?

2) Bir to'pda 24 m, ikkinchisida undan 8 m kam gazlama bor edi. Bu gazlamalarning hammasidan bir xilda bir necha ko'ylak tikildi, har bir ko'ylakka 4 m gazlama ketdi. Nechta ko'ylak tikilgan?

260. Amallarni bajaring:

$$90 : 30 \cdot 8 \quad (100 - 72) : 4 \quad (36 - 29) \cdot 7$$

$$40 \cdot 2 : 20 \quad (63 + 27) : 9 \quad (72 - 68) \cdot 20$$

$$100 : 20 \cdot 9 \quad (17 + 68) - 70 \quad (48 - 30) : 3$$

261. Quyidagi tenglamalarning yechilishini tugating:

$$1) 72 - (54 - x) = 52 \quad 2) (a - 45) - 17 = 38$$

$$54 - x = 72 - 52 \quad a - 45 = 38 + 17$$

$$3) 20 - (c - 8) = 13$$

$$c - 8 = 20 - 13$$

262. Tenglamani yeching.

$$(18 + 20) - x = 12 \quad (x - 15) + 8 = 40$$

263. 2 ta bloknot 18 so'm...

Masalani davom ettiring, u shunday yechilsin:

$$18 : 2 \cdot 5$$

264. Misollarni yeching.

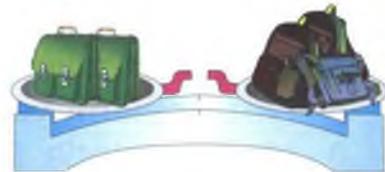
$$90 : 3 \cdot 2 \quad (34 - 29) \cdot 20 \quad (6 + 7) \cdot 4$$

$$60 : 20 \cdot 9 \quad (48 + 52) : 2 \quad (7 + 3) \cdot 8$$

$$80 : 40 \cdot 8 \quad (76 - 36) : 4 \quad (3 + 4) \cdot 5$$



265. Ikkita bir xil portfelning og'irligi ikkita rukzak va bir sumkaning og'irligiga teng. Agar 1 rukzak 8 kg, sumka 4 kg kelsa, har bir portfelning og'irligi qancha?



266. $20 \cdot 2$	$40 : 2$
$2 \text{ o'nlik} \cdot 2 = 4 \text{ o'nlik}$	$4 \text{ o'nlik} : 2 = 2 \text{ o'nlik}$
$20 \cdot 2 = 40$	$40 : 2 = 20$

QO'SHIMCHA MASHQLAR

267. Misollarni yeching.

$10 \cdot 5$	$50 \cdot 2$	$100 : 2$	$(84 - 34) \cdot 2$
$20 \cdot 4$	$60 : 2$	$20 \cdot 5$	$(35 + 34) : 7$
$30 \cdot 3$	$80 : 4$	$30 \cdot 2$	$(73 + 27) : 5$
$40 \cdot 2$	$90 : 3$	$60 : 3$	$(52 + 38) : 3$

268. 20 sonni qanday songa ko'paytirilsa 80 sonini hosil qilish mumkin? 60 sonini nechaga bo'lib 20 sonini hosil qilish mumkin?

269. Damira kitobning 80 ta sahifasini 4 kunda o'qidi. U har kuni nechta sahifadan o'qigan?

270. Maktab kutubxonasi uchun 10 o'quvchi 4 tadan kitob keltirdilar. O'quvchilar hammasi bo'lib nechta kitob keltirdilar?

271. Bolalar ko'rgazmasiga 10 ta o'g'il bola 3 tadan rasm, 10 ta qiz bola 4 tadan rasm topshirishdi. Ko'rgazmaga hammasi bo'lib nechta rasm topshirilgan?

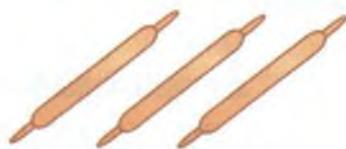


272. Matbuot do'koniga 90 ta gazeta keltirildi. Gazetalar 30 tadan bog'langan edi. Matbuot do'koniga necha bog'lam gazeta keltirilgan?

273. Uzunligi 80 m bo'lgan shlangni 4 ta bir xil bo'lakka bo'lindi. Har bir bo'lakda necha metr shlang bor?

274. Shuhrat 80 ta misolni 10 ta ustunga yozdi. Shuhrat har bir ustunga nechtadan misol yozgan?

275. Mehnat darslarida 10 ta o'quvchi 3 tadan jo'va yasashdi. O'quvchilar hammasi bo'lib nechta jo'va yasashgan?



276. Olim son o'yladi, uni 4 ga ko'paytirdi va 80 sonini hosil qildi. Olim qanday sonni o'ylagan?

277. Gavhar sonni o'yladi, uni 3 ga ko'paytirdi va 60 sonini hosil qildi. Gavhar qanday sonni o'ylagan?

278. Mehnat darslarida 10 ta qiz bola ikkitadan kashta tikishdi. Qizlar hammasi bo'lib nechta kashta tikishgan?

279. Misollarni yeching:

$$(25 + 15 - 10) : 3 \quad 30 \cdot 2 - 33 \quad 30 \cdot 3 - 75$$

$$(52 - 22 + 20) : 5 \quad 40 \cdot 2 - 43 \quad 5 \cdot 20 - 86$$

$$(74 - 43 + 29) : 6 \quad 10 \cdot 8 - 62 \quad 10 \cdot 6 - 24$$

$$(90 - 70 + 60) : 6 \quad 20 \cdot 4 - 55 \quad 5 \cdot 10 - 30$$

280. Murod 10 minutda rasmlar uchun 1 ta paketcha tayyorladi. 5 ta shunday paketchani tayyorlash uchun necha minut ketadi? 6, 8, 9 ta paket tayyorlash uchun-chi?



281. Bo'lish amalini bajaring.

$$100 : 20$$

$$10 \text{ o}'\text{n} : 2 \text{ o}'\text{n} = 5$$

$$100 : 10$$

$$100 : 20$$

$$20 \cdot 5$$

$$100 : 2 : 10$$

$$60 : 20$$

$$60 : 60$$

$$100 : 2$$

$$60 : 3 : 2$$

$$50 : 10$$

$$40 \cdot 4$$

$$90 : 30$$

$$80 : 4 : 20$$

$$80 : 40$$

$$60 \cdot 6$$

$$60 : 30$$

$$40 : 4 \cdot 10$$

282. Maktab yotoqxonasi uchun 60 metr gilam sotib olindi. Har bir xonaga 6 metr gilam to'shalsa, nechta xonaga gilam to'shaladi?



283. Misollarni yeching:

$$20 : 4 - 18$$

$$(44 + 26) : 7$$

$$(46 + 34) : 40$$

$$60 : 3 + 45$$

$$(23 + 37) : 30$$

$$(37 + 53) : 30$$

$$10 \cdot 8 - 22$$

$$(95 - 35) : 6$$

$$(64 - 14) : 5$$

$$100 : 2 - 34$$

$$(87 - 37) : 5$$

$$(23 + 37) : 6$$

284. Boqqa o'rik va gilos daraxti ko'chatlari ekildi. O'rik daraxti ko'chati 10 tupdan 3 qator ekildi. Gilos 10 tupdan 4 qator ekildi. Bog'da necha tup mevali daraxtlar ekilgan?

285. Bitta tovuq bir oyda 3 kg don yeydi. 10 ta, 20 ta, 30 ta tovuq bir oyda necha kg don yeydi?

286. Tenglamalarni yeching.

$$R - 28 = 30$$

$$45 + x = 80$$

$$90 : x = 9$$

$$x \cdot 3 = 30$$

$$60 : a = 10$$

$$x : 10 = 8$$

287. $5 \text{ sm} = \dots \text{ mm}$ $60 \text{ mm} = \dots \text{ sm}$

$$9 \text{ sm} = \dots \text{ mm}$$

$$70 \text{ mm} = \dots \text{ sm}$$

$$40 \text{ dm} = \dots \text{ mm}$$

$$40 \text{ sm} = \dots \text{ dm}$$





To'rtinch



Shunday sr
 $(7 + 7) \cdot 2$
 $4 + 8) \cdot 8$
 $24 \cdot 3 = 10) \cdot 3$

6. bo'lsin:
 Por
 r

7.

IKKI XONALI SONNI BIR XONALI SONGA KO'PAYTIRISH

1. Amallarni bajaring:

$$(6 + 2) \cdot 3 \quad 30 \cdot 3 - 9 \quad 10 \cdot 3 + 4 \cdot 3$$

$$(8 + 3) \cdot 4 \quad 20 \cdot 4 - 16 \quad 20 \cdot 4 + 2 \cdot 4$$

2. Quyidagi sonlarni xona qo'shiluvchi yig'indisi shaklida yozing: 34, 42, 18, 23, 14, 28.

3. 1) Yechilishini tushuntiring:

$$23 \cdot 4 = (20 + 3) \cdot 4 = 20 \cdot 4 + 3 \cdot 4 = 80 + 12 = 92$$

- 2) Quyidagi misollarni ham shunday yeching:

$$12 \cdot 6; \quad 27 \cdot 3$$

4. $24 \cdot 2$ $36 \cdot 2$ $18 \cdot 3$ $17 \cdot 5$
 $13 \cdot 3$ $16 \cdot 4$ $23 \cdot 2$ $26 \cdot 3$

5. Jadvaldan foydalanib masala tuzing va yeching:

1 yashikning og'irligi	Yashiklar soni	Hamma yashikning og'irligi
6 kg 8 kg	Bir xilda	42 kg ?



281. Bo'lish amalini bajaring.

$$100 : 20$$

$$10 \text{ o'n} : 2 \text{ o'n} = 5$$

$$100 : 10$$

$$100 : 20$$

$$20 \cdot 5$$

$$100 : 2 : 10$$

$$60 : 20$$

$$60 : 60$$

$$100 : 2$$

$$60 : 3 : 2$$

$$50 : 10$$

$$40 \cdot 4$$

$$90 : 30$$

$$80 : 4 : 20$$

$$80 : 40$$

$$60 \cdot 6$$

$$60 : 30$$

$$40 : 4 \cdot 10$$

282. Maktab yotoqxonasi uchun 60 metr gilam sotib olindi. Har bir xonaga 6 metr gilam to'shalsa, nechta xonaga gilam to'shaladi?



283. Misollarni yeching:

$$20 : 4 - 18$$

$$(44 + 26) : 7$$

$$(46 + 34) : 40$$

$$60 : 3 + 45$$

$$(23 + 37) : 30$$

$$(37 + 53) : 30$$

$$10 \cdot 8 - 22$$

$$(95 - 35) : 6$$

$$(64 - 14) : 5$$

$$100 : 2 - 34$$

$$(87 - 37) : 5$$

$$(23 + 37) : 6$$

284. Boqqa o'rik va gilos daraxti ko'chatlari ekildi. O'rik daraxti ko'chati 10 tupdan 3 qator ekildi. Gilos 10 tupdan 4 qator ekildi. Bog'da necha tup mevali daraxtlar ekilgan?

285. Bitta tovuq bir oyda 3 kg don yeydi. 10 ta, 20 ta, 30 ta tovuq bir oyda necha kg don yeydi?

286. Tenglamalarni yeching.

$$R - 28 = 30$$

$$45 + x = 80$$

$$90 : x = 9$$

$$x \cdot 3 = 30$$

$$60 : a = 10$$

$$x : 10 = 8$$

287. $5 \text{ sm} = \dots \text{ mm}$

$$60 \text{ mm} = \dots \text{ sm}$$

$$9 \text{ sm} = \dots \text{ mm}$$

$$70 \text{ mm} = \dots \text{ sm}$$

$$40 \text{ dm} = \dots \text{ mm}$$

$$40 \text{ sm} = \dots \text{ dm}$$





To‘rtinchi qism



IKKI XONALI SONNI BIR XONALI SONGA KO‘PAYTIRISH

Amallarni bajaring:

$$(6 + 2) \cdot 3 \quad 30 \cdot 3 - 9 \quad 10 \cdot 3 + 4 \cdot 3$$

$$(8 + 3) \cdot 4 \quad 20 \cdot 4 - 16 \quad 20 \cdot 4 + 2 \cdot 4$$

Quyidagi sonlarni xona qo‘siluvchi yig‘indisi shaklida yozing: 34, 42, 18, 23, 14, 28.

1) Yechilishini tushuntiring:

$$23 \cdot 4 = (20 + 3) \cdot 4 = 20 \cdot 4 + 3 \cdot 4 = 80 + 12 = 92$$

2) Quyidagi misollarni ham shunday yeching:

$$12 \cdot 6; \quad 27 \cdot 3$$

$$24 \cdot 2 \quad 36 \cdot 2 \quad 18 \cdot 3 \quad 17 \cdot 5$$

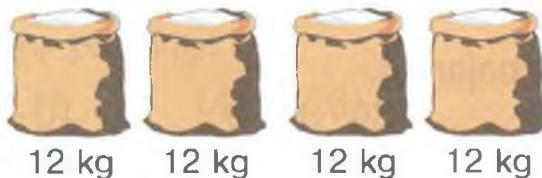
$$13 \cdot 3 \quad 16 \cdot 4 \quad 23 \cdot 2 \quad 26 \cdot 3$$

Jadvaldan foydalanib masala tuzing va yeching:

1 yashikning og‘irligi	Yashiklar soni	Hamma yashikning og‘irligi
6 kg 8 kg	Bir xilda	42 kg ?



6. Shunday sonlar tanlab qo'yingki, tengsizliklar to'g'ri bo'lsin:
- $$24 \cdot 3 > 24 \cdot \dots \quad 18 : 6 < 18 : \dots$$
7. Pochta bir kunda har biri 8 kg dan bir nechta kitob posilkasini va har biri 4 kg dan shuncha meva posilkasini oldi. Kitob posilkalarining umumiyligi og'irligi 32 kg. Meva posilkalarining umumiyligi og'irligi qancha?
8. Maktab oshxonasida bir haftada 60 kg kartoshka ishlatildi. 4 kun 12 kg dan ishlatildi. Haftaning keyingi uch kunida necha kg dan kartoshka ishlatalgan?



9. 1) Ona ikkita o'g'liga kostum-shim sotib oldi. Kostumlarning shimi 17 so'mdan, pidjaki esa 18 so'mdan turadi. Ikkala kostum-shimga ona necha so'm pul to'lagan? Masalani turli usullar bilan yeching.
- 2) Ota har biri 3 kg dan 7 ta tarvuz va har biri 2 kg dan 8 ta qovun sotib oldi. Ota sotib olgan tarvuz va qovunlar massasi necha kilogramm?



10. Yulduzchalar o'rniiga $>$, $<$ yoki $=$ belgisini qo'ying:



$$9 \cdot 8 - 9 * 9 \cdot 6$$

$$12 \cdot 7 * 6 \cdot 12 + 6$$

$$13 \cdot 2 + 13 \cdot 4 * 13 \cdot 5$$

$$7 \cdot 5 + 9 \cdot 5 * 16 \cdot 6$$

11. Noma'lum sonni toping.

$$(x - 48) + 9 = 24 \quad 72 : x = 24 - 18 \quad a : 5 = 42 : 3$$



$$\begin{array}{llll}
 12. & 19 \cdot 3 & 11 \cdot 6 & 3 \cdot 3 + 9 \cdot 9 & (7 + 7) \cdot 2 \\
 & 19 \cdot 4 & 11 \cdot 9 & 4 \cdot 4 + 5 \cdot 5 & (4 + 8) \cdot 8 \\
 & 19 \cdot 5 & 11 \cdot 4 & 6 \cdot 6 + 7 \cdot 7 & (3 + 10) \cdot 3
 \end{array}$$

13. Quyidagicha yechiladigan masala tuzing:

- 1) $36 : 4 = 9$ (m)
- 2) $45 : 9 = 5$ (ko'ylak) Javob: 5 ta ko'ylak.

BIR XONALI SONNI IKKI XONALI SONGA KO'PAYTIRISH

14. Quyidagi misolning yechilishini tushuntiring:

- 1) $5 \cdot 14 = 5 \cdot (10 + 4) = 5 \cdot 10 + 5 \cdot 4 = 70$
- 2) Yuqoridagidek fikr yuritib, quyidagi misollarni yeching:

$$2 \cdot 32 \quad 6 \cdot 13 \quad 3 \cdot 22 \quad 4 \cdot 19 \quad 7 \cdot 12 \quad 4 \cdot 21$$

15. 12 qiz qog'ozdan gullar yasamoqda. Har qaysi qiz yashil qog'ozdan 4 tadan va sariq qog'ozdan 2 tadan yaproq qirqib oldi. Qizlar hammasi bo'lib nechta yaproq qirqib olishgan? Masala shartiga ko'ra ifoda tuzing va uni yeching.

16. Quyidagi qiymatlarga ko'ra $b : c$ ifodasining qiymatini toping:

- | | |
|--------------------|--------------------|
| 1) $b = 36, c = 4$ | 3) $b = 27, c = 9$ |
| 2) $b = 64, c = 8$ | 4) $b = 48, c = 6$ |

$$\begin{array}{llll}
 17. & 2 \cdot 18 & 5 \cdot 18 & 23 \cdot 3 + 31 & 80 : 20 \cdot 17 \\
 & 3 \cdot 26 & 2 \cdot 43 & 14 \cdot 7 - 50 & 90 : 30 \cdot 25 \\
 & 2 \cdot 24 & 3 \cdot 17 & 21 \cdot 3 + 12 & 60 : 20 \cdot 31
 \end{array}$$

18. Duradgor 2 kun davomida 96 ta o'quvchilar stulini ta'mirladi. Bir kunda nechta stul ta'mirlangan?



19. Issiqxonada 100 kg pomidor terildi. Pomidor har biriga 6 kg dan 12 yashikga joylandi. Necha kg pomidor ortib qoldi?

20. Qisqa yozuv bo'yicha masala tuzing va uni yeching:

Buyumlar	1 ta buyumning bahosi	Buyumlar soni	To'langan pul
Belkurak	10 so'm	2	
To'p	? so'm	4	} 100 so'm

21. Yulduzchalar o'rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:

?

$$\begin{array}{ll} 3 \cdot (12 + 16) * 3 \cdot 12 + 3 \cdot 15 & 13 \cdot 5 * 13 \cdot 6 - 6 \\ 4 \cdot (8 + 12) * 4 \cdot 12 + 4 \cdot 8 & 12 \cdot 2 * 12 \cdot 5 \end{array}$$

22. Masalalarni jadvalga yozing va ularni yeching:

1) Ota kilogrammi 30 so'mdan 90

so'mga kartoshka va shuncha kilogrammi 20 so'mdan karam ham sotib oldi. U karam uchun qancha pul to'lagan?



2) Mahmudda bir nechta 10 so'mlik, Karimda esa shuncha 50 so'mlik tanga bor edi. Agar Mahmudda 60 so'm bo'lsa, Karimda necha so'm pul bo'lgan?

23. $x - 36 = 24 \cdot 2$ $(s - 6) + 14 = 62$

$45 : x = 46 - 37$

24. $3 \cdot 32 - 49$ $24 : 4 + 37$ $3 \cdot 18 - 29$ $0 \cdot 5$
 $90 - 2 - 28$ $75 - 56 : 8$ $67 - 14 : 2$ $0 : 5$
 $86 - 3 \cdot 12$ $87 + 21 : 7$ $90 - 27 : 3$ $5 \cdot 0$



YIG'INDINI SONGA BO'LISH

25. Yashil forma kiygan 6 bola va oq forma kiygan 4 bola teng ikki guruhga bo'linishdi. Har qaysi guruhda nech-tadan bola bo'ldi? Bu masala yechilishining ikki usulini qarab chiqing va har bir usulni tushuntiring.
- 1-usul: $(6 + 4) : 2 = 10 : 2 = 5$ (b) Javob: 5 bola.
2-usul: $6 : 2 + 4 : 2 = 3 + 2 = 5$ (b) Javob: 5 bola.
26. $(6 + 9) : 3$ misol yechilishining ikki usulini qarab chiqing:
- 1) Yig'indini hisoblang va natijani songa bo'ling:
 $(6 + 9) : 3 = 15 : 3 = 5$
- 2) Har bir qo'shiluvchini songa alohida-alohida bo'ling, so'ngra natijalarni qo'shing:
 $(6 + 9) : 3 = 6 : 3 + 9 : 3 = 2 + 3 = 5$
Natijalarni taqqoslang.
27. Har bir ifodaning qiymatini ikki usul bilan hisoblang:
 $(10 + 40) : 2$ $(8 + 12) : 4$ $(12 + 15) : 3$
28. $60 - x = 13 + 28$ $(21 + k) - 40 = 38$ $a : 12 = 6$
29. $(23 + 6) \cdot 2 + 24$ $16 \cdot 4 - 24$ $48 : 8 + 32 : 8$
 $(7 + 11) \cdot 4 - 32$ $89 - 4 \cdot 14$ $36 : 4 + 28 : 4$
30. $9 \cdot 10 : 30$ $100 : 20 \cdot 7$ $80 : 20 \cdot 9$
 $8 \cdot 5 : 10$ $100 : 2 : 5$ $60 : 10 \cdot 7$
31. 1) Yig'indini hisoblang va uni songa bo'ling:
 $(62 + 18) : 8$ $(36 + 27) : 9$ $(40 + 16) : 7$
- 2) Yig'indidagi har qaysi qo'shiluvchi songa bo'linadigan misol yozing va uni boshqa usul bilan yeching.



- 32.** Bir bolada 15 so‘m bor edi. U shu puliga donasi 5 so‘mdan bir nechta somsa sotib oldi. Onasi unga 20 so‘m berib, hammasiga shunday somsadan olib kelishni buyurdi. Bola hammasi bo‘lib nechta somsa olgan? Masalani ikki usul bilan yeching.



- 33.** 48 ni shunday ikki son yig‘indisi shaklida yozingki, ularning har biri 2 ga bo‘linadigan bo‘lsin. Shu ikki sonni 2 ga bo‘lishga doir misol tuzing va uni yeching.

- 34.** Harflar o‘rniga son qo‘ying va amallarni bajaring.

$$a + b$$

$$1) \ a = 12,$$

$$b = 16,$$

$$a - b$$

$$2) \ a = 18,$$

$$b = 19,$$

$$a \cdot ba : b$$

$$3) \ a = 15,$$

$$b = 10$$

35. $96 - 2 \cdot 39$ $17 + 2 \cdot 27$ $(36 + 12) : 4$

$$75 - 4 \cdot 15$$

$$28 + 5 \cdot 11$$

$$(35 + 25) : 5$$

$$82 - 2 \cdot 19$$

$$75 - 2 \cdot 10$$

$$(70 + 28) : 7$$

IKKI XONALI SONNI BIR XONALI SONGA BO‘LISH

- 36.** 16 sonini shunday ikki qo‘shiluvchining yig‘indisi shaklida yozing, ularning har biri 2 ga bo‘linadigan bo‘lsin; bu sonlar yig‘indisini 2 ga turli usullar bilan bo‘ling.

- 37.** Turli usullar bilan yeching:

$$(18 + 27) : 9 \quad (36 + 12) : 6 \quad (40 + 8) : 8$$



- 38.** Poyezd yo'li qurilishining yangi tarmog'ida har birida 12 kishidan bo'lgan 4 brigada quruvchilar ishlamoqda. Bu tarmoq qurilishida hammasi bo'lib nechta quruvchilar band bo'lgan?
- 39.** $33 : 3$ $64 : 2$ $88 : 4$ $86 : 2$
 $24 : 2$ $63 : 3$ $39 : 3$ $84 : 4$
- 40.** Yulduzchalar o'rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:
 $3 \cdot (9 + 7) * 3 \cdot 9 + 7 \cdot 3$ $4 \cdot (10 + 7) * 4 \cdot 10 + 7$
- 41.** 3 ta kesma chizing: birinchisining uzunligi 8 sm, ikkinchisi birinchisidan 4 sm uzun, uchinchisi esa ikkinchisidan ikki marta qisqa bo'lsin.
- 42.** Turli usullar bilan yeching:
 $(40 + 24) : 8$ $(30 + 18) : 6$
- 43.** Misollarning yechilishini qarab chiqing va tushuntiring:
 $36 : 2 = (20 + 16) : 2 = 20 : 2 + 16 : 2 = 10 + 8 = 18$
 $65 : 5 = (50 + 15) : 5 = 50 : 5 + 15 : 5 = 10 + 3 = 13$
- 44.** $72 : 6$ $52 : 4$ $42 : 3$ $34 : 2$
 $84 : 7$ $91 : 7$ $88 : 8$ $85 : 5$
- 45.** $38 - (x + 9) = 25$ $x \cdot (23 - 18) = 35$ $7 \cdot x = 77$
- 46.** 1) 28 soni o'yangan sondan 4 marta ortiq. Qanday son o'yangan?
2) 28 sonini 48, 72 sonlari bilan almashtirib, yuqoridagi masalani yeching.
- 47.** $7 \cdot 3$ $47 - 6 \cdot 3$ $9 \cdot 4 + 18$ $2 \cdot 6$ $6 \cdot 6$
 $9 \cdot 5$ $54 - 5 \cdot 8$ $8 \cdot 6 + 12$ $3 \cdot 7$ $7 \cdot 8$
 $8 \cdot 7$ $39 - 4 \cdot 3$ $7 \cdot 4 + 32$ $8 \cdot 9$ $9 \cdot 3$
 $6 \cdot 7$ $87 - 8 \cdot 8$ $4 \cdot 6 + 37$ $7 \cdot 7$ $2 \cdot 9$



- 48.** Bir ayol 15 kg bodringni har bir bankaga 3 kg dan solib tuzladi, pomidorni esa kichikroq bankalarning har biriga 2 kg dan solib tuzladi. Bodring va pomidor tuzlangan bankalar soni bir xil bo'ldi. Ayol necha kg pomidor tuzlagan?



- 49.** Jadvalga qarab masala tuzing va uni yeching:

1 ta buyumning bahosi	Buyumlar soni	Jami puli
30 so'm 20 so'm	Bir xil	90 so'm ?

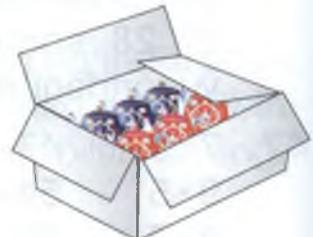
50. $(36 + 24) : 6 \quad 19 \cdot 4 - 38 \quad 43 - 27 + 32 : 4$
 $(49 + 28) : 7 \quad 34 + 13 \cdot 5 \quad 68 : 2 - 28 \cdot 2$

- 51.** 1) 81 ni shunday ikkita qo'shiluvchining yig'indisi shaklida yozingki, ularning har biri 9 ga bo'linsin. Masalan:

$$81 = 27 + 54 \quad 81 = 9 + 72$$

2) 72 ni turli usullar bilan ikkita qo'shiluvchining yig'indisi shaklida yozing, ularning har biri 4 ga bo'linsin.

- 52.** Ishchi chinni choynaklarni qutularga joylashtirdi. U har bir qutiga 3 tadan qizil va 3 tadan ko'k choynak joylashtirdi. U choynaklarni 15 qutiga joylashtirdi. Ishchi hammasi bo'lib nechta choynak joylagan?



53. Misollarning yechilishini ko'rib chiqing va tushuntiring:

$$70 : 2 = (60 + 10) : 2 = 60 : 2 + 10 : 2 = 30 + 5 = 35$$

$$96 : 4 = (80 + 16) : 4 = 80 : 4 + 16 : 4 = 20 + 4 = 24$$

54. $72 : 3 \quad 91 : 7 \quad 99 : 9 \quad 72 : 4$

$$96 : 2 \quad 60 : 5 \quad 64 : 4 \quad 57 : 3$$

55. $17 \cdot 3 \quad 75 : 5 \quad 26 \cdot 2 \quad 34 + 7 \cdot 8 - 57$

$$18 \cdot 3 \quad 80 : 5 \quad 3 \cdot 27 \quad 45 : 5 - 72 : 9$$

$$19 \cdot 4 \quad 100 : 5 \quad 2 \cdot 31 \quad 46 - 38 + 4 \cdot 6$$

56. 68 ni 4 ga bo'lish uchun qanday ikki qo'shiluvchining yig'indisi shaklida yozish qulay bo'ladi? 2 ga bo'lish uchun-chi?

57. Noma'lum sonni toping:

$$(x + 48) - 36 = 27 \quad (k - 23) + 56 = 100 \quad 60 : a = 5$$

58. Fermer xo'jaligidagi 48 ta sigir bor, buzoqlar undan 4 marta kam. Fermer xo'jaligidagi hammasi bo'lib qancha sigir va buzoqlar bor?



59. $86 - 84 : 2 + 6 \quad 84 - 28 \cdot 3 + 49 \quad (37 + 18) : 5$

$$37 + 69 : 3 - 8 \quad 5 \cdot 19 - 80 : 5 \quad (82 + 17) : 3$$

$$49 + 38 \cdot 0 - 9 \quad 32 : 2 + 19 \cdot 2 \quad (39 + 29) : 4$$

60. Do'konga har birida 8 ta bankadan bo'lgan 12 yashik qaymoq keltirildi. Tushgacha 9 yashik qaymoq sotildi. Tushdan keyin sotish uchun necha banka qaymoq qolgan?

61. 6 ta qizil uchburchak va 4 ta ko'k uchburchak oling. Ularni ikki qutiga teng joylashtiring.



- 62.** Qulay usul bilan hisoblang:
- | | | |
|---------------------|-----------------|--------------------|
| $(18 + 12) \cdot 3$ | $(13 + 51) : 4$ | $76 - (27 + 16)$ |
| $38 + (15 + 32)$ | $(27 + 24) : 3$ | $(11 + 6) \cdot 4$ |
- 63.**
- | | |
|------------------------|-------------------------|
| $4 \cdot 18 - 64 + 32$ | $100 - 8 \cdot 11 + 30$ |
| $14 \cdot 5 + 98 : 7$ | $7 \cdot 12 + 6 - 90$ |
| $8 + 6 \cdot 15 - 76$ | $3 \cdot 19 - 60 : 4$ |
- 64.** Ikkita qutiga awal 10 ta kvadratni, so'ng 12 ta doirani teng taqsimlang. Har bir qutida nechtadan kvadrat va nechtadan doira bor?

BO'LISH VA KO'PAYTIRISH

Bo'lishni ko'paytirish bilan tekshirish mumkin: $78 : 3 = 26$.

Tekshirish uchun hosil bo'lган bo'linmani bo'luvchiga ko'paytiramiz: $26 \cdot 3 = 78$. Bo'linuvchi hosil bo'ldi. Agar bo'linmani bo'luvchiga ko'paytirganda bo'linuvchi hosil bo'limasa, hisoblashda xato bajarilgan bo'ladi.

- 65.** Bo'lishni bajaring va yechilishini ko'paytirish bilan tekshiring:
- | | | | |
|----------|----------|----------|----------|
| $81 : 3$ | $96 : 6$ | $51 : 3$ | $58 : 2$ |
| $54 : 3$ | | | |
- 66.** Quyidagi misollarda bo'linma to'g'ri hisoblanganmi, tekshirib ko'ring:
- $100 : 4 = 25$ $87 : 3 = 28$ $64 : 4 = 14$
- Hisoblashni to'g'ri bajaring.



67. Sportchi o'g'il bolalar 60 m masofaga yugurdilar, qizlar esa 30 m masofaga yugurdilar. O'g'il bolalar yugurgan masofa qiz bolalar yugurgan masofadan necha marta uzun?
- 
68. Tenglamalar bo'yicha masalalar tuzing va ularni yeching:
- $$x + 25 = 31 \quad 45 - x = 18 \quad x = 48 : 4$$
69. $2 \cdot 28 - 49$ $8 \cdot 12 - 36$ $82 - 56 + 18 : 9$
 $31 \cdot 3 - 56$ $7 \cdot 13 - 15$ $74 - 36 - 42 : 6$

Ko'paytirishni bo'lish bilan tekshirish mumkin: $18 \cdot 4 = 72$.

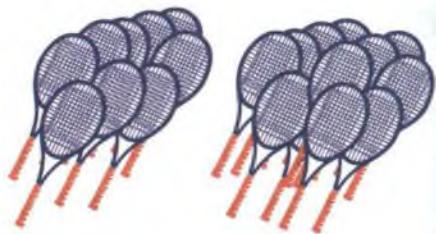
Tekshirish uchun ko'paytmani ikkinchi ko'paytuvchiga bo'lamiz: $72 : 4 = 18$. Birinchi ko'paytuvchi hosil bo'ladi.

Agar ko'paytmani ikki ko'paytuvchidan biriga bo'lganda ikkinchi ko'paytuvchi hosil bo'lmasa, hisoblashda xato bajarilgan bo'ladi.

70. Ko'paytirishni bajaring va uni bo'lish bilan tekshiring: $27 \cdot 3 \quad 32 \cdot 2$
71. Bo'lishni bajaring va uni ko'paytirish bilan tekshiring: $84 : 3 \quad 62 : 2$
72. Uchta kesma chizing. Birining uzunligi 7 sm, ikkinchisi birinchisidan 2 marta uzun, uchinchisi esa ikkinchisidan 5 sm qisqa bo'lсин.



- 73.** Bir ishchi bir kunda 13 ta, ikkinchisi esa 18 ta tennis raketkasi yasadi. Bu ikkala ishchi uch kunda nechta tennis raketkasi yasaydi?
- 74.** Agar: 1) $a = 13$, $c = 14$; 2) $a = 14$, $c = 26$ bo'lsa, $a \cdot 6$ va $c : 2$ ifodalarning qiymatlarini toping.



IKKI XONALI SONNI IKKI XONALI SONGA BO'LISH

- 75.** 16 ni qanday songa ko'paytirsak 32 hosil bo'ladi? 23 ni qanday songa ko'paytirsak 92 hosil bo'ladi?
- 76.** $51 : 17$. Shunday son topamizki, uni 17 ga ko'paytirganda 51 hosil bo'lsin. 2 ga ko'paytirib ko'ramiz. $17 \cdot 2 = 34$, demak, 2 soni to'g'ri kelmas ekan, 17 ni 3 ga ko'paytirib ko'ramiz, 51 hosil bo'ladi. Demak, $51 : 17 = 3$
- 77.** Misollarni yechib, natijani ko'paytirish bilan tekshiring.
- | | | | |
|---------|---------|---------|---------|
| 48 : 24 | 84 : 14 | 87 : 29 | 85 : 17 |
| 32 : 16 | 36 : 18 | 76 : 19 | 64 : 32 |
- 78.** Misollarni yechib, natijani bo'lish bilan tekshiring:
 $19 \cdot 3$ $24 \cdot 2$ $63 : 3$ $75 : 5$
- 79.** 22 ni qanday songa ko'paytirsak 44 hosil bo'ladi? 66 hosil bo'ladi? Bo'lishni bajaring va yechilishni ko'paytirish bilan tekshiring:
- | | | |
|---------|---------|---------|
| 66 : 33 | 88 : 22 | 55 : 11 |
|---------|---------|---------|



- 80.** Agar 25 litr sutdan 1 kg sariyog' olinsa, 75 litr sutdan necha kg sariyog' olinadi?
- 81.** Bitta sochiq 6 so'm, uchta dastro'mol 3 so'm turadi. Bitta sochiqning puliga nechta dastro'mol olish mumkin? Har qaysi amalni alohida-alohida yozib, masalani yeching.
- 82.**
- 1) 27 va 15 sonlari yig'indisini 3 ga bo'ling.
 - 2) 12 va 6 sonlari ko'paytmasiga 8 ni qo'shing.
 - 3) Yuqori qatordagi sonlar o'z ostlarida yozilgan sonlardan nechta ortiq va necha marta ortiq?
- | | | | | |
|----|----|----|----|----|
| 48 | 96 | 72 | 91 | 57 |
| 16 | 32 | 4 | 7 | 19 |
- 83.**
- | | | |
|---------------|-------------|----------------|
| 34 : 17 · 28 | 3 · 24 : 9 | (34 + 56) : 15 |
| 100 : 25 · 18 | 4 · 16 : 8 | (76 - 16) : 12 |
| 44 : 22 · 39 | 5 · 18 : 10 | (93 - 9) : 14 |
- 84.**
- | | | |
|--------------|-------------|-------------------|
| 75 - 96 : 8 | 58 : 2 - 17 | 100 - (24 + 76) |
| 89 + 88 : 88 | 36 + 42 : 3 | 28 + 37 - 72 : 67 |
| 84 : 21 + 76 | 91 : 13 · 9 | 35 + 72 : 24 - 17 |
- 85.** Ikki rassom-dizayner har biri 96 tadan kitob muqovasi rasmini ishlashi kerak edi. Ulardan biri kuniga 12 ta kitob muqovasi, ikkinchisi 16 ta kitob muqovasi rasmini ishladi. Har qaysi rassom necha kunda ishni tugatadi?
- 86.** 1) Harflarning jadvalda ko'rsatilgan qiymatlarida $a : c$ va $b : c$ ifodalarining qiymatlarini hisoblang:

A	23	34	84	48	88	36
B	46	51	56	64	11	0
C	23	17	28	8	11	1



- 2) 6 va 11 sonlarining ko‘paytmasi 3 dan necha marta ortiq?
- 3) 8 va 8 sonlarining ko‘paytmasi 2 dan necha marta ortiq?
- 87.** Perimetri 12 sm ga teng bo‘lgan kvadrat chizing.
- 88.** 1) 12 qanday sonlarga bo‘linadi? 20 chi? 77 chi?
 2) 42 qanday bir xonali sonlarga bo‘linadi?
 3) 96 qanday ikki xonali sonlarga bo‘linadi?
 4) birinchi ko‘paytuvchi 18, ko‘paytma 72. ikkinchi ko‘paytuvchini toping.
- 89.** 14 ta qiz va 12 ta o‘g‘il bola basketbol o‘ynashdi. Ular teng ikki guruhga bo‘linishdi. Har qaysi guruhda nechta kishi bor?
- 90.** $72 : 4 \cdot 9$ ifoda bo‘yicha yechiladigan masala tuzing.
- 91.** $26 \cdot 3 : 13$ $23 - 85 : 17 + 22$ $46 : 2 \cdot 3$
 $32 : 2 \cdot 5$ $46 + 3 \cdot 12 : 4$ $88 : 22 \cdot 17$
 $54 : 3 \cdot 4$ $72 : 12 + 93 : 3$ $92 : 46 \cdot 39$
- 92.** Bo‘yi 4 m va eni 3 m bo‘lgan to‘g‘ri burchakli to‘rburchak shaklidagi xonaning devorlariga chizilgan chiziqning uzunligini toping.
- 93.** Ko‘paytirishga oid misollarga ikkitadan bo‘lishga oid misollar tuzing.

$13 \cdot 3 = 39$	$12 \cdot 4$	$14 \cdot 5$	$18 \cdot 5$	$21 \cdot 3$
$39 : 3 = 13$				
$39 : 13 = 3$				
$15 \cdot 4$	$16 \cdot 6$	$17 \cdot 4$	$16 \cdot 5$	$18 \cdot 4$



- 94.** Misollarni yeching, javobini ko'paytirish bilan tekshiring.
- | | | | |
|---------|---------|---------|---------|
| 60 : 12 | 54 : 18 | 64 : 32 | 75 : 25 |
| 51 : 17 | 90 : 18 | 80 : 16 | 76 : 19 |
| 48 : 24 | 48 : 12 | 68 : 17 | 45 : 15 |
- 95.**
- | | | | |
|---------|---------|---------|---------|
| 75 : 5 | 24 : 2 | 46 : 2 | 98 : 7 |
| 76 : 4 | 39 : 3 | 77 : 7 | 56 : 4 |
| 36 : 18 | 90 : 15 | 42 : 14 | 84 : 28 |
| 48 : 16 | 81 : 27 | 52 : 13 | 91 : 13 |
| 72 : 18 | 60 : 12 | 74 : 37 | 98 : 49 |
- 96.** Maktab oshxonasiga 100 litr yog' keltirildi. 2 ta bidonga 36 litrdan yog' quyildi, qolgan yog' 14 litrlik kichik bidonlarga quyildi. Nechta kichik bidon kerak bo'ldi?
- 97.** Qiz bolalar 40 kg ishlatilgan qog'oz, o'g'il bolalar esa 50 kg ishlatilgan qog'oz yig'ishdi. Qog'ozni 5 kg dan bog'lashdi. Nechta bog'lam qog'oz bo'lgan?
- 98.** Gilam to'qish korxonasiga birinchi kun 24 ta gilam to'qish uskunasi, ikkinchi kun ham shuncha uskuna keltirildi. Uskunalarni 12 tadan har bir qatorga qo'yishdi. Savol qo'ying va masalani yeching.
- 99.**
- | | | |
|------------------|-------------------|-------------------|
| $(25 + 39) : 16$ | $12 \cdot 6 : 8$ | $52 : 2 - 17$ |
| $6 \cdot 9 : 27$ | $14 \cdot 6 : 21$ | $36 : 6 \cdot 9$ |
| $(88 - 16) : 36$ | $32 \cdot 3 : 16$ | $91 : 13 \cdot 9$ |
- 100.** Maktab oshxonasida 100 kishilik ovqat pishirildi. Tushlikda har birida 13 o'quvchisi bo'lgan to'rt sinf bolalari ovqatlandi. Necha kishilik ovqat qolgan?



QOLDIQLI BO'LISH

- 101.** Oshxonada 20 ta tuxum bor edi. To'rtta mijoz uchun har biriga 3 tadan tuxumdan quymoq tayyorlandi.
Nechta tuxum qolgan?
- 102.** 14 ta doira chizing. 14 ta doirachada 3 ta doirachadan necha marta borligini bilish uchun har uchta doirachani chiziqcha bilan ajratib chiqing. Yozuvni tushuntiring: $14 : 3 = 4$ (2 qoldiq).
- 103.** Cho'plar, geometrik shakllar yoki rasmlardan foy-dalanib, quyidagi misollarni yeching:
- $10 : 3$ $12 : 5$ $8 : 3$ $9 : 2$
- 104.** Uchburchakning bir tomoni 16 sm, ikkinchi tomoni birinchisidan 4 sm uzun, uchinchi tomoni esa ikkinchisidan 2 marta qisqa. Bu uchburchakning perimetrini toping.
- 105.** $72 - (54 - x) = 52$ $(a - 45) - 17 = 38$
 $(60 - x) - 10 = 30$ $7 - (54 - x) = 52$
 $(a - 45) - 17 = 38$ $(60 - x) - 10 = 30$
- 106.** $7 \cdot 9 - 8 \cdot 4$ $88 : 44 + 66 : 2$ $22 : 11 \cdot 49$
 $5 \cdot 8 - 2 \cdot 7$ $94 : 2 - 46 : 23$ $74 : 37 \cdot 18$
 $54 : 6 + 7 \cdot 7$ $96 : 24 + 95 : 19$ $96 : 16 \cdot 14$
- 107.** Ustaga kursicha yasashda har bir kursiga 8 tadan taxtacha kerak bo'ladi. 32 ta taxtacha nechta kursiga yetadi? 40 ta taxta-chi? 43 ta taxta-chi? 50 ta taxta-chi?



108. Avtomobillar poygasida 20 ta avtomobil musobaqaga tayyor turibdi. Yo'lga uchta-uchta bo'lib nechta uchtalik mashina yura oladi va oxirida nechta mashina yo'lga chiqadi?



109. 11 sm uzunlikda kesma chizing. Bu kesmada 4 sm dan necha marta bor? Kesmaning qolgan qismi uzunligini necha santimetr?

110. 2 ga bo'ling: 12, 13, 14, 15. 2 ga bo'lganda qanday qoldiqlar chiqadi?

111. 1) 3 ga bo'ling: 12, 13, 14, 15 16, 17, 18, 19, 20, 21.
2) 4 ga, 5 ga, 6 ga bo'lganda qanday qoldiqlar chiqishini tekshirib ko'ring.
3) 5 ga bo'lganda qoldiqda 8 chiqishi mumkinmi? Agar bo'lganda qoldiq chiqsa, bu qoldiq har doim bo'luvchidan kichik bo'ladi.

112. Bo'lishni bajaring va yechilishini ko'paytirish bilan tekshiring:

$$68 : 34 \quad 81 : 27 \quad 44 : 2 \quad 78 : 26$$

113. Ikkita shunday uchburchak chizingki, ularni birlash-tirib bitta to'g'ri to'rtburchak hosil qilish mumkin bo'lsin.

114. Har qaysi juft misollarni taqqoslang va ularni yeching:
 $28 : 7$ $35 : 5$ $48 : 8$ $63 : 9$
 $29 : 7$ $38 : 5$ $50 : 8$ $66 : 9$

115. 12 sm uzunlikdagi kesma chizing. Bu chizmada 5 sm dan nechta borligini ko'rsating.



- 116.** 1 ta choyshab tikish uchun 3 m chit ketadi. 15 m chitdan nechta shunday choyshab tikish mumkin? 16, 18 m, 20 m chitdan-chi?
- 117.** 1) Bir ayol 12 ta yostiq uchun 48 so'm to'ladi. Shunday 2 ta yostiq qancha turadi?
 2) Bu masalaga teskari masala tuzing va uni yeching.
- 118.** $3 \cdot 33 - 28 : 4$ $48 \cdot 1 + 56 \cdot 0$ $48 : 6 \cdot 7$
 $2 \cdot 48 + 72 : 24$ $0 \cdot 75 + 5 \cdot 16$ $27 : 35$
- 119.** 1) Bo'lishni bajaring va yechilishini ko'paytirish bilan tekshiring:
 $56 : 28$ $93 : 31$ $72 : 4$
 2) Ko'paytirishni bajaring va yechilishini bo'lish bilan tekshiring:
 $24 \cdot 3$ $48 \cdot 2$ $15 \cdot 8$
- 120.** $23 : 4$. 23 soni 4 ga qoldiqsiz bo'linmaydi. 23 dan kichik va 4 ga qoldiqsiz bo'linadigan eng katta son 20 sonidir. 23 ni to'rtga bo'lish mumkin, 5 hosil bo'ladi va 3 qoldiq qoladi. $23 : 4 = 5$ (3 qoldiq).
- 121.** Har qaysi juft misollarni taqqoslang va ularni yeching:
 $21 : 7$ $45 : 5$ $48 : 6$ $64 : 8$
 $22 : 7$ $47 : 5$ $51 : 6$ $71 : 8$
- 122.** $13 : 2$ $63 : 8$ $43 : 5$ $38 : 8$
 $17 : 3$ $78 : 9$ $52 : 7$ $19 : 4$
- 123.** Daftar 2 so'm turadi. Agar o'quvchida 10 so'm bo'lsa u nechta daftar olishi mumkin? 14 so'm bo'lsa-chi? 15 so'm bo'lsa-chi?
- 124.** 7 ga bo'lganda qoldiqda 1 chiqadigan uchta son va 8 ga bo'lganda qoldiqda 5 chiqadigan uchta son yozing.



125. Bir tomoni 6 sm bo'lib, u ikkinchi tomonidan 3 marta ortiq bo'lgan to'g'ri to'rtburchak chizing. Bu to'g'ri to'rtburchakning perimetrini hisoblang.

126. $78 + 22 - 64$ $35 \cdot 2 - 38 : 2$ $14 \cdot 7 : 2$
 $57 + 34 - 82$ $22 \cdot 4 + 64 : 16$ $15 \cdot 5$
 $43 + 24 + 25$ $16 \cdot 6 - 45 : 15$ $17 \cdot 4 : 2$

127. Ishchilar kuniga 8 m dan yo'lga asfalt yotqizishdi. Ular 70 m yo'lga necha kunda asfalt yotqizib bo'lishadi?

128. 1) Bo'lishni bajaring va yechilishini ko'paytirish bilan tekshiring:

$90 : 2$ $69 : 3$ $72 : 2$

2) Ko'paytirishni bajaring va yechilishini bo'lish bilan tekshiring:

$14 \cdot 6$ $27 \cdot 3$ $32 \cdot 2$

129. 1) Qaysi biri katta va qancha katta:

$45 : 9$ mi yoki $42 : 6$ mi? $8 \cdot 8$ mi yoki $9 \cdot 7$ mi?

2) Qaysi biri ko'p va necha marta ko'p:

$18 : 2$ mi yoki $27 : 9$ mi? $56 : 7$ mi yoki $24 : 6$ mi?

130. 8 ga qoldiqsiz bo'linadigan 2 ta misol tuzing va uni yeching.

131. O'quvchi $19 : 2$ misolni bunday yechdi: $19 : 2 = 8$ (3 qoldiq). O'quvchi qanday xatoga yo'l qo'yganini tu-shuntiring va misolni to'g'ri yeching.

132. $38 : 9$ $75 : 8$ $32 : 5$ $14 : 3$
 $59 : 6$ $44 : 7$ $57 : 8$ $25 : 4$

133. $39 + 44 : 1 - 27$ $48 : 8 \cdot 12$ $7 \cdot 4 + 3 \cdot 3$
 $75 + 15 - 96 : 8$ $54 : 6 \cdot 11$ $6 \cdot 6 - 4 \cdot 7$

134. $(x - 24) + 9 = 48$ $(x + 27) - 9 = 73$ $x \cdot 25 = 75$



- 135.** Vohid bir bo'lak simni shunday bukladiki, unda har bir tomoni 9 sm li uchburchak shaklida ramka hosil bo'ldi. Shu bo'lak simdan tomoni 7 sm ga teng bo'lgan kvadrat ramka yasash mumkinmi?

SINIQ CHIZIQ, KO'PBURCHAK

- 136.** Chiziqlar nomini ayting.



- 137.** To'g'ri, egri, siniq chiziqlar chizing. Uzunligi 6 sm, 3 sm, 4 sm bo'lgan to'g'ri chiziqlarni chizing.
- 138.** Tomonlari 4 sm bo'lgan kvadratni chizing. Uzunligi 6 sm, eni 2 sm bo'lgan to'g'ri burchakli to'rtburchakni chizing.
- 139.** 12 ta cho'pdan 4 ta kvadrat yasang. Bu cho'plardan 2 ta to'g'ri to'rburchak yasang.

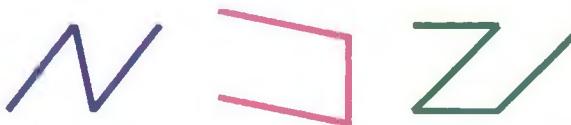
- 140.**
-
- The diagram shows three polygons. The first polygon, labeled ABCD, is a blue quadrilateral with vertices A, B, C, and D. The second polygon, labeled KMPN, is a green triangle with vertices K, M, and P. The third polygon, labeled OBCE, is a pink pentagon with vertices O, B, C, E, and O.

$ABCD$, $KMPN$ — ochiq siniq chiziq,
 $OBCE$ — yopiq siniq chiziq.

- 141.** Ochiq siniq chiziqlarni, yopiq siniq chiziqlarni ko'rsating.



142. Bular qanday shakllar? Har bir siniq chiziqning uzunligini toping.



143. $(33 \cdot 3) - (22 \cdot 3)$ $57 - (12 \cdot 3)$ $(16 + 14) \cdot 1$
 $(12 \cdot 8) - (32 \cdot 3)$ $63 - (16 \cdot 3)$ $1 \cdot (37 - 24)$
 $(22 \cdot 3) + (11 \cdot 3)$ $78 - (24 \cdot 2)$ $(11 + 45) \cdot 0$

144. $(8 \cdot 6) + 46$ $(40 : 5) + 39$ $100 - (85 \cdot 1)$
 $90 - (8 \cdot 3)$ $100 - (9 \cdot 9)$ $46 - (1 \cdot 27)$
 $84 + (16 : 4)$ $(9 \cdot 8) + 18$ $36 + (1 \cdot 29)$
 $(63 : 7) - 9$ $8 - (56 : 7)$

145. Shakllarning nomini ayting. Bu shakllarni harf bilan belgilang.

146. O'tkirburchakli uchburchak, kvadrat, to'g'ri burchakli to'rburchak chizing va harflar bilan belgilang.

147. 8 sm uzunlikdagi AB kesmani chizing. A va B nuqtalardan pastga 3 ta katak sanang. C , D nuqtalarni qo'ying. A va C , B va D , C va D nuqtalarni chizg'ich bilan birlashtiring. Qanday shakl hosil bo'ldi. Shaklning enini o'lchang.

148. Uzunligi 4 sm bo'lgan kesmani chizing. Kesmaning uchlardan pastga 2 sm li kesmalar chizing. Hosil bo'lgan kesma nuqtalarini chiziq bilan birlashtiring. Qanday shakl hosil bo'lgan?

149. Bir duradgorda 15 ta, ikkinchisida esa 25 ta qulf bor edi. Ular har bir shkafga 4 tadan qulf qo'ydilar. Duradgorlar qulflarni nechta shkafga qo'ydilar?



150. Jadvalni to'ldiring.

a	4	7	2	5	8	6	7	9
b	6	8	6	4	4	6	7	8
$a \cdot b$								

151. Jadvalni to'ldiring.

a								
b								
$a + b$	36	36	36	36	36	36	36	36

152. Qishda iste'mol qilish uchun 12 bankaga 3 litrdan sharbat tayyorlandi. Necha litr sharbat tayyorlangan?

153. Karim 12 yoshda, u singlisidan 4 yosh katta. Karimning singlisi necha yoshda?

154. Uzunligi 5 sm, eni 2 sm bo'lgan to'g'ri to'rtburchak chizing. Uni harflar bilan belgilang.

155. 87 soni 64 dan nechtaga katta? 39 esa 70 dan nechtaga kichik?

156. a) Sinf xonasining bo'yи va enini qadam bilan o'lchang va perimetрini toping.

b) Daftar, kundalik daftar perimetрini o'lchang.

c) Stol (parta) yuzi perimetрini o'lchang.

157. Qaysi shaklning perimetri katta? Qancha katta?



158. Masalaning qisqa sharti bo'yicha masala tuzing va yeching.

Olib kelishdi 18 ta va 21 ta

Bor edi — 48 ta

Berishdi — 19 ta

Olib kelishdi — 27 ta

Qoldi — x ta

bo'ldi — ? ta

159. Yulduzchalar o'rniga $>$, $<$ yoki = belgisini qo'ying:



$14 \cdot 5 * 14 \cdot 4$

$19 \cdot 4 * 19 \cdot 5$

$13 \cdot 2 * 13 \cdot 8$

$16 \cdot 2 * 21 \cdot 3$

$28 \cdot 2 * 24 \cdot 2$

$22 \cdot 2 * 6 \cdot 8$

160. Amallarni bajaring.

$52 - 6 + 17$

$46 + 4 - 31$

$38 + 37 - 19$

$23 + 8 - 19$

$95 - 8 - 43$

$98 - 53 + 16$

161. $2 \cdot 19$ $5 \cdot 19$ $24 \cdot 2 + 26$ $80 : 20 \cdot 16$

$3 \cdot 34$

$2 \cdot 44$

$9 \cdot 8 + 17$

$90 : 30 \cdot 24$

$4 \cdot 23$

$3 \cdot 16$

$21 \cdot 4 + 12$

$60 : 20 \cdot 24$

162. Tomoni 5 sm bo'lgan kvadrat chizing. Kvadratning perimetrini hisoblang.

163. Ikkita kvadrat chizing. Bitta kvadratning tomoni 4 sm, ikkinchi kvadratning tomoni birinchisidan 2 sm ortiq. Kvadratlarning perimetrini o'lchang.

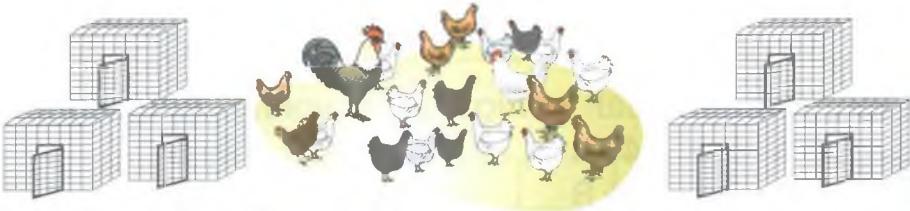
164. To'g'ri burchakli to'rtburchak chizing. Uning eni 6 sm, bo'yi 8 sm bo'lsin. To'g'ri burchakli to'rtburchak perimetrini o'lchang.

165. To'g'ri to'rtburchakning tomoni 5 sm, ikkinchi tomoni 3 sm kichik. To'rtburchakni chizing, uning perimetrini o'lchang.

166. Bayramda 64 ta sharni 8 tadan bog'lab devorlarga ildilar. Sharlar nechta joyga ilingan?



- 167.** Tovuq fermasi uchun 90 ta tovuq keltirildi. Tovuqlarni 6 ta kataklarga teng joylashtirildi. Har bir katakka nechtadan tovuq joylashtirilgan?



- 168.** Sonlarni qo'ying va masalani yeching. O'quvchilar 20 tup atirgul, ... tup nastarin, ... tup jasmin ko'chatini ekdilar. O'quvchilar necha tup gul ekdilar?

- 169.** Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:

?

$28 : 2 * 76 : 19$	$85 : 17 * 60 : 20$
$57 : 19 * 60 : 20$	$72 : 18 * 98 : 14$
$60 : 12 * 48 : 12$	$90 : 18 * 70 : 14$

- 170.** Yulduzchalar o'rniغا >, < yoki = belgisini qo'ying:

?

$63 : 21 * 45 : 9$	$30 : 30 * 24 : 6$
$66 : 22 * 15 : 3$	$50 : 5 * 50 : 2$
$63 : 21 * 63 : 9$	$48 : 6 * 42 : 21$

- 171.** a) Tayoqchalardan kvadrat yasang, uning tomonlarini o'lchang.

b) Tayoqchalardan uchburchak yasang. Uning perimetrini o'lchang.

d) Tayoqchalardan to'g'ri burchakli to'rtburchak yasang, uning perimetrini o'lchang.

- 172.** Perimetri 12 sm, 16 sm, 20 sm bo'lgan kvadratlarni chizing.



173. Masala tuzing va yeching.

Bor edi	Ketdi	Qoldi
18	3	x

174. $18 \cdot 5 + 3$ $87 - (22 \cdot 3)$

$27 \cdot 2 + 19$ $(90 - 74) : 8$

$16 \cdot 5 - 18$ $(45 - 27) : 9$

$23 \cdot 3 + 12$ $(32 - 12) : 2$

175. Uchta mashinada 15 ta idishda asal keltirildi. Asal 5 ta do'konga tarqatildi. Har bir do'konga nechtadan idishda asal tarqatilgan?

176. Jonli burchak uchun 60 ta baliq xarid qilindi va 6 ta akvariumga joylandi. Har bir akvariumga nechtadan baliq joylangan?

177. Masalalarga savol qo'ying va yeching:

A) Bolalar bog'chasi uchun 18 ta to'tiqush sotib olin-di. Ular bir juft qilib qafaslarga solindi.



B) Bolalar bog'chasi uchun 18 ta to'tiqush sotib olin-di va 3 ta qafasga teng bo'lib solindi.

178. $(14 \cdot 5) : (56 : 8)$ $6 \cdot 4 \cdot 5$ $56 : 28 \cdot 24$

$(16 \cdot 5) : (32 : 4)$ $3 \cdot 5 \cdot 7$ $96 : 16 \cdot 14$

$(14 \cdot 4) : (72 : 36)$ $8 \cdot 2 \cdot 4$ $48 : 12 \cdot 15$

$(17 \cdot 4) : (48 : 24)$ $9 \cdot 5 \cdot 2$ $84 \cdot 14 \cdot 12$



179. Bo'lishga oid misollar tuzing.

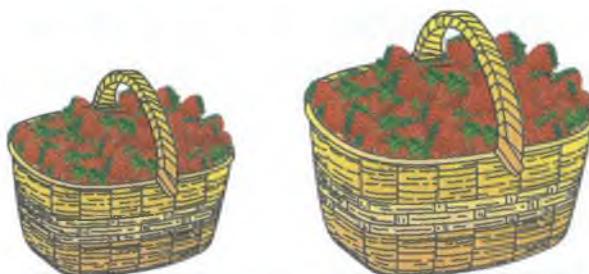
$$42 : \dots = \dots \quad 28 : \dots = \dots \quad 49 : \dots = \dots$$

$$36 : \dots = \dots \quad 27 : \dots = \dots \quad 48 : \dots = \dots$$

$$35 : \dots = \dots \quad 54 : \dots = \dots \quad 56 : \dots = \dots$$

180. Tennis kort maydonchasingin bo'yи 82 m, eni 47 m. Maydonchaning eni bo'yidan necha m kam?

181. 12 ta o'quvchi birinchi kun 72 qatordan qulupnay terib oldilar. Ikkinci kuni o'quvchilar 96 ta qatordan qulupnay terib oldilar. Ikkinci kun qulupnay terilgan qatorlar soni birinchi kundan nechta ko'p?



182. Bir to'p gazlamada 50 m duxoba bor edi, ikkinchi to'pda 16 m kam. Duxobadan 28 ta palak tikildi. Bitta palak tikish uchun necha metr duxoba sarflangan?

$54 : 2 - 18$	$48 : 24 + 19$	$88 : 22 \cdot 15$
$72 : 24 + 15$	$84 : 14 + 24$	$92 : 23 \cdot 16$
$36 : 9 \cdot 8$	$63 : (45 - 36)$	$54 : 18 \cdot 23$
$53 + 48 : 4$	$6 \cdot 12 : 4$	$6 \cdot (2 + 9)$

184. a) To'g'ri burchakli, o'tkir burchakli va o'tmas burchakli uchburchaklarni chizing.

b) Ushbu uchburchaklarda o'tkir, o'tmas va to'g'ri burchaklarni ko'rsating.



185. Misollarni qulay usullar bilan yeching.

$$(18 + 9) : 3$$

$$(15 + 30) : 5$$

$$(36 + 6) : 6$$

$$(24 + 20) : 4$$

$$(27 + 36) : 9$$

$$(40 + 16) : 8$$

VAQT O'LCHOVLARI

186. Soat nechani ko'rsatayotganini yozing.

Bu soatlar 25 minut, 10 minut, 15 minutdan so'ng nechani ko'rsatadi?

187. Soatning katta millarini 12 ga qo'ying, kichkina milini 6, 3, 7, 12 ga qo'ying. Soat nechani ko'rsatadi?

188. Soatning soat va minut millarini shunday qo'yingki, ular to'g'ri, o'tkir, o'tmas burchaklar hosil qilsin. Soat mili nechani ko'rsatadi?

189. Agarda soat millari soat 2, 3, 4, 5 ni ko'rsatsa qanday (o'tkir, o'tmas, to'g'ri) burchaklar hosil bo'ladi?

190. $5 \cdot 6 : 3$ $72 : 8$ $28 : 4 \cdot 5$

$$7 \cdot 8 : 4$$
 $63 : 9$ $36 : 6 \cdot 4$

$$6 \cdot 9 : 3$$
 $25 : 5$ $42 : 7 \cdot 8$

191. Sizning yoshingiz nechada? Onangiz (singlingiz), akangiz (ukangiz) necha yoshda? Kim kattaroq? Necha yosh katta? Kim yoshroq? Necha yosh kichik?

192. $100 - 7 \cdot 8$ $8 \cdot 9 - 28$ $80 : 8 - 9 \cdot 1$

$$100 - 6 \cdot 9$$
 $8 \cdot 6 - 14$ $5 \cdot 9 + 4 \cdot 7$

193. O'quvchi soat 8 dan 10 minut o'tganda uydan chiqdi. U maktabgacha 20 minut yurdi. O'quvchi matabga soat nechada kelgan?



MUNDARIJA

BIRINCHI QISM

2-sinfda o'tilganlarni takrorlash va umumlashtirish	3
Yuz ichida ayirish	11
Noma'lumni topish	23
Bir xil qo'shiluvchilarining yig'indisini topish	34

IKKINCHI QISM

Takrorlash	55
Ko'paytirish	56
Bir soat 60 minut	64
Teng qismlarga bo'lish	68
Ko'paytuvchilarining o'rinlarini almashtirish	71

UCHINCHI QISM

Takrorlash	79
Birni ko'paytirish	80
Birga ko'paytirish	81
Birga bo'lish	83
O'nni ko'paytirish va 10 ga bo'lish	84
Ikkini ko'paytirish va 2 ga bo'lish	86
Uchni ko'paytirish va 3 ga bo'lish	88
Qo'shimcha mashqlar	90
To'rtqi ko'paytirish va 4 ga bo'lish	91
Amallar tartibi qoidalari	92
Beshni ko'paytirish va 5 ga bo'lish	96
Sonlarni taqqoslashga doir masalalar	97
Qo'shimcha mashqlar	99

Oltini ko'paytirish va 6 ga bo'lish	102
Yettini ko'paytirish va 7 ga bo'lish	107
Sonni yig'indiga ko'paytirish	108
Sakkizni, to'qqizni ko'paytirish va 8 ga, 9 ga bo'lish	112
Perimetр	115
Qo'shimcha mashqlar	117
Yig'indini songa ko'paytirish	119
Nolni ko'paytirish va bo'lish	121
Nolga ko'paytirish. Nolga bo'lishning mumkin emasligi	122
Nol bilan tugagan sonlarni ko'paytirish va bo'lish	124
Qo'shimcha mashqlar	128

TO'RTINCHI QISM

Ikki xonali sonni bir xonali songa ko'paytirish	131
Bir xonali sonni ikki xonali songa ko'paytirish	133
Yig'indini songa bo'lish	135
Ikki xonali sonni bir xonali songa bo'lish	136
Bo'lish va ko'paytirish	140
Ikki xonali sonni ikki xonali songa bo'lish	142
Qoldiqli bo'lish	146
Siniq chiziq, ko'pburchak	150
Vaqt o'Ichovlari	157

Hurinisa Kalbayeva, Dilobar Yakubjanova

MATEMATIKA

Kar va zaif eshituvchi bolalar mактабларининг 3- sinfi uchun darslik

O'zbekiston Matbuot va axborot agentligining
G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi.
100129. Toshkent, Navoiy ko'chasi, 30.

Muharrirlar	S. Yo'ldosheva, M. Yo'ldosheva
Badiiy muharrir	J. Gurova
Texnik muharrir	T. Smirnova
Musahhihlar	M. Qosimova, F. Ortigova
Kompyuterda sahifalovchi	E. Kim

IB N 4624

Bosishga ruxsat etildi 23.01.08. Bichimi 70×90^1 .
«Pragmatic» garniturasi. Shartli b. t. 11,7. Nashr b. t. 10,0.
168-2007 raqamli shartnoma. Adadi 480. Buyurtma N 15.

«ARNAPRINT» MChJ bosmaxonasida bosildi.
100182, Toshkent, H. Boyqaro ko'chasi, 41.

ISBN 978-9943-03-143-2

A standard linear barcode representing the ISBN number 978-9943-03-143-2.

9 789943 031432